

Ἑλλάδα - ΕΟΚ. Ἕνας ὁδηγός σέ μιάν ἀτέλειωτη ἀλλά καί ἐλ- λειπέστατη φιλολογία.*

Ἀχιλλέας Μητσός

Τό θέμα "Ἑλλάδα - ΕΟΚ" εἶναι παρθένο. Βέβαια, ἡ φράση αὐτή γίνεται δύσκολα πιστευτή ἀπό τόν ἀναγνώστη πού καθημερινά κατακλύζεται ἀπό ἀπέραντη ΕΟΚ-ολογία καί ἴσως ἀκόμα περισσότερο ἀπό τόν τηλεθεατή πού μόνο ἡ λέξη

ΕΟΚ τοῦ προκαλεῖ - ἀπόλυτα δικαιολογημένη ἄλλωστε - ἀλλεργία. Ὡστόσο, στόχος τοῦ ἀρθροῦ αὐτοῦ εἶναι νά δείξει ὅτι σέ σύγκριση μέ τή σοβαρότητα τοῦ θέματος, ἐλάχιστα δῆματα ἔχουν γίνει στήν κατεύθυνση τῆς οὐσιαστικῆς κατανόησης καί, παρατέρα, τῆς ἀνάλυσης καί τῆς μελέτης τῆς αὐριανῆς πραγματικότητας. Ἡ ὑπογραφή τῆς Συνθήκης Προσχωρήσεως δίνει τήν ἀφορμή γιά μιᾶ ἀπογραφή τοῦ τί ξέρουμε ἀλλά καί ἐπομένως καί γιά κάποιο ξεκαθάρισμα τῶν κενῶν πού χρειάζονται κάλυψη.

Πάνω ἀπό 600 εἶναι οἱ τίτλοι τῶν ἀρθρῶν, εἰσηγήσεων, διαλέξεων καί μελετῶν πού παρουσιάζονται στήν ἐπισκόπηση αὐτή καί πού, γιά λόγους πρακτικούς, χωρίζονται ἀνάλογα μέ τό ἀντικείμενό τους στίς "γενικές θεωρήσεις" καί τίς ἀναλύσεις τῶν συνεπειῶν τῆς ἐνταξῆς κατά τομέα τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας.

Φιλοδοξία τοῦ ἀρθροῦ εἶναι ἡ παρουσίαση νά εἶναι καί ἀντικειμενική καί ἐξαντλητική. Σίγουρα δέν πέτυχε οὔτε τό ἕνα οὔτε τό ἄλλο. Γιατί ἡ ἀντικειμενικότητα χάνεται "ἐξ ὀρισμοῦ" ἀπό τή στιγμή πού ὁ συγγραφέας ἔχει γνώμη πάνω

*Τό ἀρθρο αὐτό θά ἦταν κυριολεκτικά ἀδύνατο νά γραφεῖ χωρίς τή συνεργασία τῆς κ. Χ. Λουκάκου.

στό θέμα, και η πληρότητα είναι, απλά, ουτοπία. Πάντως υπάρχουν παραλείψεις σκόπιμες και μή. Στις σκόπιμες παραλείψεις περιλαμβάνονται πρώτα-πρώτα τὰ άρθρα και οί μελέτες πού δημοσιεύτηκαν πριν από τό 1974 ή μετά τίς αρχές του 1979. Παραλείπονται επίσης άρθρα και μελέτες πού μπορεί νά γράφτηκαν από Έλληνες αλλά εξετάζουν αυτή καθ' έαυτή τήν ΕΟΚ χωρίς ειδική σύνδεση μέ τήν Ελλάδα. Άκόμα δέν παρουσιάζονται εδώ κείμενα πού εξετάζουν θέματα συνδεδεμένα μέ τήν ένταξη αλλά όχι αυτή άκριβώς τή σύνδεση. Έτσι, π.χ. από τὰ άπειρα άρθρα πού κατά καιρούς γράφτηκαν για τό θέμα τών αναπτυξιακών κινήτρων, θέση στην έπισκόπηση πού επιχειρείται εδώ έχουν μόνο όσα εξετάζουν τὰ κίνητρα σέ συνδυασμό μέ τήν προσχώρηση στην ΕΟΚ (ή όσα λόγω τής σοβαρότητάς τους δέν μπορούν νά άγνοηθούν). Έπίσης από τίς άδημοσίευτες μελέτες παρουσιάζονται εδώ μόνο σ' όσες δόθηκε κάποια έμμεση δημοσιότητα ενώ από τίς καθημερινές κυβερνητικές και άντιπολιτευτικές δηλώσεις άπομονώθηκαν εκείνες πού είτε δίνουν τήν καλύτερη δυνατή σύνθεση τών διαφόρων θέσεων είτε έπαιξαν κάποιο ειδικό ρόλο στό διάλογο πάνω στό θέμα. Τέλος ή σοβαρότερη ίσως από τίς σκόπιμες παραλείψεις είναι ή - τουλάχιστον άτελής - άναφορά στίς όχι άμεσα οικονομικές συνέπειες από τήν ένταξη. Έτσι, παραλείπονται κείμενα πάνω στίς πολιτιστικές ή τίς θεσμικές συνέπειες¹ αλλά και από τὰ κείμενα πάνω στή σύνδεση π.χ. τής ύπόθεσης τής δημοκρατίας μέ τήν ένταξη περιλαμβάνονται μόνο όσα είναι κείμενα-κλειδιά για τήν κατανόηση τής θέσης όρισμένων κομμάτων.

Όσο για τίς άθέλητες παραλείψεις δέν μπορώ παρά νά ζητήσω συγγνώμη...

1. ΓΕΝΙΚΕΣ ΘΕΩΡΗΣΕΙΣ

Όπως θά περίμενε κανένας, τὰ τελευταία τρία χρόνια κυκλοφόρησαν στην Ελλάδα πλήθος βιβλίων πάνω στό θέμα Ελλάδα-ΕΟΚ. Είναι χαρακτηριστικό ότι μόνο τό 1978 κυκλοφόρησαν τουλάχιστον 10 ελληνικές και άλλες 2 ξενόγλωσσες εκδόσεις γενικά περί ΕΟΚ (χώρια δηλαδή οί εκδόσεις πού αναφέρονται σέ ειδικά θέματα, -γεωργία, βιομηχανία κλπ.). Συγκεκριμένα τό σύνολο αυτό τών εκδόσεων μπορεί κανείς νά τό χωρίσει σέ τρεις κατηγορίες: Η πρώτη περιλαμβάνει βιβλία πού άν και σ' όρισμένα ειδικά σημεία θίγουν και τίς άναμενόμενες έπιπτώσεις από τήν ένταξη, στην πραγματικότητα άποσκοπούν κυρίως στην περιγραφή και άνάλυση τής λειτουργίας και τής δομής τής ίδιας τής ΕΟΚ. Πρωτεύουσα θέση εδώ έχουν τὰ δύο πρόσφατα βιβλία του ΚΑΖΑΚΟΥ (1978) και του ΜΟΥΣΗ (1978). Άπαραίτητα βοηθήματα και τὰ δύο για τόν άναγνώστη πού θά θελήσει νά άποκτήσει βαθύτερη γνώση του τί πραγματικά σημαίνει ΕΟΚ - πόσο προχώρησε μέχρι σήμερα ή ευρωπαϊκή ένοποίηση, οί δυσκολίες και τὰ έμπόδια πού συνάντησε και συναντά και τό μέτρο τής μετάθεσης τής κρατικής έξουσίας σέ υπερακρατικά πλαίσια κατά τομέα. Ίδιαίτερα ό ΜΟΥΣΗΣ (1978) μέ τήν αναλυτικότητα περιγραφή τής κοινοτικής πολιτικής κατά τομέα άποτελεί, θάλεγε κανείς, "βιβλίο βιβλιοθήκης" μιά και ή διάφρασή του, ή

πериεκτικότητα του και ό γενικότερος περιγραφικός του χαρακτήρας (σέ συνδυασμό μέ τήν πολύτιμη παράθεση όλων τών κοινοτικών Όδηγιών κλπ. κατά θέμα) δύσκολα θά χάσει τή χρησιμότητά του σάν βάση για κάθε διερεύνηση ή μελέτη ή και άπλή πληροφόρηση. Τονίζεται πάντως ότι ή περιγραφή του είναι σχεδόν πάντοτε έπιφανειακή, "έξωτερική", και σπάνια "διεισδυτική" και κριτική. Ό προσανατολισμός του ΚΑΖΑΚΟΥ (1978) από τήν άλλη μεριά είναι διαφορετικός. Λιγότερη περιγραφή του σήμερα και περισσότερη έμφαση στίς συγκρούσεις και συμμαχίες πού οδήγησαν στό σήμερα ή πού έμπόδισαν περισσότερο ή λιγότερο προσωρινά τήν πρόοδο στην ευρωπαϊκή ένοποίηση². Στην κατηγορία αυτή τών "περιγραφικών" ελληνικών εκδόσεων περί ΕΟΚ περιλαμβάνονται άκόμα τό ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ (1977) και ΚΑΚΚΑΒΑΣ (1978) άν και μέ σαφώς λιγότερες φιλοδοξίες και άκόμα λιγότερη χρησιμότητα. Ίδιαίτερα για τό τελευταίο μπορεί νά πει κανείς ότι πολύ δύσκολα δικαιολογείται ό τίτλος του. Κι άκόμα ή μεταγλώττισή του (άπόλυτα και μεταφορικά), πού προφανώς έγινε για νά μπορέσει νά σταθεί τό 1978 μιά εκδοση ούσιαστικά του 1962, δέν άρκει για νά του προσδώσει τήν παραμικρή χρησιμότητα.

Η δεύτερη γενική κατηγορία βιβλίων περιλαμβάνει είτε συλλογές άρθρων είτε πορίσματα συνεδρίων πάνω στό θέμα. Η παρουσίαση τών άρθρων αυτών θά γίνει εδώ άνάλογα μέ τό θέμα πού πραγματεύονται, αξίζει όμως νά σημειωθεί ότι μόνο τό ΚΑΡΠΑΘΙΩΤΗΣ κ.ά. (1978) περιλαμβάνει άποκλειστικά πρωτότυπες εργασίες, και μάλιστα έπιλεγμένες έτσι ώστε νά καλύπτουν λίγο-πολύ όλόκληρο τό φάσμα τών έπιπτώσεων από τήν ένταξη τής Ελλάδας - οικονομικών, θεσμικών, πολιτικών. Συνάμα ή άνάλυση του νέου πλέγματος οικονομικών και κοινωνικών σχέσεων πού θά άκολουθήσει τήν ένταξη συνοδεύεται άφενός από μιά κριτική θεώρηση τής μέχρι σήμερα σχέσης Ελλάδας - ΕΟΚ, τών αντιθέσεων πού δημιούργησε και τών προβλέψεων πού δέν έπαληθεύτηκαν, άφετέρου από μιά πολύ σαφή άνίχνευση του δυναμικού στοιχείου στην ύπόθεση τής Ευρώπης και τών προοπτικών τής σέ συνδυασμό μέ τίς προοπτικές τής άριστεράς μέσα σ' αυτήν.

Έκτός από τήν παραπάνω εκδοση αξιόλογη άσφαλώς είναι και ή δουλειά πού συγκεντρώθηκε στό ΝΙΚΟΛΙΝΑΚΟΣ (1978) άν και ή άνιση αξία τών άρθρων, και τό ότι όρισμένα τουλάχιστον από αυτά λίγο διαφέρουν από τίς γενικές, συνηθισμένες άερολογίες³ μειώνουν σημαντικά τό βεληκεές

(1): Γενικά πάνω στό θεσμικό πρόβλημα και τὰ νομικά προβλήματα πού δημιουργεί ή ένταξη δάλεπε ΗΛΙΑΔΗ (1978) και ΕΥΡΥΓΕΝΗΣ (1977, 1978) LOUIS (1977). Για τό ειδικό και επίκαιρο θέμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου βλ. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ (1978), ΣΗΜΙΤΗΣ (1978), ΤΕΡΖΗΣ (1977) ΒΟΥΛΗ... (1978), κ.ά.

(2): Άν και ή παρουσίαση εδώ δέν έχει τή μορφή βιβλιοκρισίας πρέπει νά αναφερθεί ότι σέ όρισμένες περιπτώσεις αυτό πού περιγράφεται σάν τό σημερινό κοινοτικό καθεστώς έχει από άρκετό καιρό αντικατασταθεί από πολύ πιό προχωρημένες ρυθμίσεις (π.χ. στή φορολογική έναρμόνιση άγνοείται ή ριζική άλλαγή πού έπήλθε σάν άποτέλεσμα τής "ής όδηγίας" στό φόρο προστιθέμενης αξίας του Μάϊου του 1977). Έπισημαίνεται άκόμα ή κάπως μονόπλευρη άναφορά στή γερμανική βιβλιογραφία.

(3): π.χ. BUCK (1978).

ὁ βιβλίου. Στὴν ἴδια τέλος κατηγορία περιλαμβάνονται ὅμα τὸ *ANTI* (1978) ὅπου ἔχουν συγκεντρωθεῖ ἐργασίες ναδημοσιευμένες (ἐκτός ἀπὸ μία) στὸ περιοδικὸ καὶ τὰ *4TE* (1977), *EBEA* (1977) καὶ *TEE* (1978) πού περιλαμβάνουν τὶς εἰσηγήσεις διαφόρων ὁμιλητῶν στὰ τρία συνέδρια. Τὸ τελευταῖο εἶναι ἰδιαίτερα χρήσιμο γιατί συγκεντρώνει ἕνα λυ μεγάλο ἀριθμὸ εἰσηγήσεων πού προέρχονται ἀπὸ ὀκληρο τὸ πολιτικὸ φάσμα καὶ καλύπτουν μὲ πληρότητα ἰσμένους τομεῖς (κυρίως τῆς μεταφορᾶς τεχνολογίας καὶ τοῦ κλοντος τῶν δραστηριοτήτων εἰδικῶ ἐνδιαφέροντος γιὰ ὅς ἑλληνες μηχανικούς). Ἀξίζει τέλος νὰ μνημονετοῦν ἐδῶ ἰσοεῖς ξενόγλωσσες ἐκδόσεις – τὰ *SCHLAIM - YANOPOULOS* (1976), *INSTITUT D' ETUDES EUROPEENNES* (1978), *ALLACE-HERREMAN* (1978) καὶ *TSOUKALIS* (1979) (ἡ ἰόλογη δουλειὰ τοῦ Γερμ. Ἰνστ. Ἀνάπτυξης θὰ παρουσιάσει στὸ κεφάλαιο γιὰ τὴ βιομηχανία πού κυρίως ἀναλύει). αὶ οἱ 4 αὐτὲς ἐκδόσεις περιλαμβάνουν σημαντικὰ ἄρθρα ἰλά καὶ ἄλλα πολὺ λιγότερο σημαντικὰ πού ἐξετάζονται ἰως παρακάτω. Ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον παρουσιάζουν τὰ ἰακτικά τῶν *Colloque* τῶν Βρυξελλῶν (*INSTITUT* 1978) ἰριῖως λόγω τῶν συζητήσεων, ἔντονων μερικές φορὲς, μεταξὺ ἰν Ἑλλήνων πού συμμετεῖχαν⁴.

Ἡ τρίτη κατηγορία βιβλίων περιλαμβάνει μονογραφίες καὶ ἰγκεκριμμένα τὰ *ZOΛΩΤΑΣ* (1976, 1978), *ΓΟΥΛΑΡΑΣ* κ.ἄ. (1976), *ΓΟΥΡΓΙΩΤΗΣ* (1976) *ΔΟΒΑΣ* (1977) καὶ *ΠΑΣΟΚ* (1976). Λόγω ὁμως τῆς συγγενείας τους ἀπὸ ἄποψη ἀντικειμένου μὲ διάφορα ἄρθρα, παρουσιάζονται ἀμέσως παρακάτω ἰζί μὲ τὰ ἄρθρα αὐτὰ.

Ἄν σ' ὀλόκληρο τὸ θέμα Ἑλλάδα - ΕΟΚ ἡ φιλολογία εἶναι τέλειωτη, ἐκεῖ πού πραγματικά κάτι τέτοιο γίνεται ὀλοφάνεο εἶναι στὰ γενικόλογα ἄρθρα πού δημοσιεύθηκαν σὲ ἰημερίδα ἡ περιοδικὸ καὶ πού ἀποδλέπουν ὀχι τόσο στὴ ἐλέτη τῆς σημασίας καὶ τῶν ἐπιπτώσεων τῆς ἔνταξης (ἔστω αὶ γενικά), ἄλλὰ στὴν τοποθέτηση τοῦ ἀρθρογράφου πάνω στὸ ἰρόβλημα. Εἶναι, θὰ ἔλεγε κανένας τὸ κυριότερο ἰως ἀρακτηριστικὸ τῆς "φιλολογίας" πού ἐξετάζουμε ἐδῶ: "Τοποθετήσεις" χωρὶς μελετημένη στήριξη, καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη ἐριά "μελέτες" χωρὶς καμὰ τοποθέτηση. Δηλαδή, στεῖροτητα. Αὐτὸς βέβαια ὀ κανόνας δέν εἶναι χωρὶς ἐξαιρέσεις, ἐρικές μάλιστα πολὺ φωτεινές, πού ἐλπίζω νὰ προδληθοῦν δῶ ἄρκετά.

Μιά πρώτη σκοπιὰ μέσα ἀπὸ τὴν ὀποία μπορεῖ κανεὶς νὰ εἰ αὐτὰ τὰ ἄρθρα-στῖγματα (μὲ τὴ "γεωγραφική" φυσικὰ ννοια) εἶναι ἡ πολιτική. Ἐτοι, παρὰ τὰ προφανῆ προβλήματα πού ἡ ταξινόμηση αὐτὴ προκαλεῖ θὰ παρουσιαστοῦν ἐδῶ ἐχωριστὰ οἱ κυβερνητικὲς ἀπόψεις (μαζί καὶ οἱ θέσεις τῶν κρατικῶν λειτουργῶν" διαφόρων δαθμίδων), οἱ θέσεις τοῦ ἰώρου τοῦ Κέντρου" (πού ἂν δέν διαχωρίζονται "ἔξ τοκεμένου" ἀπὸ τὶς κυβερνητικὲς διαχωρίζονται λόγω τῆς ἰρτικῆς τους τάσης), οἱ θέσεις τοῦ ΠΑ.ΣΟ.Κ., οἱ θέσεις τοῦ ἰ.Κ.Ε., οἱ θέσεις τοῦ Κ.Κ.Ε. ἔσωτ. καὶ εὐρύτερα τῆς ἀνανεωτικῆς ἀριστερᾶς" καὶ τέλος οἱ ἀπόψεις πού προδάλονται ἀπὸ τὰ στελέχη καὶ τὰ ὀργανα τῆς χουντικῆς δεξιάς. ἰρὶν ὀμως ἀπὸ αὐτὰ καὶ γιὰ τὸν ἀναγνώστη πού ζητᾶ ἕνα εἰμένο ὀπου θὰ βρῖσκονται συνοψισμένες οἱ ἀπόψεις ὀλων

τῶν κομμάτων οἱ καλύτερες ἀναφορὲς εἶναι τὰ πρακτικά τοῦ Συνεδρίου τοῦ *TEE* (1978) καὶ ἡ ζωντανὴ καὶ περιεκτικὴ συζήτηση στὴ Βουλὴ πού ἔγινε μὲ ἀφορμὴ τὶς παραιτήσεις Κυριαζίδη-Βάρφη [*BOYAH.* (1977)]. Τέλος, χρήσιμες ἀναφορὲς εἶναι τὸ *ANTI* (1977), ἡ ὀμλία τοῦ *ΣΗΜΙΤΗ* (1977) μὲ τὴ συζήτηση πού ἀκολούθησε (ἂν καὶ φυσικὰ δύσκολα μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ ἀντικειμενικὴ παρουσίαση) καθὼς καὶ ἡ σημαντικὴ δουλειὰ τοῦ *ΚΑΡΠΑΘΙΩΤΗ* (1977, 1978)⁵.

Κυβερνητικὲς θέσεις

Πληθώρα, φυσικὰ, ἀναφορῶν στὸ θέμα ΕΟΚ ἀπὸ κυβερνητικὸς παράγοντες. Ἀπὸ τὸ σύνολο τῶν ἄρθρων, λόγων, συνεδρίων κ.λπ., κάποια ἰδιαίτερη μνεία πρέπει νὰ γίνεῖ στὶς δύο ὀμλίες τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας *ΤΣΑΤΣΟΣ* (1977,1978) στὴ συνέντευξη τοῦ Προέδρου τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς Διαπραγματεύσεων *ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ* (1978 α) καὶ κυρίως στὶς δύο μονογραφίες τοῦ καθηγ. *ΖΟΛΩΤΑ* (1976,1978), πού στὴ μὲν πρώτη γίνεται μιά συνοπτικὴ ἐκτίμηση ὀλων τῶν προσδοκιῶν τῆς Ἑλλάδας ἀπὸ τὴν προσχώρησή τῆς ἐνῶ στὴ δεύτερη, μὲ στόχο τὴν ἀποδυνάμωση τοῦ ἀντιλόγου στὴν ΕΟΚ, συγκεντρώνονται ὀλα ὀσα θὰ δοθηθοῦν στὸ νὰ πείσουν τοὺς κοινοτικούς γιὰτὶ καὶ δέν πρέπει νὰ μᾶς φοβοῦνται καὶ πρέπει νὰ προσδοκοῦν ὀφέλη ἀπὸ τὴν ἔνταξή μας⁶.

Μιά καὶ ἡ ὑπόθεση "ἐνημέρωση" θεωρεῖται (καὶ σωστὰ) ὀάν κύρια κυβερνητικὴ εὐθύνη (ἄλλο θέμα ἂν καὶ τὰ κόμματα τῆς ἀντιπολίτευσης ἀπὸ τὴ σκοπιὰ τους σίγουρα δέν ἔχουν νὰ ἐπιδείξουν καλύτερα ἀποτελέσματα στὸν τεράστιο αὐτὸ τομεᾶ) ἀξίζει νὰ ἀνοιξομε ἐδῶ μιά παρένθεση καὶ νὰ ἀναφέρομε τὶς δύο προπαγανδιστικὲς ἐκδόσεις πού κυκλοφόρησαν μὲ κυβερνητικὴ πρωτοδοουλία *ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ* (1976) καὶ *ΤΣΙΟΥΝΗΣ* (1976)⁷. Ἄν γιὰ τὸ πρῶτο ἀπὸ τὰ φυλλάδια αὐτὰ ἡ συζήτηση πού μπορεῖ νὰ γίνεῖ εἶναι σὲ σχέση μὲ τὴν ἀποτελεσματικότητά του, γιὰ τὸ δεύτερο προκύπτουν

(4): Μὲ ἕναν εὐρὺ ὀρισμὸ τῆς κατηγορίας αὐτῆς τῶν συλλογῶν ἄρθρων περὶ ΕΟΚ, περιλαμβάνονται ἄκόμα οἱ εἰδικὲς ἐκδόσεις τῶν ὀικονομικῶν ἐφημερίδων *ΕΞΠΡΕΣ* (1977) καὶ *ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ* (1977) μὲ ἄρθρα κυρίως (ἄλλὰ ὀχι μόνον) ἐκπροσώπων τῶν κομμάτων καὶ τῶν ὀργανώσεων πάνω στὶς ἐπιπτώσεις ἀπὸ τὴν ἔνταξη -ἀναγκαστικά ὀμως δημοσιογραφικῶς καθαρά ἐπιπέδου.

(5): Χρονικὰ ἐκτός τοῦ ἀντικειμένου αὐτῆς τῆς ἐπισκόπησης ἄλλὰ σίγουρα χρήσιμη καὶ γιὰ τὸν παραλληλισμὸ τῶν σημερινῶν κομματικῶν ἀπόψεων μὲ ἐκείνες τῶν ἀρχῶν τῆς δεκαετίας τοῦ '60, καὶ -κυρίως- γιὰ τὸ πόσο τραγικὰ ἔξωπραγματικὲς ἦταν (τουλάχιστον) οἱ παλιές, εἶναι τὸ ἄρθρο τοῦ *ΣΥΡΙΑΝΟΥ* (1978).

(6): ὀλ. ἄκόμα τὰ *ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ* (1977), *ΑΝΔΡΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ* (1978), *ΜΠΟΥΤΟΣ* (1976), *ΣΠΕΝΤΖΑΣ* (1978) καὶ φυσικὰ τὶς διάφορες ὀμλίες τοῦ ἀρχμῶδιου Ἰπουργοῦ γιὰ θέματα ΕΟΚ [π.χ. *ΚΟΝΤΟΓΕΩΡΓΗΣ* (1978)].

(7): Βέβαια στὸ προπαγανδιστικὸ ἐπίπεδο ὑπάρχουν καὶ οἱ ἐκδόσεις τοῦ Γραφείου Ἀθηνῶν τῆς ΕΟΚ πού ὀμως δέν ἀφοροῦν εἰδικὰ τὸ θέμα Ἑλλάδα - ΕΟΚ ἄλλὰ γενικά τοὺς θεσμούς καὶ τὴν πολιτικὴ τῶν ΕΚ γιαντὸ καὶ δέν ἔχουν τὴ θέση τους σ' αὐτὴ τὴν ἐπισκόπηση.

⁸Ἐξαίρεση στὴν ἔλλειψη κάθε σοδαρῆς δουλειᾶς ἀποτελεῖ ἡ δουλειὰ τῆς ΑΤΕ, ἄλλὰ γιὰ τὴ δουλειὰ αὐτὴ γίνεται λόγος παρακάτω.

πολύ περισσότερα προβλήματα που αφορούν ακόμα και τη στοιχειώδη ακρίβεια μερικών από όσα αναφέρονται⁸. Τέλος, ενδιαφέρονσα και συνθετική τοποθέτηση πάνω στο θέμα "ένημέρωση" γίνεται στο άρθρο του ΣΑΜΑΡΑ (1978).

Κεντρικές θέσεις

Θέση πρωταγωνιστή και σ' ολόκληρο τό χειρισμό των σχέσεων με την ΕΟΚ και στο σχετικό διάλογο ή θέση του καθηγ. Πεσμαζόγλου. Ίδιαίτερα σημαντική ή παρέμβασή του στο συνέδριο του ΤΕΕ ΠΕΣΜΑΖΟΓΛΟΥ (1978)⁹ και ο διάλογός του με τον Σημίτη στην προεκλογική περίοδο ΠΕΣΜΑΖΟΓΛΟΥ-ΣΗΜΙΤΗΣ (1977)¹⁰. Συνολικές εκτιμήσεις των πλεονεκτημάτων και μειονεκτημάτων από την ένταξη υπάρχουν ακόμα στα ΜΑΥΡΟΣ (1978), ΜΑΓΚΑΚΗΣ (1978) και στα άρθρα του σημερινού Ύπουργού Άθ. Κανελλόπουλου, ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ (1977) ΑΚΡΟΑΤΗΣ (1976).

Στόν ίδιο χώρο πρέπει ακόμα νά αναφερθεί τό έργο του Γ. Μαρίνου που και σάν δημοσιογράφος και σάν διευθυντής του Οικονομικού Ταχυδρόμου συνέβαλε όσο κανένας στην ένημέρωση και κυρίως στο ξεκαθάρισμα των "σύν και πλην" από την ένταξη, χωρίς αυτό θέβαια νά σημαίνει δι είναι πάντα σωστή ή κεντρική συλλογιστική της άρθρογραφίας του και, χωρίς ακόμα νά πιστεύω δι είναι χρήσιμη (δσο και νά είναι ίσως δικαιολογημένη) ή υπερβολική πολλές φορές πολεμική του¹¹.

Θέσεις ΠΑΣΟΚ

"Όπως και στόν κυβερνητικό χώρο έτσι και στό χώρο του ΠΑ.ΣΟ.Κ. ή γενική αναφορά στό θέμα ΕΟΚ είναι συνεχής. Έκτός από τό διβλιάριο ΠΑ.ΣΟ.Κ. (1976) που αναφέρθηκε πιό πάνω, τόσο ο Α. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ (π.χ. 1977, 1978) όσο και λίγο πολύ όλα τά στελέχη του "κινήματος" δέν χάνουν την εύκαιρία νά έπισημάνουν τό "ξεπούλημα στα μονοπώλια" κλπ. (π.χ. ΣΤΑΥΡΑΚΑΚΗ - ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΗΣ (1978) αλλά και ακόμα ΤΖΟΥΜΑΚΑΣ (1978) και ΜΕΡΚΟΥΡΗ (1978). Μόνιμα εύπαθέστερο σημείο: Ή έναλλακτική λύση. Έτσι ή λύση που προδλήθηκε κάποτε για αγορά όλων των γεωργικών έξαγωγών μας από τη Βουλγαρία ενδοκλα καταρίπτεται στό ΣΩΤΗΡΗΣ (1977) και ή "είδικη συμφωνία τύπου Νορδηγίας" χάνει σιγά-σιγά τό δεύτερο συνθετικό της από τότε που πρωτοδείχεται δι ή συμφωνία της ΕΟΚ με τη Νορδηγία δέν είναι παρά μία συμφωνία άμοιβαίας κατάγησης δασμών μόνο διομηχανικών προϊόντων, μία συμφωνία δηλαδή όχι άπλώς αντίστοιχη αλλά και πολύ χειρότερη από τη Συμφωνία Σύνδεσης του 1961 (ΑΥΓΗ 1977). Ή συνολικότερη πάντως κριτική των θέσεων του ΠΑΣΟΚ περι ΕΟΚ γίνεται από τον Γ. Πεσμαζόγλου (άπό τη σκοπία του φυσικά) στό διάλογο με τον Σημίτη που αναφέρθηκε ήδη, ενδιαφέροντα δέ αντίλογο στα γενικότερα θεωρητικά σήματα του ΠΑΣΟΚ περι κέντρου, περιφέρειας κλπ. κάνει ο ΛΕΥΚΑΔΙΤΗΣ (1977).

Θέσεις ΚΚΕ

Ή πληρέστερη άσφαλώς παράθεση των άπόψεων του ΚΚΕ

δρίσκεται στό ΚΚΕ (1978), αλλά, άν και είναι άδύνατο νά βρεθεί ή παραμικρή απόκλιση θέσεων (ή έστω και φρασεολογίας) ανάμεσα στα άρθρα αυτού του χώρου, για λόγους πληρότητας της έπισκόπησης, αξίζει νά αναφερθούν οι άλλες εκδόσεις της Σύγχρονης Έποχής ΓΟΥΛΑΡΑΣ κ.ά. (1976), ΔΟΒΑΣ (1977) καθώς και τά συχνά άρθρα στο Ριζοσπάστη και άλλου. Άπ' αυτά μπορεί κανείς νά διακρίνει τά ΑΛΕΙΦΕΡΟΠΟΥΛΟΣ (1978), ΚΑΛΟΥΔΗΣ (1978), ΠΑΝΙΤΣΙΔΗΣ (1977 α), ΦΑΡΑΚΟΣ (1978), και, φυσικά την "κλασική" στό είδος της φιλολογία του Κ. ΧΑΤΖΗΑΡΓΥΡΗ (π.χ. 1979) με προεξέχουσα την εισηγήσή του στό συνέδριο του Τ.Ε.Ε. όπου άνέπτυξε τη (μία και μοναδική!) μαρξιστική - λενινιστική θέση πάνω στό θέμα (ΧΑΤΖΗΑΡΓΥΡΗΣ 1978)¹².

Θέσεις ΚΚΕ έσωτ.

Ή γνωστή πολυμορφία αυτού του χώρου εκφράζεται και στό θέμα ΕΟΚ. Σέ αντίδιαστολή με την όμοφωνία (τουλάχιστον στα δημοσιεύματα) του ΚΚΕ, στό ΚΚΕ έσωτ. άνώτατα στελέχη του κόμματος δημοσιεύουν ριζικά αντίθετες άπόψεις. Έτσι, στην έπίσημη θέση του κόμματος όπως αναλύεται π.χ. στα ΔΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ (1978), ΚΥΡΚΟΣ (1978) και ΓΙΑΝΝΑΡΟΣ (1977β), (1978α), αλλά και στό πρώτο ίσως ουσιαστικό άνοιγμα διαλόγου στό θέμα Έλλάδα-ΕΟΚ που δημοσιεύθηκε στό ΘΟΥΡΙΟ (1974),¹³ αντιπαρατίθεται ή θέση του ΓΟΥΡΓΙΩΤΗ (1976) για έξωτερική πολιτική τριών άξόνων άντι για ένταξη¹⁴.

Στόν ίδιο γενικά χώρο άν και με χαρακτήρα σαφώς

(8): δλ. τό σχετικό, όξυτάτο διάλογο από τις σήλες του Βήματος μεταξύ των ΜΠΑΚΟΓΙΑΝΝΗ (1976, 1976α) και ΚΑΡΡΑ (1976).

(9): Ή προφορική παρέμβασή του, πολύ πλουσιότερη από τη εισηγήση που περιλαμβάνεται στο ΤΕΕ (1978) έπιζω νά περιληφθεί, στα πρακτικά του συνεδρίου που όμως δέν κυκλοφόρησαν ακόμα.

(10): δλ. ακόμα ΠΕΣΜΑΖΟΓΛΟΥ (1977).

(11): Ή ΕΟΚ-ογραφία του Γ. Μαρίνου είναι "έπί έβδομαδιαίας βάσεως" αλλά οι σημαντικότερες συμβολές του είναι τά ΜΑΡΙΝΟΣ (1977) και ΜΑΡΙΝΟΣ (1978) καθώς και ο σημαντικός και άπτε πλευράς χρόνου που παρουσιάστηκε διάλογός του με τον Γ. Λουκόπουλο [ΛΟΥΚΟΠΟΥΛΟΣ - ΜΑΡΙΝΟΣ (1976)]. Δείγματα της πολεμικής του κατά του ΚΚΕ δίνονται πολύ συχνά στόν Οικ. Ταχ. (δλ. π.χ. ΟΙΚ. ΤΑΧ. 5-10-1978).

(12): Άποφεύγοντας τον περασμό της κριτικής αυτών των άρθρων που δέν έχει τη θέση της έδώ, παραπέμπω τους αναγνώστες στό διάφορα άρθρα του ΜΑΡΙΝΟΥ, στο ΠΑΠΑΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ (1978δ) καθώς και στο ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ (1978α) που όμως αναφέρεται είδικότερα στις θέσεις του ΚΚΕ πάνω στη γεωργία, για τις όποιες γίνεται λόγος παρακάτω.

(13): Στην ίδια βασική λογική κινούνται και τά ΒΕΡΓΟΠΟΥΛΟΣ (1977), ΖΑΧΑΡΕΑΣ (1977), ΗΛΙΑΔΗΣ (1978α), ΚΑΒΟΥΡΙΑΡΗΣ (1977), ενώ τό άρθρο του ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ (1975) ενώ κινείται στόν ίδιο γενικά χώρο αποδίδει ουσιαστικά σε άπάντηση στο ΘΟΥΡΙΟ (1974).

(14): δλ. τους ενδιαφέροντες διαλόγους στις σήλες της Αύγης μεταξύ ΖΑΧΑΡΕΑ (1975) και ΓΟΥΡΓΙΩΤΗ (1975) με άφορμή τό άρθρο του Ζαχαρέα που ήταν από τά πρώτα άρθρα που είδαν "σφαιρικά" τις επιπτώσεις, και μεταξύ ΓΙΑΝΝΑΡΟΥ (1977, 1977α) και ΓΟΥΡΓΙΩΤΗ (1977) με άφορμή τη διβλοκριτική του διβλίου του τελευταίου.

“ἐλεύθερου σκοπευτή” μπορεῖ νὰ τοποθετηθεῖ ἡ σειρά ἀρθρῶν τοῦ ΠΑΠΑΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ (1977, 1978, 1978a) πού νομίζω ὅτι εἶναι πολύ χρήσιμα ἰδίως στὸ “ξαλάφρωμα” τῶν προβλημάτων ἀπὸ τὰ συναισθηματικά καὶ δημαγωγικά βάρη πού τὰ συνοδεύουν, τὸ ἄρθρο τοῦ ΚΑΖΑΚΟΥ (1978) καθὼς καὶ τὸ σημαντικό ἀντιδημαγωγικό κήρυγμα τοῦ Μ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΑΚΗ (1978).

Τέλος πρέπει νὰ ἀναφερθοῦν οἱ θέσεις τῆς ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΠΟΡΕΙΑΣ (1978) πού ἀπὸ πλευρᾶς ἐπιχειρηματολογίας καὶ δομῆς πῶς εὐκόλα τοποθετοῦνται σ'αὐτὸ τὸ χῶρο, ἀπὸ πλευρᾶς ὅμως συμπερασμάτων θὰ ἔπρεπε μᾶλλον νὰ παρουσιαστοῦν μαζί μέ τὸ ΠΑ.ΣΟ.Κ., καὶ ἡ θέση τοῦ Μ. ΓΛΕΖΟΥ (1976) πού συγγενεῦει φανερά μέ τίς ἀπόψεις Γουρζιώτη.

Θέσεις Χούντας

Τὸ χτύπημα τῆς ΝΔ καὶ προσωπικά τοῦ Καραμανλῆ στὸν ἀκρογωνναῖο λίθο τῆς διεθνούς τους στρατηγικῆς, καθορίζει τὴ στάση καὶ τὴν ἀρθρογραφία τῶν παραγόντων καὶ τῶν ὁγάνων τῆς χούντας στὸ θέμα ΕΟΚ¹⁵. Τὸ χτύπημα αὐτὸ στὸ ὄνομα πάντοτε τῆς πλήρους ἐπανεπίστασης στὸ ΝΑΤΟ, καὶ τῆς ἀμερικανοδουλείας ἄλλοτε παίρνει τὴ μορφή ἀρνήσεως τοῦ στόχου τῆς ἐνταξίας καὶ σχετικῆς κινδυνολογίας καὶ ἄλλοτε τὴ μορφή καταγγελίας τῆς διαπραγματευτικῆς τακτικῆς μέ κατηγορίες πρὸς τὴν κυβέρνηση γιὰ ξεπούλημα κλπ.

Γενικά, στὴν ἐπισκόπηση τῶν κομματικῶν ἀπόψεων περὶ ΕΟΚ δὲν περιλήφθηκαν οἱ θέσεις τῶν κομμάτων πάνω στὴν πορεία τῶν διαπραγματεύσεων, πράγμα πού γιὰ νὰ γίνει θὰ ἀπαιτοῦσε διπλασιασμό τῆς ἤδη ὀγκωδέστατης ἀρθρογραφίας. Ἀπὸ τὴν ἄλλη ὅμως μερὶά δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ παραλειφθοῦν τὰ ἄρθρα αὐτὰ πού κατὰ κάποιον τρόπο ἄφησαν τὸ στίγμα τους σ' ὅλη τὴν πορεία τῶν ἐξελίξεων. Στὴν κατηγορία αὐτὴ περιλαμβάνονται ὀπωδῆστοτε τὰ ἄρθρα τῶν παραιτηθέντων τὸν Ἰαν. 1977 διαπραγματευτῶν τῆς Ἑλλάδας ΚΥΡΙΑΖΙΔΗ (1977, 1978) καὶ ΒΑΡΦΗ, (1977a), (1977b), (1977γ), (1978), ἡ

ὀξεία ἀλλὰ ἔμμεση ἀπάντηση τῆς ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ (1978δ), στὸ δεῦτερο ἄρθρο Κυριαζίδη, καθὼς καὶ ἡ συνολικὴ ἀρθρογραφία τῆς ἐφημερίδας αὐτῆς πάνω στὸ θέμα [ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ (1977), (1977a), (1978a), (1978στ)]. Ἐπίσης στὸν ἀντιπολιτευτικό χῶρο, ἰδιαίτερα περιεκτικά ἦταν τὰ ἄρθρα τῶν ΠΕΣΜΑΖΟΓΛΟΥ (1976), ΑΘ. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ (1977), (1977a) καὶ στὸ χῶρο τῆς Ἀριστερᾶς τὰ ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ (1978), ΣΥΡΙΑΝΟΣ (1978a) καὶ ΤΣΟΥΠΑΡΟΠΟΥΛΟΣ (1978) στὴν Αὐγὴ καὶ τὰ ΚΑΛΟΥΔΗΣ (1978a), ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ (1978a). Τέλος ἡ ἀνοικτὴ ἐπιστολὴ τοῦ χουντικῶν Ν. ΔΕΒΛΕΤΟΓΛΟΥ (1976) ἔχει ἀξία γιὰ τὸν “ἱστορικό” πού θὰ θελήσει νὰ ἐρευνήσει τὸ πόσο οἱ χουντικὲς προδιαγραφές κατὰ τῶν Κυριαζίδη-Βάρφη τελικὰ πραγματοποιήθηκαν¹⁶.

Ἐνα ἐρώτημα πού διαπερνᾶ “ὀριζόντια” τίς γενικὲς θεωρήσεις καὶ γι' αὐτὸ σκόπιμα δὲν ἀναφέρθηκε μέχρι τώρα σχετίζεται μέ τίς ἐλληνικὲς ἐκτιμήσεις γιὰ τίς ἀντιδράσεις πού προκαλεῖ στίς διάφορες πολιτικὲς καὶ κοινωνικὲς δυνάμεις τῶν χωρῶν τῆς Κοινότητος ἡ ἐνταξία τῆς Ἑλλάδας. Μέ ἄλλα λόγια τὸ περίφημο θέμα “μᾶς θέλουν ἢ ὄχι στὴν ΕΟΚ, καὶ γιατί”. Εἰδικὴ πτυχὴ τοῦ ἴδιου πάντα θέματος ἀποτελεῖ ἡ στάση τῶν ΗΠΑ πάνω στὴ διεύρυνση. Κι αὐτὸ γιὰτις κανεῖς δὲν ἀρνεῖται ὅτι, εἴτε θετικά μέσα ἀπὸ τὴ σχέση ἐξάρτησης πού σέ κάποιο τουλάχιστον βαθμὸ χαρακτηρίζει τὴ σχέση ἀνάμεσα στίς ΗΠΑ καὶ ὀρισμένες χώρες τῆς ΕΟΚ, εἴτε ἀρνητικά λόγω τῶν ἀντιθέσεων ἀνάμεσα στούς δύο ἄξονες τοῦ καπιταλιστικοῦ κόσμου, ἡ στάση τῶν ΗΠΑ ἀποτελεῖ καθοριστικό παράγοντα στὴν ἀντιμετώπιση τῆς ἐλληνικῆς προσχώρησης.

(15): βλ. τὰ ἄρθρα τῶν χουντικῶν ὑπουργῶν καὶ στελεχῶν ΘΑΝΟΥ, ΜΙΧΑΛΟΥ, ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗ καὶ Ν. ΔΕΒΛΕΤΟΓΛΟΥ, τὴν ἀρθρογραφία στὸν ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΚΟΣΜΟ (1976) καὶ τὴν ἐπιστολὴ τοῦ βουλευτῆ ΟΙΚΟΝΟΜΟΠΟΥΛΟΥ πρὸς τὴ Μικτὴ Κοινοβουλευτικὴ ἐπιτροπὴ Ἑλλάδος-ΕΟΚ.

(16): βλ. καὶ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ (1977).

Η συζήτηση γύρω από το θέμα αυτό εξελίχθηκε όπως ήταν φυσικό σε διάφορα επίπεδα. Από τη μιά μεριά, η άρθρογραφική κριτική του ΜΑΡΙΝΟΥ (1978α) και του ΙΩΑΚΕΙΜΙΔΗ (1977α), (1978) χρησιμοποίησε σαν έμμεσο έπιχείρημα υπέρ της ελληνικής ένταξης (για την ακρίβεια σαν έπιχείρημα κατά των έπικριτών της ένταξης) την άρνητική στάση των ΗΠΑ όπως προκύπτει από τις διάφορες δηλώσεις άμερικανών παραγόντων. Ο διάλογος που ακολούθησε από τις στήλες του Οικονομικού Ταχυδρόμου¹⁷ και του 'Αντί¹⁸ περιστράφηκε λιγότερο γύρω από το συγκεκριμένο θέμα και περισσότερο γύρω από τις αντιθέσεις και τις συγκρούσεις μεταξύ ΗΠΑ και Εύρώπης, ενώ αξιόλογη προσέγγιση των αντιθέσεων αυτών και, κυρίως, της δυναμικής τους, υπάρχει στα δύο άρθρα του ΚΑΡΠΑΘΙΩΤΗ (1977, 1978) και στη θεωρητική έπισκόπηση του ΑΡΓΟΥ (1978) στην έκδοση του "Θεμέλιου" για την ένταξη. Αξίζει ακόμα να αναφερθούν η συνολική έκτιμηση της άμερικανικής αντίδρασης που έγινε από τον HILLENBRAND (1978), η ανάλυση των έπιπτώσεων της ένταξης πάνω στις έμπορικές σχέσεις Ελλάδας-ΗΠΑ του ΚΡΕΙΝΙΝ (1978) και της ΚΑΤΣΕΛΗ-ΠΑΠΑΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ (1978α) και οι "δημοσιογραφικές" αλλά και αντιδογματικές αναλύσεις των κοινοτικών αντιδράσεων στη διεύρυνση της ΕΟΚ που περιέχονται στα ΜΟΝΔΑΝΟΣ (1977) και ΚΑΖΑΝΑΣ (1978) καθώς και η παρουσίαση της ειδικής θέσης των Ιταλών κομμουνιστών πάνω στη διεύρυνση που έγινε από τη ΦΩΚΑ (1978)¹⁹.

Τέλος, το κεφάλαιο "γενικές θεωρήσεις" θά ήταν έλλιπές, αν δεν αναφέραμε, συνοπτικά έστω, άφενός τα ύλικά που συγκέντρωσαν οι ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ (1974, 1975) και Α & Μ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ (1977) και που αποτελούν σημαντικό βοήθημα για το μελετητή των όμοιοτήτων και διαφορών στα οικονομικά μεγέθη μεταξύ Ελλάδας και ΕΟΚ και, άφετέρου τις διάφορες κοινοτικές έκτιμήσεις πάνω στο θέμα 'Ελλάδα -ΕΟΚ.

Η έπισκόπηση των εκθέσεων και αναλύσεων διαφόρων κοινοτικών πηγών πάνω στις συνέπειες από την ελληνική ένταξη, θά μπορούσε να αποτελέσει αντικείμενο ειδικού άρθρου. Έπειδή όμως σε πολλές περιπτώσεις είναι τελείως αδύνατο να διαχωριστούν η ελληνική θέση στις διαπραγματεύσεις και η έκτιμηση των ελληνικών όφελών και ζημιών από τις έκτιμήσεις της άλλης πλευράς, αξίζει να αναφερθούν εδώ οι κυριότερες από τις κοινοτικές έκτιμήσεις και συγκεκριμένα οι εκθέσεις της ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΩΝ Ε.Κ. (1976, 1978), οι μελέτες του ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ²⁰, οι εκδόσεις των SCHLAIM - ΥΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ (1978) ΒΑΚΛΑΝΟΦ (1976),²¹ EUROPA ARCHIV (1977) και BUCK (1978α)²², οι απόψεις των γαλλικών κομμάτων της Άριστεράς²³, οι εισηγήσεις που περιέχονται στο WALLACE - HERREMAN (1978), ή κατά κάποιο τρόπο "έπισημη" κοινοτική άποψη για τη συνολική πορεία των διαπραγματεύσεων όπως διατυπώνεται από τη NIELSEN (1979) (που διεύθυνε την ομάδα των υπαλλήλων της Έπιτροπής των ΕΚ που συντόνισε από πλευράς ΕΟΚ τις διαπραγματεύσεις) και, φυσικά διάφορες δηλώσεις των "έπισήμων" είτε της ΕΟΚ είτε των χωρών-μελών της.

II. ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΙΣ

1.-ΓΕΩΡΓΙΑ

Απ' όλους τους επί μέρους τομείς της ελληνικής οικονομίας εκείνος όπου άναμφίβολα έρευνήθηκαν πληρότερα οι έπιπτώσεις από την ένταξη είναι η Γεωργία. Κυριότερη αίτια για αυτή την "προνομακή" μεταχείριση είναι ότι αυτός είναι ο τομέας όπου οι έπιπτώσεις από την ένταξη αυτή καθ' έαυτή θά είναι έντονότερες μιά και στη γεωργία ακριβώς το ένταξιακό καθεστώς διαφοροποιείται ξεκάθαρα από το συνδεδασικό (τουλάχιστον από το συνδεδασικό όπως στην πράξη φάνηκε και όχι εκείνο που η ελληνική έριμνηία της Συμφωνίας της Σύνδεσης θεωρούσε ότι θά έπρεπε να άπορρεύσει από τη συμφωνία αυτή). Στην αίτια αυτή πρέπει να προσθέσουμε ότι δίκαια ή άδικα τόσο από τους ύποστηρικτές όσο και από τους έπικριτές της ένταξης το θέμα θεωρήθηκε σαν κατάλληλος άξονας των απόψεών τους. Συγκεκριμένα, όπως θά δούμε αναλυτικότερα παρακάτω, η απόκλιση τιμών που άπολαμβάνει ο κοινοτικός και ο Έλληνας άγρότης πρόσφερε το καλύτερο έπιχείρημα "εύρειας καταναλώσεως" στους κυβερνητικούς παράγοντες ("θά αύξηθει το εισόδημα του Έλληνα γεωργού"), η δυναμική των έξελλξεων και η άναγκαστική πρόκληση για προσαρμογή στη νέα πραγματικότητα άποτελέσει το καλύτερο πεδίο έπιχειρηματολογίας όσων βλέπουν την ένταξη σαν άναγκαίο όγμα με στόχο βαθύτερους άνασχηματισμούς, ενώ η μετάθεση σημαντικής έξουσίας από το κρατικό στο ύπερκρατικό επίπεδο που συνεπάγεται η άποδοξη της κοινής άγροτικής πολιτικής της κοινότητας πρόσφερε έπιχειρήματα σ' όσους βλέπουν στην ένταξη το "ξεπούλημα στα μονοπώλια" και την "παράδοση της έξουσίας στα χέρια του Διευθυντηρίου της ΕΟΚ".

Πρίν άρχισει η έπισκόπηση των μελετών και θεωρήσεων των έπιπτώσεων της προσχώρησης πάνω στην ελληνική γεωργία θά ήταν παράλειψη αν δεν τονίζοταν ο ειδικός ρόλος

(17): ΜΠΙΛΑΛΗΣ (1978, 1978α), ΤΣΟΥΚΑΛΗΣ(1978), ΣΑΡΙΔΗΣ (1978).

(18): ΝΤΡΕ (1978), ΜΑΡΙΝΟΣ (1978δ).

(19): βλ. και ΑΜΕΝΤΟΛΑ (1978). Μόνο λόγοι πληρότητας ύποχρεώνουν να αναφέρουμε εδώ και τα άρθρα που στηρίζουν την έπιθυμία της ΕΟΚ να δεχτεί την ελληνική προσχώρηση σε έπιστημονικοφανείς αίτιες, όπως π.χ. στην άρχή του "έπιταχυντού" (!) [ΔΗΜΗΤΡΑΚΟ-ΠΟΥΛΟΣ 1975].

(20): βλ. ειδικότερα και το κεφάλαιο για τη Βιομηχανία.

(21): όπου αναπτύσσονται απόψεις έπιλόλαιες μέχρι... μοναχικές!

(22): Βλέπε και στο κεφ. περί βιομηχανίας.

(23): Η συνθετότερη παρουσίαση των "προϋποθέσεων" που θέτει το Σοσιαλιστικό Κόμμα βρίσκεται στο PFISTER (1978), ενώ οι προβληματισμοί και οι "άνησυχίες" του Γαλλικού ΚΚ (που όπως είναι γνωστό καλύπτουν όλο το φάσμα των γαλλικών συμφερόντων -άπό τους γεωργούς μέχρι τους έργοπιστές) έγιναν σαφείς με την πρόσφατη έπίσκεψη του Μαροαί στην Ελλάδα, και είναι ακόμα συγκεντρωμένες στο DURAND (1978).

τού έπαιξε στις μελέτες αυτές ή 'Αγροτική Τράπεζα. 'Η συμβολή των επιστημονικών εκδόσεων της ΑΤΕ, των άρθρων τού δημοσιεύτηκαν σε έφημερίδες και περιοδικά με την ύπογραφή τού Διοικητή της ΑΤΕ και συνεργατών της Διεύθυνσης Μελετών και ίσως περισσότερο απ' όλα των ένημερωτικών (και όχι απλά προπαγανδιστικών) φυλλαδίων, είναι έξαιρετικά πολύτιμη²⁴.

Κυκεώνας ή αγροτική πολιτική της ΕΟΚ και γιαυτό αξίζει να αναφερθούν οι σημαντικότερες προσπάθειες περιγραφής αυτής της πολιτικής για τον Έλληνα αναγνώστη: 'Η δουλειά τού ΜΟΥΣΗ (1978γ και 1977α,β,γ) εδώ είναι χρησιμότητα, καθώς επίσης και ή ειδική έκδοση της ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΩΝ Ε.Κ. (1976α) (ιδιαίτερα τό λεξιλόγιο των διαφόρων όρων), και τό πρώτο από τά ένημερωτικά φυλλάδια της ΑΤΕ (1978α) πού δίνει μία έλκυστική συνοπτική παρουσίαση της πολιτικής αυτής²⁵. 'Απαιτητικότερη αλλά συγχρόνως άψογη επιστημονικά θεώρηση των δύο πτυχών της κοινοτικής πολιτικής (ένισχυση τιμών και προσανατολισμός παραγωγής) δρίσκεται στα δύο άρθρα τού ΚΟΡΑΚΑ (1977,1978) ενώ τά άρθρα των ΜΥΛΩΝΑΚΗ (1977), ΚΑΖΑΚΟΥ (1977α), ΘΕΜΕΛΗ (1978) και ΜΑΓΔΑΛΗΝΟΥ (1977), προχωρούν πέραν της άπλης περιγραφής σε μία κριτική άνάλυση των προβλημάτων, των αντιθέσεων και της προοπτικής αυτής της πολιτικής²⁶.

'Από τό πλήθος των άρθρων πάνω στις έπιπτώσεις από την έφαρμογή της κοινοτικής πολιτικής πάνω στην ελληνική γεωργία οι συνθετότερες και μέ μεγαλύτερο ενδιαφέρον έργασίες είναι τά άρθρα τού καθηγ. ΠΕΠΕΛΑΣΗ [κυρίως (1977)] ή εισαγωγή της ΜΥΛΩΝΑΚΗ (1978 και 19786) στή γενικά χρησιμότητα έκδοση ΑΤΕ(1978) πού δίνει πληρέστατα ή δυναμική διάσταση στό θέμα, καθώς και τά ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ (1977), και ΣΠΕΤΣΙΩΤΗ (1978) πού βασικά κινούνται στό ίδιο πλαίσιο. Πρέπει ακόμα να αναφερθεί ή ζωντανή συζήτηση πού ακολούθησε τις εισηγήσεις των Ries και Παπαγιαννάκη στό Colloque των Βρυξελλών (INSTITUT... 1978) ή πάντα κατατοπιστική και πολεμική άρθρογραφία τού ΜΑΡΙΝΟΥ (1978ε), (1978στ), και ή σχετική έρευνα τού Οικονομικού Ταχυδρόμου πού προσφέρεται για άμεση αντίπαράθεση των κομματικών θέσεων όπως προδάλονταν στην προεκλογική περίοδο (ΜΠΟΥΤΟΣ 1977), ΜΑΥΡΟΣ (1977), και ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ (1977)²⁷.

Περνώντας τώρα στην πλευρά των πολιτικών δυνάμεων πού βλέπουν την ένταξη σαν καταστροφή για τον Έλληνα γεωργό και την ελληνική γεωργία, θα πρέπει να σταθούμε στό διβλίο τού ΠΑΝΙΤΣΙΔΗ (1978) όπου είναι συγκεντρωμένη όλη ή σχετική επιχειρηματολογία. Συγχρόνως όμως τό διβλίο αυτό κατά κάποιο τρόπο προσφέρει για έξονυχιστική κριτική μίας όλόκληρης συλλογιστικής, πράγμα πού απέδειξε ή διβλοκριτική τού ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΑΚΗ (1978α). Τά ίδια επιχειρήματα και τό ίδιο ύφος χαρακτηρίζουν και τις άλλες παρουσιάσεις τού ΚΚΕ για τις έπιπτώσεις στή γεωργία συνολικά, και συγκεκριμένα τά ΧΑΤΖΗΑΡΓΥΡΗΣ (1977α, 1979), ΚΜΕ (1978), ΚΟΜ. ΕΠΙΘ. (1977), ΠΑΝΙΤΣΙΔΗΣ (1978α), ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ (1977), κ.ά. Οι άπόψεις τού ΠΑ.ΣΟ.Κ. εκτός από τά ΠΑ.ΣΟ.Κ. (1976) και ΠΑ-

ΠΑΝΔΡΕΟΥ (1977) υπάρχουν σε μία σειρά από "άρθρα" στην 'Εξόρμηση όπως π.χ. στό ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΥ-ΜΥΛΟΠΟΥΛΟΥ (1978).

"Όπως στό προηγούμενο κεφάλαιο έτσι και εδώ, έτσι κι αν δεν περιλαμβάνονται στό αντικείμενο της έπισκόπησης αυτής, αξίζει να σημειωθούν οι κυριότερες από τις κοινοτικές εκθέσεις πάνω στις έπιπτώσεις της ένταξης στην ελληνική γεωργία ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΚ (1977), ΡΙΖΟΥΤΙ (1977) και ΡΙΣΑΝΙ-ΣΟΡΔΕΛ (1977) καθώς και οι δημοσιεύσεις των RIES (1977) και MARSH (1976),(1978),(1979).

Πρίν προχωρήσουμε σε μία σύντομη έπισκόπηση των άρθρων πού έξετάζουν τις έπιπτώσεις της ένταξης πάνω σε συγκεκριμένα γεωργικά προϊόντα, πρέπει να αναφερθούμε σε πέντε ειδικά θέματα πού σχετίζονται μέ τό γενικότερο θέμα της γεωργίας αλλά και έχουν κατά κάποιο τρόπο αυθύπαρκτη αξία.

α) Γεωργικός πληθυσμός. Τό μεγάλο θέμα τού τί ποσοστό τού συνολικού πληθυσμού άπασχολείται ενεργά στον αγροτικό τομέα, μέ έπιπτώσεις όχι μόνο στατιστικής μορφής αλλά ακόμα και πάνω στις διαπραγματεύσεις, παρουσιάστηκε δημόσια μέ τη συνέντευξη τού καθ. ΠΕΠΕΛΑΣΗ (1978), και προκάλεσε σειρά διαλόγων²⁸.

β) Συνεταιρισμοί. 'Ο ρόλος των συνεταιρισμών μετά την ένταξη έξετάζεται στή μελέτη της ΑΤΕ (1978), άποτελεί και κύριο αντικείμενο της δουλειάς τού ΑΒΔΕΛΙΔΗ (π.χ. 1978)²⁹.

γ) Ρόλος τραπεζών στή Γεωργία. Τό θέμα είναι ιδιαίτερα σημαντικό μέ αίχμη του τό μέλλον της ΑΤΕ μετά την ένταξη. Παρόλο ότι ή σχετική μελέτη της ΑΤΕ (ΘΕΜΕΛΗΣ-

(24): βλ. τά άρθρα και διβλία των ΑΤΕ, Πεπελάση, Μυλωνάκη, 'Απέργη, Ζαούση, Θέμελη, Κόρακα, Μαγδαληνού, Μπαλά και Προβατά.

(25): βλ. ακόμα τις εισηγήσεις των ΚΟΝΤΟΓΕΩΡΓΗ (19786), ΑΝΔΡΕΟΠΟΥΛΟΥ (1978), ΓΙΑΣΗΜΑΚΟΠΟΥΛΟΥ (1978) και ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ (1978) στό συνέδριο της ΠΑ.Σ.Ε.Γ.Ε.Σ.

(26): βλ. ακόμα ΠΑΣΟΚ (1976) όπου μεταξύ των άλλων ύποστηρίζεται (σελ. 84) ότι ή "αγροτική πολιτική βασίζεται στην άρχή της καταπολέμησης των άδικιών αλλά ή ΕΟΚ θά αναγκαστεί σύντομα ... ή ν' άφήσει ελεύθερη ή διάθεση των προϊόντων και ή διαμόρφωση των τιμών ή να προχωρήσει πολύ περισσότερο από σήμερα και να προγραμματίσει την παραγωγή ... λύση πού συνεπάγεται τον σοσιαλιστικό μετασχηματισμό". (!!)

(27): βλ. ακόμα τά ενδιαφέροντα ΑΒΔΕΛΙΔΗΣ (1976, 1976α), ΖΑΟΥΣΗ (1977), τις κυβερνητικές θέσεις όπως αναπτύχθηκαν στό ΠΑΣΕΓΕΣ (1978), τά ΑΓΓΕΛΙΔΗΣ (1978α), ΒΗΜΑ (1978α), ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ (19776), ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ (1978), ΝΕΣΣΕΡΗΣ (1977), ΤΥΠΑΛΔΟΥ (1978), ΔΕΡΜΕΝΤΖΟΠΟΥΛΟΣ (1978), ΚΑΛΟΓΕΡΑΣ (1978, 1978α), ΤΣΑΜΠΑΣΗΣ (1977), ΠΑΝΤΕΛΟΥΣΗ (1979), ΠΑΝΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ (1978) και ΚΟΜ. ΘΕ. ΚΑΙ ΠΟΛ. (1977) και τά όχι άμεσα συνδεδεμένα μέ την ένταξη αλλά σίγουρα σημαντικά ΑΠΕΡΓΗΣ κ.ά. (1978) και ΜΠΑΛΤΑΣ (1977α).

(28): βλ. π.χ. ΔΡΑΓΩΝΑΣ (1978), ΚΑΡΑΒΑΣ (1978, 1978Α), ΜΑΓΔΑΛΗΝΟΥ - ΡΕΠΠΑΣ (1978), ΤΣΑΜΠΑΣΗΣ (1978). Σημειώνεται ακόμα ή ενδιαφέρουσα (κυρίως από οικονομομετρική σκοπιά) μελέτη τού ΡΕΠΠΑ (1977) πάνω στους παράγοντες πού επέδρασαν στή μείωση τού αγροτικού πληθυσμού τά τελευταία χρόνια.

(29): βλ. ακόμα ΤΥΠΑΛΔΟΥ (1978α).

ΜΥΛΩΝΑΚΗ κ.ά. (1977)³⁰ είχε εγκαίρως ερευνήσει σέ βάθος τόσο τις νομικές όσο και τις ουσιαστικές διαστάσεις τους μόλις τόν 'Οκτώβριο του 1978 τό θέμα έφτασε στή δημοσιότητα μέ άφορμή τις δηλώσεις του 'Υπ. Γεωργίας πάνω στό φορέα πού θά αναλάβει τήν έφαρμογή της γεωργικής πολιτικής της κοινότητας στήν 'Ελλάδα, τήν άπεργία των ύπαλλήλων της ΑΤΕ κ.λπ. βλ. τό σχετικό άρθρο του ΣΩΤΗΡΙΟΥ (1978δ) πού "παντρεύει" τέλεια τήν έπιστημονική τεκμηρίωση μέ τήν πολιτική έμβέλεια³¹.

δ) Γεωργονομισματικά. Τό θέμα της "πράσινης δραχμής", του τρόπου δηλαδή μετατροπής σέ δραχμές των τιμών της κοινότητας πού καθορίζονται σέ λογιστικές μονάδες, είναι από τά "άτυχήσαντα" θέματα, άν και στή σύλληψη του τουλάχιστον είναι άπλούστερο άπ' ό,τι φαίνεται³². 'Η μόνη έξήγηση του τρόπου καθορισμού των πράσινων ίσοτιμών, άντισταθμιστικών ποσών κλπ., στόν έλληνικό τύπο είναι του ΑΓΓΕΛΙΔΗ (1978) και πάντως δέν διακρίνεται για τή καθαρότητά της³³. 'Απόδειξη της πλήρους άγνοιας πού έπικρατεί (έπικρατούσε;) σχετικά, είναι ό διάλογος στόν Οικ. Ταχυδρόμο π.χ. ΒΕΖΥΡΟΓΛΟΥ (1978).

ε) Περιφερειακά - Κοινωνικά προβλήματα. 'Η σχέση μεταξύ περιφερειακής, κοινωνικής και γεωργικής ανάπτυξης είναι μεγάλη, γιατί και παρόλο ότι τό θέμα τό έξετάζουμε σέ ξεχωριστή παράγραφο, άξίζει νά σημειωθεί εδώ ή ένδιαφέρουσα δουλειά των ΑΛΕΙΦΕΡΗ κ.ά. (1977).

Περνώντας τώρα στήν άνάλυση των προοπτικών μετά τήν προσχώρηση, κατά γεωργικό προϊόν, πρέπει νά σημειωθεί ότι παρά τό φοδερά πολύπλοκο των μηχανισμών πού ίσχύουν στήν ΕΟΚ για κάθε προϊόν, στήν έλληνική διβλιογραφία ύπάρχουν άπλές και συγχρόνως περιεκτικές περιγραφές των καθεστώτων αυτών. 'Αναφέρομαι κυρίως στή δουλειά του ΜΟΥΣΗ (1978γ και 1977) πού αναφέρθηκε και σ' άλλα σημεία της έπισκόπησης αυτής καθώς και στα άναγκαστικά πού περιληπτικά (μέ πρόσθετο όμως στοιχείο τήν κάποια κριτική άντιμετώπιση) ΣΠΕΤΣΙΩΤΗ (1978), ΝΕΣΣΕΡΗΣ (1977)³⁴.

'Απ' όλες τις ομάδες γεωργικών προϊόντων άντικείμενο των περισσότερων ειδικών άρθρων ύπήρξαν τά όπωροκτησκευτικά. Αυτό ήταν άπόλυτα φυσιολογικό λόγω του ότι τά προϊόντα αυτά είναι κατεξοχήν έξαγωγικά προϊόντα για τήν 'Ελλάδα (και ή θέση της ΕΟΚ άνάμεσα στις άλλες άγορές είναι άναμφισβήτητα κυρίαρχη). 'Η κατάργηση έπομένως των περιορισμών (άντισταθμιστικών είσοφορών) στις είσαγωγές τους από χώρες της ΕΟΚ πού θά έρθει σάν συνέπεια της ένταξης (ή έστω μετά τή μεταβατική περίοδο) δέν μπορεί παρά νά έπηρεάσει τις γενικότερες προοπτικές του κλάδου. Τό ζήτημα της έμπορίας των όπωροκτησκευτικών άποτέλεσε για πολλά χρόνια τό κύριο πρόβλημα στις σχέσεις μέ τήν ΕΟΚ είτε στα πλαίσια της Συμφωνίας της Σύνδεσης είτε στα πλαίσια των διαπραγματεύσεων για τήν ένταξη και ύπήρξε ή αιχμή της διαφωνίας των Κυριαζίδη και Βάρφη προς τήν άκολουθούμενη στρατηγική των διαπραγματεύσεων (βλ. ΒΑΡΦΗΣ, 1977γ).

'Από τό πλήθος των άρθρων και των μελετών γύρω από τό θέμα πρέπει νά ξεχωρίσουμε τήν οικονομική εργασία πάνω στή ροδακινοπαράγωγή του ΜΠΑΛΤΑ (1977), τήν έξαιρετικά

χρήσιμη κυρίως λόγω της πλούσιας τεκμηρίωσης πού παρέχει έκδοση του ΑGRÍ ΜΕDÍΤΕRRAΝΕΕ (1977), τή σύντομη αλλά περιεκτική περιγραφή των άμεσων προοπτικών στήν είσήγηση του ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ (1978α) στο συνέδριο της ΠΑΣΕΓΕΣ, και, στόν τομέα της υπεύθυνης και έμπειροστατωμένης ενημέρωσης, τό φυλλάδιο της ΑΤΕ (1979)³⁵.

'Αν ή κατάργηση των άντισταθμιστικών είσοφορών είναι εκείνη πού προσδιορίζει τήν έκταση των θετικών συνεπειών από τήν ένταξη για τά όπωροκτησκευτικά, στήν περίπτωση του λαδιού οι θετικές συνέπειες στόν παραγωγό θά προέλθουν από έναν άλλο μηχανισμό της κοινής άγροτικής πολιτικής, τήν άμηση εισοδηματική ένίσχυση του παραγωγού. Παρά τό δημαγωγικό θόρυβο πού κατά καιρούς δημιουργείται, μέχρι και ή 'Εξόρμηση (11.2.1979) παραδέχεται ότι άκόμα και στα πρώτα χρόνια της μεταβατικής περιόδου τό εισόδημα του έλαιοπαραγωγού θά ένισχυθεί. ('Άλλο θέμα άν άκόμα και τότε δέν θά άπολαμβάνει ό παραγωγός εκείνα τά όποια θά ήθελε - όπως ύποστηρίζεται στήν έφημερίδα). 'Επιπλέον ή εισοδηματική ένίσχυση, άντίθετα μέ τήν πολιτική στήριξης τιμών πού εφαρμόζεται σ' άλλα προϊόντα, δέν θά έχει άρνητικές συνέπειες στόν καταναλωτή, μιά και δέν θά συνεπάγεται άνοδο των τιμών. Πάνω στο θέμα αυτό πολύ χρήσιμη είναι για μιά άκόμα φορά ή ενημερωτική δουλειά της ΑΤΕ (1978γ), ή είσήγηση του ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ (1978α), ή γενικότερη μελέτη πάνω στις προοπτικές του λαδιού του ΘΕΟΦΑΝΙΔΗ (1976, 1978) και τό ειδικό κεφάλαιο μέ πλήθος στοιχείων στο ΑGRÍ ΜΕDÍΤΕRRAΝΕΕ (1978). Θυμιάσιο δείγμα προχειρότητας και δημαγωγίας προσφέρει τό μεγαλεπήβολο άρθρο του ΑΓΑΘΟΥ (1978), όπου σάν τά μόνα "έπιχειρήματα", για τόν "άφανισμό της έλαιοπαραγωγής μέ τήν ένταξη στήν ΕΟΚ" αναφέρονται οι σημερινές χαμηλές τιμές άσφαλείας πού δίνει ή έλλ. κυβέρνηση (!), ή έπικείμενη ένταξη της 'Ισπανίας και της Πορτογαλίας (άγνωστο γιατί θά

(30): βλ. άκόμα ΜΥΛΩΝΑΚΗ (1978α).

(31): βλ. άκόμα ΠΕΠΕΛΑΣΗΣ (1978γ).

(32): Σά βάση ύπολογισμού των πράσινων ίσοτιμών λαμβάνονταν μέχρι πρόσφατα οι "κεντρικές ίσοτιμές" των νομισμάτων του "φιδιού" δηλαδή οι άμετάβλητες καταρχήν ίσοτιμές, των νομισμάτων αυτών -ουσιαστικά του μάρκου) και ή τρέχουσα ίσοτιμία μεταξύ του συγκεκριμένου νομίσματος και των νομισμάτων αυτών. 'Επειδή ύπάρχει άπόκλιση μεταξύ των πράσινων αυτών ίσοτιμών και των πραγματικών ίσοτιμών, έφευρέθηκε τό σύστημα των "νομισματικών άντισταθμιστικών ποσών" πού δέν είναι παρά ένα σύστημα φόρων-έπιδότησεων πού επιτρέπει στο έμπόριο νά συνεχίζεται κανονικά μεταξύ των χωρών πού π.χ. τό νόμισμά τους άνατιμήθηκε αλλά ή "πράσινη ίσοτιμία" παρέμεινε χαμηλή μέ τις άλλες χώρες.

(33): Τό κενό αυτό δέν ύπάρχει σέ άδημοσίευτες μελέτες όπου τόσο ό ίδιος ό Α. 'Αγγελίδης όσο και άλλοι παράγοντες έχουν έπεξεργαστεί πολύ τό θέμα.

(34): βλ. άκόμα τις είσηγήσεις στο συνέδριο της ΠΑΣΕΓΕΣ [ιδιαίτερα τό ΑΝΔΡΕΟΠΟΥΛΟΣ (1978)], καθώς και τό καθαρά δημοσιογραφικό ΒΛΑΧΟΣ (1977) και ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΣ (1978α).

(35): Ειδικά πάνω στις οικονομικές και πολιτικές συνέπειες από τή στάση της ΕΟΚ πάνω στα έλληνικά ροδάκινα βλέπε άκόμα τό ειδικό άφιέρωμα του ΘΟΥΡΙΟΥ (1976) και τά ΚΡΟΝΤΗΡΗ (1978), ΓΙΚΟΝΟΓΛΟΥ (1978), ΣΚΑΛΙΩΤΗΣ (1978) και ΠΑΤΕΛΟΣ (1977).

είναι καλύτερα για τον Έλληνα έλαιοπαραγωγό, ό ισπανός έλαιοπαραγωγός νά απολαμβάνει τις ύψηλές τιμές και τις εισοδηματικές ένισχύσεις της ΕΟΚ και εκείνος όχι) και οί "άπόψεις ειδικών πάνω στον τομέα αυτό οικονομολόγων" - έτσι γενικά και άόριστα.

Στις άλλες ομάδες προϊόντων τά πράγματα είναι λιγότερο ξεκάθαρα, και αυτό έξηγει και τή σχετικά μικρότερη ειδική αναφορά. Σημειώνονται πάντως πάνω στις προοπτικές των κρασιών και άμπελοσυργικών προϊόντων τά ΑΤΕ (19786), ΠΑΤΕΛΟΣ(1978) και ΚΑΒΟΥΡ (1978), του καπνού τά ΑΤΕ (19786), ΚΟΛΜΕΡ (1978) και ΠΕΤΑΛΩΤΗΣ (1978), τής θαμβακουργίας τά ΠΕΤΑΛΩΤΗΣ (1978) και ΑΡΓΥΡΟΣ (1977), τής ζάχαρης τό ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΣ (1977), τής πατάτας τό ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ (1978), των σιτηρών τό ΚΑΛΕΜΟΣ (1978) και των κτηνοτροφών τά ΑΣΠΙΩΤΗΣ (1977), ΠΑΠΑ-ΖΟΓΛΟΥ (1978), ΡΟΥΣΣΗΣ (1976) και ΣΤΕΦΑΝΟΥ (1977).

2. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ

Πολύ πιό φτωχή ή βιβλιογραφία για τις έπιπτώσεις τής ένταξης πάνω στην έλληνική βιομηχανία από τή σχετική μέ τή γεωργία. Η έξήγηση πρέπει νά αναζητηθεί στό ότι οί έπιπτώσεις στή βιομηχανία συνθέτουν ένα πολύ πιό πολύπλοκο πρόβλημα μιά και δέν ύπάρχει κοινή βιομηχανική πολιτική τής ΕΟΚ αλλά κοινοτική πολιτική σέ διάφορους τομείς πού όλοι άσκούν σημαντική έπιρροή στή βιομηχανία των κρατών - μελών.

Τό πρόβλημα έλληνική βιομηχανία και ΕΟΚ μπορεί νά τό δει κανείς από τρεις γωνίες. Η πρώτη στήριζεται στην ανάλυση του παρελθόντος (και τήν προβολή των επιδόσεων του παρελθόντος στό μέλλον) ή δεύτερη στην έξταση των μεταβολών κατά τομέα (άνταγωνισμός, φορολογία, χρηματοδότηση κλπ.) και ή τρίτη στή διερεύνηση των προοπτικών κάθε κλάδου ξεχωριστά. Τό διαχωρισμό αυτό άκολουθεί και ή έπισκόπηση έδώ και, προτάσσοντας τις γενικές μελέτες και άρθρα, θά άκολουθήσουν οί μελέτες πάνω στα άποτελέσματα τής Συμφωνίας Σύνδεσης, οί έπιπτώσεις από τή μεταβολή στα έπιμέρους καθεστάτα πού διέπουν τή βιομηχανία - προστατευτικό και άνταγωνιστικό (οί μεταβολές στό φορολογικό, κοινοτικό, χρηματοδοτικό, νομοσφατικό και στην έλευθερη διακίνηση προσώπων και κεφαλαίων, λόγω τής σημασίας τους για τό σύνολο τής οικονομίας, θά έξεταστούν σέ ξεχωριστά κεφάλαια) - και τέλος, θά αναφερθούν οί έλάχιστες κλαδικές έργασίες.

α) Γενικές μελέτες και άρθρα για τις έπιπτώσεις τής ένταξης στή βιομηχανία.

Χαρακτηριστικό τής φτώχειας των μελετών πάνω στην βιομηχανία είναι ότι ή συνθετότερη έργασία δέν είναι έλληνική αλλά του Γερμανικού Ίνστιτούτου Άνάπτυξης (HUMMEN, 1977). Είναι άσφαλώς πολύ πέραν των στόχων αυτού του άρθρου ή κριτική ή έστω και ή έκτενης περίληψη τής μελέτης αυτής, πού άποδίδεται κατά κύριο λόγο στην έπισήμανση των συνεπειών πού θά έχουν για τήν ΕΟΚ οί έπιπτώσεις τής έλληνικής προσχώρησης πάνω στην έλληνική

βιομηχανία. Πρέπει πάντως νά λεχθεί ότι όσο κι άν πολλές από τις χρησιμοποιούμενες μεθόδους είναι τουλάχιστον άτελείς³⁶, και όσο κι άν πολλά από τά συμπεράσματα (ιδιαίτερα τά έπιμέρους) είναι τουλάχιστον βιαστικά, ή έργασία έχει ένδιαφέρον και καμιά μελλοντική έργασία πάνω στο θέμα δέν μπορεί νά τήν άγνοήσει. Τονίζεται πάντως ότι ή μετάφραση τής περίληψης τής έκθεσης πού δημοσιεύτηκε στό ΝΙΚΟΛΙΝΑΚΟΣ (1978) (HUMMEN 1978) σέ καμιά περίπτωση δέν άποτελεί ύποκατάστατο τής ίδιας τής μελέτης.

Έκτός από τήν παραπάνω μελέτη τό ίδιο Ίνστιτούτο έχει καταρτίσει δυό άκόμα σχετικές μελέτες. Η πρώτη INSTITUT ALLEMAND... (1979) έξετάζει τις γενικότερες έπιπτώσεις από τή διεύρυνση τής ΕΟΚ και ή δεύτερη άφορά ειδικά τό μέλλον των μικρομεσαίων μονάδων γιαυτό και θά έξεταστεί μαζί μέ τις άλλες σχετικές έργασίες.

Άπό τις έλληνικές μελέτες ή μόνη ούσιαστικά γενική θεώρηση των έπιπτώσεων τής ένταξης στή βιομηχανία είναι ή προκαταρκτική μελέτη του ΙΟΒΕ (1978). Στην πραγματικότητα όμως ή δουλειά αυτή, όσο κι άν είναι γενικά χρήσιμη λόγω του ότι είναι ή μόνη πού συγκεντρώνει - έστω και άπλώς περιγραφικά - τις μεταβολές πού θά ύποστεί τό συνολικό "περιβάλλον" τής βιομηχανίας σάν συνέπεια τής ένταξης, δέν είμαι μελέτη των έπιπτώσεων αλλά άπλή παράθεση των κινδύνων μαζί μέ μιά σειρά "αιτημάτων" τής βιομηχανίας. Τά αιτήματα αυτά καλύπτουν από τις διαπραγματεύσεις (τελείως άκαιρα μιά και όταν δημοσιεύτηκε ή μελέτη οί διαπραγματεύσεις ήταν ήδη στην τελική σχεδόν φάση) μέχρι τις βαθύτερες διαρθρωτικές μεταβολές πού ό ΣΕΒ έκρινε άναγκαίες. Όπως ήταν φυσικό τά αιτήματα αυτά σήκωσαν σωρεία κυβερνητικών και λιγότερο κυβερνητικών άντιδράσεων και ό διάλογος πού άκολούθησε έχει ένα γενικότερο ένδιαφέρον³⁷.

Άκόμα, μεταξύ των γενικότερων μελετών αξίζει νά αναφερθεί ή σύντομη έκθεση του ΣΕΒ προς τήν Κοινότητα (μέ μόνο ούσιαστικά θετικό στοιχείο τή συγκέντρωση σέ λίγες σελίδες τής σημερινής εικόνας τής έλληνικής βιομηχανίας από πλευράς συνολικών στοιχείων - ΣΕΒ (1976) και ή μελέτη του ΧΑΣΣΙΔ (1977) πού όμως, παρά τό τίτλο τής, δέν είναι παρά μιά, άρκετά έπίπεδη, σύγκριση του μεγέθους των μονάδων τής Έλληνικής και τής Κοινοτικής βιομηχανίας (και μάλιστα για άνόμιες περιόδους³⁸).

Μέ μικρότερες φιλοδοξίες αλλά άναμφίβολα χρήσιμα για τον άναγνώστη πού θέλει μιά συνοπτική εικόνα των έπιπτώσεων είναι τά άρθρα του ΜΑΡΙΝΟΥ (1978, 1978γ), ή εισήγηση του ΠΡΟΒΑΤΑ (1977) στό συνέδριο των ΚΑΤΕ και τό άρθρο του ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ (1977), (άν και ό δογματικός χαρακτήρας των έπιχειρημάτων του δύσκολα βοηθάει τον όποιο έπικοινωνιακό διάλογο). Τέλος τά ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΗΣ (1978).

(36): βλ. τή μελέτη του ΧΑΣΣΙΔ (1978) και γενικά τήν παράγραφο πάνω στα άποτελέσματα από τή Συμφωνία Σύνδεσης.

(37): βλ. ΚΟΝΤΟΓΕΩΡΓΗΣ - ΜΑΡΙΝΟΠΟΥΛΟΣ (1978), ΣΕΒ (1978α) και ΚΟΛΜΕΡ (1978α), ΤΣΑΛΟΓΛΟΥ (1978).

(38): βλ. και τή βιβλιοκριτική του Π. Ρυλμόν στον Οίκο. Ταχυδρόμο τής 2.2.78 καθώς και τό διάλογο μεταξύ Ι. Χασσιδ και Π. Ρυλμόν στον ΟΙΚ. ΤΑΧΥΔΡΟΜΟ τής 9.3.78.

ΧΑΤΖΗΑΡΓΥΡΗΣ (1977b, 1979) καὶ ΔΕΒΛΕΤΟΓΛΟΥ (1977) συγκεντρώνουν ὅλη τὴν ἐπιχειρηματολογία γύρω ἀπὸ τὸ θέμα ἀντίστοιχα τοῦ ΠΑΣΟΚ, τοῦ ΚΚΕ καὶ τῆς ἀκροδεξιᾶς³³.

Εἰδικὸ θέμα μὲ προφανῆ οἰκονομική, κοινωνική ἀλλὰ καὶ πολιτική σημασία γιὰ τὴν Ἑλλάδα τὸ πρόβλημα τοῦ μέλλοντος τῶν μικρομεσαίων ἐπιχειρήσεων. Καὶ ἡ εὐαισθησία τοῦ θέματος δικαιολογεῖ τὴν καθημερινή σχεδὸν ἀναφορὰ σ' αὐτό, ἀλλὰ τίποτα δὲν δικαιολογεῖ τὴν πλήρη ἔλλειψη πραγματικῆς μελέτης πάνω σ' αὐτό. Γιατί βέβαια σὲ καμιά περίπτωση δὲν καλύπτουν τὸ κενὸ αὐτὸ οὔτε τὰ ἄρθρα πού ἔχουν γραφεῖ⁴⁰, οὔτε οἱ "ἔρευνες" τῶν ἐφημερίδων *ΕΞΠΡΕΣ* (1977) καὶ *ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ* (1977a). Στὴν πραγματικότητα οἱ ἔρευνες αὐτές δὲν εἶναι παρά συνεντεύξεις μὲ ἐκπροσώπους τῶν κλάδων πού ὅμως ἡ προφανῆς ἔλλειψη ἐνημέρωσής τους πάνω στὸ αὐριανὸ καθεστῶς καὶ τὸ ἀκόμα πιὸ προφανές συμφέρον τους, μετατρέπουν τὴν ἔρευνα σὲ ἀερολόγια παράθεση παραπόνων, διαμαρτυριῶν καὶ αἰτημάτων. Ἄλλο θέμα φυσικὰ ἂν τὰ "παράπονα" αὐτὰ εἶναι δικαιολογημένα καὶ ποιὸς εὐθύνεται γιὰ τὴν ἔλλειψη ἐνημέρωσής τους...

Στὴν ἴδια κατηγορία τῶν ἐρευνῶν - ἀθροιστικῶν κινδύνων καὶ αἰτημάτων πρέπει νὰ περιληφθεῖ καὶ ἡ μελέτη τοῦ Γερμανικοῦ Ἰνστιτούτου Ἀνάπτυξης (GERMAN DEVEL. INSTITUTE, 1978) (βλ. καὶ τὴν περίληψή της στὸν Οἶκ. Ταχ. τῆς 16-2-78 καθὼς καὶ τὴ συνέντευξη τοῦ HUMMEN (1978a) πού παρά τὴ φιλόδοξη εἰσαγωγή της, παραμένει χρήσιμη ἀλλὰ τὸ κενὸ ἐπίσης παραμένει κενό). Τέλος ἀξίζει νὰ ἀναφερθεῖ (ἰδιαίτερα γιὰ τὸν ἀναγνώστη πού διαθέτει... χιούμορ) τὸ ἄρθρο τοῦ BUCK (1978) πού μιλάει γιὰ κίνδυνο κατάρρευσης τοῦ 30% τῶν ἐπιχειρήσεων τῶν πόλεων (!) ἐπισημαίνοντας τὸ γνωστὸ φιλοφασιστικὸ δυναμικὸ τῶν μεσαίων στρωμάτων πού καταστρέφονται... (σελ. 275).

δ) Ἀποτελέσματα Συμφωνίας Σύνδεσης

Συνοπτικά, μιά καὶ οἱ σχετικὲς ἐργασίες συνδέονται μὲ τὸ ἀντικείμενο τῆς ἐπισκόπησης αὐτῆς μόνο στὸ βαθμὸ πού ἡ ἐπίδοση τοῦ παρελθόντος μπορεῖ νὰ προβληθεῖ στὸ μέλλον (πράγμα πού μπορεῖ νὰ γίνει μόνο μὲ βάση τὶς ἀσπῆρικτες ὑποθέσεις ὅτι α) τὸ συνδεσιακὸ καθεστῶς εἶναι συγκρίσιμο μὲ τὸ ἐνταξιακὸ, καὶ β) οἱ ἐξωγενεῖς παράγοντες πού ἐπέδρασαν στὴ διαμόρφωση τῶν ἐπιδόσεων τοῦ παρελθόντος θὰ ἀσκήσουν ἀνάλογη ἐπίδραση καὶ στὸ μέλλον) ἀναφέρονται οἱ ἐξῆς ἐργασίες:

— Περιγραφές τῆς ἐξέλιξης τῶν σχέσεων μὲ ἔμφαση στὴ στάση τῆς ΕΟΚ κατὰ τὴ δικτατορία: ΠΕΣΜΑΖΟΓΛΟΥ (1977b), ORTOLI (1977) καὶ ΣΙΩΤΗΣ (1978)⁴¹.

— Ἀνάλυση τῆς ἐξέλιξης τῶν μεγεθῶν τῆς ἑλλ. οἰκονομίας σὲ συνάρτηση μὲ τὴν ἐπίδραση τῆς Συμφωνίας τοῦ 1961 πάνω σ' αὐτά: Ἐκτός ἀπὸ τὰ ΖΟΛΩΤΑΣ (1976), HUMMEN (1977) καὶ ΣΕΒ (1976) πού ἀναφέρθηκαν ἤδη, ἀξιωματικὸντες ἐργασίες εἶναι οἱ ΡΗΓΑΣ (1978), ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ (1977), Mc QUEEN (1976), ΧΑΣΣΙΔ (1978), ἐνῶ ἀπὸ τὰ καλύτερα δείγματα μονόπλευρης ταύτισης ὄλων τῶν καλῶν, ἢ ὄλων τῶν δεινῶν τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας μὲ τὴ Συμφωνία Σύνδεσης,

(ἀνάλογα μὲ τὴ προδιάθεση τοῦ συγγραφέα) εἶναι ἀπὸ τὴ μιά μεριά τὸ ΚΑΛΑΜΩΤΟΥΣΑΚΗΣ (1976, 1976a) καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη τὸ ΔΟΒΑΣ (1977)⁴².

γ) Μεταβολὴ στὸ προστατευτικὸ καθεστῶς καὶ τὴν ἐμπορικὴ πολιτική.

Οἱ μεταβολές πού θὰ ἀκολουθήσουν τὴν ἐνταξη ὡς πρὸς τὴν προστασία τῆς ἑλληνικῆς βιομηχανίας πολὺ λίγο φαίνεται νὰ ἔχουν ἀπασχολήσει τοὺς μελετητές. Ἡ γενικὴ ἐπιχειρημα-

(39): βλ. ἀκόμα τὸ ἀτελείωτικὸ φλῶαρο ΜΠΑΜΠΑΝΑΣΗΣ (1978), ΜΑΝΩΛΑΣ (1977), καὶ ΠΕΤΡΟΧΕΙΛΟΣ (1977), τὸ κήρυγμα τοῦ ΔΡΑΚΟΥ (1977) γιὰ τὸ πῶς θὰ ἐλαχιστοποιηθοῦν οἱ ζημιές ἀπὸ τὴν ἐνταξη, τὶς εἰσηγήσεις τῆς ΠΑΣΚ (1978), ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗΣ ΠΑΝΕ ΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΗΣ (1978) καὶ ΕΛΕΜΕΠ (1978) στὸ συνέδριο τοῦ ΤΕΕ καὶ τὶς εἰσηγήσεις στὸ συνέδριο πού ὁργάνωσε ὁ ΣΕΙ (1975).

(40): π.χ. ΚΟΝΤΟΓΕΩΡΓΗΣ (1978a), ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ (1977), ΓΙΑΝΝΙΩΤΗ (1977), ΕΒΕΠ (1977a), ΚΑΡΑΙΣΚΑΚΗΣ (1978), ΚΑΡΑΛΗΣ (1978), ΚΥΡΙΑΖΗΣ (1977).

(41): Ἀκόμα βλ. ΓΙΑΝΝΑΡΟΣ (1978), ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ (1975), ΚΟΥΡΟΥΔΑΚΗΣ (1977), ΣΑΡΙΝ (1974) καὶ ΡΩΜΑΝΙΑΣ (1975).

(42): βλ. ἀκόμα ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ (1977b, 1977γ), ΑΒΡΑΜΙΔΗΣ (1977), ΛΙΟΝΤΑΣ (1977), ΡΑΡΑ - ΡΕΤΙΤ ΛΑΥΡΕΝΤ (1976) κ.ά.

τολογία ότι σ' αυτό τό θέμα ή ένταξη δέν θά διαφέρει ούσιαστικά από τή σύνδεση φαίνεται νά έπεισε όλους ότι δέν χρειάζονται ιδιαίτερη διερεύνηση τά έρωτήματα πάνω στίς έπιπτώσεις από τήν κατάργηση τών *μή δασμολογικών* προστατευτικών μέτρων, από τήν κατάργηση καί τών υπόλοιπων δασμών, από τήν κατάργηση τής προστασίας τών προϊόντων τής χαλυδουργίας, από τήν υιοθέτηση τών έμπορικών συμφωνιών τής ΕΟΚ κλπ. Έστω κι άν όλα αυτά είναι στοιχεία πού διαφοροποιούν σημαντικά τήν ένταξη από τή σύνδεση.

Έξαιρέσεις λίγες καί άνεπαρκείς (άναφέρονται φυσικά μόνο στίς δημοσιευμένες έργασίες): Οί άπλές άναφορές στό θέμα τής μελέτης τού HUMMEN (1977), ή περιγραφή τού νέου καθεστώτος από τή *ΒΟΥΓΓΙΟΥΚΑ* (1977) καί τό άρθρο τού *ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ* (1979) πού βασίζεται σχεδόν άποκλειστικά σέ μερικά εύρήματα τής διδακτορικής διατριβής τού *ΚΑΤΣΟΥ* (1975).

Μόνο πάνω στή μορφή, τίς δεσμεύσεις καί τίς δυνατότητες πού άνοίγει ή υιοθέτηση από τήν Έλλάδα τής κοινοτικής έμπορικής πολιτικής ύπάρχουν συχνές άναφορές στήν έλληνική διβλιογραφία: Ειδικότερα πρέπει νά άναφερθούν⁴³:

— Πάνω στίς συνέπειες από τήν κατάργηση τού κλήρικ με τίς σοσιαλιστικές χώρες καί τίς προοπτικές τών σχέσεων με τίς χώρες αυτές ή άξιολογώτατη έργασία τού *ΣΩΤΗΡΗ* (1978), καί, σέ τελείως άλλα επίπεδα τά ενδιαφέροντα άρθρα τών *ΠΑΝΙΤΣΙΔΗ* (1977), *ΝΙΚΟΛΑΟΥ* (1977α), *ΜΑΡΙΝΟΥ* (1978β), *ΦΑΚΙΟΛΑ* (1977) καί *SILVESTRI* (1978) καθώς καί ή μελέτη τού *ΠΑΝΕΛ. ΣΥΝΔ. ΕΞΑΓΩΓΕΩΝ* (1977) (καί ή κριτική τής από τόν *ΣΩΤΗΡΗ* (1978α).

— Πάνω στίς σχέσεις με τίς Μεσογειακές καί λιγότερο άναπτυγμένες χώρες ή πολύ περιεκτική θεώρηση τής τάσης στίς σχέσεις αυτές τού *ΜΑΡΑΓΚΟΥ* (1978) καί μία σειρά από άρθρα πού άποδλέπον κυρίως στήν άπλή περιγραφή τού είδους τών σχέσεων πού έχουν άναπτυχθεί μεταξύ ΕΟΚ καί τρίτων χωρών⁴⁴.

δ) Μεταβολή στους κανόνες άνταγωνισμού

Καί στόν τομέα τού άνταγωνισμού ή σχετική έλληνική άρθρογραφία είναι γεμάτη από άρθρα, πού, παρά τούς συχνούς παραπλανητικούς τίτλους τους, δίνουν μιά περιγραφή τού κοινοτικού καθεστώτος, ενώ αντίθετα ή έλλειψη ούσιαστικής μελέτης τών έπιπτώσεων από τήν εισαγωγή καί στήν Έλλάδα αυτού τού καθεστώτος είναι πλήρης. Έτσι, μέ άφορμή τήν περιπέτεια καί τήν τελική ψήφιση τού έλληνικού "άντιμονοπωλιακού νόμου", γράφτηκαν σειρά άρθρων πού συνέδεαν τό νόμο αυτό με τίς σχετικές ύποχρεώσεις μας από τή Συνθήκη τής Ρώμης καί τήν πρακτική πού άκολουθείται στίς χώρες-μέλη τής ΕΟΚ. Άπό τά άρθρα αυτά ξεχωρίζει γιά τήν καθαρότητά του τό άρθρο τού *ΤΣΑΛΟΓΛΟΥ* (1976), καί πρέπει άκόμα νά άναφερθούν ή πολύ άπαιτητικότερη έργασία τού *ΜΕΤΑΛΛΗΝΟΥ* (1975) καί ή εισήγηση τού *ΙΟΒΕ* (1976) κυρίως γιατί δίνει μιά αυθεντική εικόνα τών θέσεων τών διομηχάνων στό θέμα⁴⁵.

Ή άλλη σημαντική πτυχή τών κοινοτικών κανόνων περι άνταγωνισμού άφορά τό πλέγμα κινήτρων καί κρατικών

ένισχύσεων καί τήν ύποχρέωση άναμόρφωσής του σέ συνδυασμό με τό στόχο τής περιφερειακής άνάπτυξης. Χρήσιμες περιγραφές τού κοινοτικού καθεστώτος με κάποιες νύξεις τής θέσης τής Έλλάδας σχετικά γίνονται στά *ΠΡΟΒΑΤΑΣ* (1978, 1978α) καί *ΜΟΥΣΗΣ* (1976, 1976α, 1978γ)⁴⁶.

Σημειώνονται άκόμα ή προσπάθεια τού *ΚΑΖΑΚΟΥ* (1977) γιά κριτική τομή τής άνάγκης πού οδηγεί στή σημερινή περιφερειακή πολιτική τής ΕΟΚ, ή σύνδεση τού θέματος με τήν άγροτική καί κοινοτική πολιτική τών *ΑΛΕΙΦΕΡΗ* κ.ά. (1977) καί *ΘΕΜΕΛΗ* (1977) καί ή έρευνα τού *ΣΤΕΡΓΙΟΥ* (1977) πάνω στίς διαστάσεις τού έλληνικού προβλήματος.

ε) Κλαδικές μελέτες.

Έκτός από τήν άδημοσίευτη άκόμα μελέτη τού *ΙΟΒΕ* (1978) πού φαίνεται νά περιλαμβάνει περιγραφή τών εκτιμήσεων έκπροσώπων σχεδόν όλων τών κλάδων πάνω στίς προοπτικές μέσα στήν ΕΟΚ, καί τό *GERMAN DEVEL. INSTITUTE* (1978) πού άναφέρθηκε πριν, έχουν ένδιαφέρον καί τά παρακάτω άρθρα:

Χαλυδουργία: *ΓΕΩΡΓΑΚΕΛΟΣ* (1978), *ΚΑΡΑΝΙΚΑΣ* (1977), *ΝΙΚΟΛΑΟΥ* (1977γ), *ΟΙΚ. ΤΑΧΥΔΡ.* (1977) καί άκόμα *ΠΑΣΚ* (1978) (παρά τό ότι τά συμπεράσματα του δέν μοιάζει νά έχουν τή παραμικρή σχέση με τήν έπιχειρηματολογία πού άναπτύσσει).

Ύφαντουργία: *ΘΟΥΡΙΟΣ* (1977α), *ΚΑΛΙΝΟΓΛΟΥ* (1977), *ΠΡΟΒΑΤΑΣ* (1977α), *ΣΕΒ* (1978β) καί τά σχεδόν καθημερινά άρθρα, ιδιαίτερα στίς οικονομικές έφημερίδες, τήν περίοδο πού συζητιούνταν οί ποσοτώσεις πού επέβαλλε ή ΕΟΚ στα έλληνικά κλωστούφαντουργικά.

Ναυπηγική: *ΚΟΡΡΕΣ* (1976, 1977α) καί ή διατριβή τού *ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ* (1976).

3.- ΝΑΥΤΙΛΙΑ - ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ

Άπό όλόκληρο τόν τριτογενή τομέα τής οικονομίας ή ναυτιλία κατέχει τά άναμφισβήτητα πρωτεία στήν έλληνική άρθρογραφία. Μόνη εξήγηση (άλλά άρκετή) τής δυσαναλογίας πού ύπάρχει άνάμεσα στίς έπιπτώσεις τής ένταξης πάνω στήν έλληνική ναυτιλία (πού όλοι άναγνωρίζουν ότι χωρίς νά είναι άμελητέες άσφαλώς δέν θά είναι καί καταλυτικές) καί στήν

(43): Δέν άναφέρονται εδώ οί έργασίες πάνω στό μέλλον τών σχέσεων με τίς ΗΠΑ πού άναφέρθηκαν στό πρώτο μέρος τού άρθρου αυτού.

(44): Ίδίως τά *ΤΕΡΖΗΣ* (1976, 1976α, 1976β) καί άκόμα τά *ΗΦΑΙΣΤΟΣ* (1978), *ΚΙΝΝΑΣ* (1977, 1978), *MONTBRIAL - BRES-SAND* (1978), *ΜΟΥΧΜΟΓΛΟΥ* (1976), *ΠΑΤΡΙΝΟΣ* (1977), *ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ* (1977β), *ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΗΣ* (1978β), *ΣΥΓΚΕΛΑΚΗΣ* (1977, 1977α), *ΤΣΟΥΚΛΗΣ* (1977) καί *ΜΕΡΚΟΥΡΗ* (1978).

(45): δλ. άκόμα *ΚΕΦΑΛΑΣ* (1977), *ΛΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ* (1977), *ΝΕΙΔΑΣ* (1977), *ΝΤΑΛΤΡΟΠ* (1976) κ.ά.

(46): δλ. άκόμα *ΒΛΙΑΜΟΣ - ΚΥΡΙΑΖΗΣ* (1978), *ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ* (1978) καί *ΜΗΤΣΟΣ* (1978).

ποσότητα - αλλά και ποιότητα - των σχετικών άρθρων, βρίσκεται στο μέγεθος του κλάδου. Η πιο φιλόδοξη από τις μελέτες πάνω στη ναυτιλία είναι η εργασία του ΙΟΒΕ (ΤΖΩΑΝΝΟΣ 1977) (παρά τις αντιρρήσεις που μπορεί να έχει κανένας για το βάθος μερικών παρατηρήσεων αλλά και για την "άπταιστον καθαρεύουσαν"...). Οι εργασίες όμως του ΜΠΟΥΡΝΟΥΣ (1977) πάνω στο κοινοτικό δίκαιο, του ΚΟΡΡΕ (1978) πάνω στο ναυτεργατικό πρόβλημα⁴⁷ και το λιγότερο τεχνικό αλλά πάντως "σφαιρικό" άρθρο του ΠΑΝΤΕΛΙΔΗ (1979) έχουν μεγάλο ενδιαφέρον κυρίως γιατί αποβλέπουν, και, νομίζω ότι σε μεγάλο βαθμό το καταφέρνουν, να δώσουν τις πραγματικές διαστάσεις του ζητήματος και τελικά αυτό το ξεκαθάρισμα αποτελεί και τη μεγαλύτερη δυνατή συμβολή εδώ. Χρήσιμα επίσης είναι η εικόνα της δυναμικής (και των προβλημάτων) της ναυτιλίας της ΕΟΚ από τον BURKE (1978)⁴⁸, ή αυθεντική παρουσίαση της θέσης των εφοπλιστών από τον ΧΑΝΔΡΗ (1978), τα άρθρα των ΛΙΝΑΡΔΟΥ (1977), ΤΖΩΑΝΝΟΥ (1976) και ΣΙΜΟΥ (1977α) και η έντονη κριτική της ελληνικής διαπραγματευτικής θέσης (ή έλλειψης θέσης) από την ΕΣΤΙΑ (1976) και τον ΚΟΛΜΕΡ (1976)⁴⁹. Ένδιαφέρουσα είναι επίσης, η θέση του Γαλλικού Κ.Κ. σχετικά με τους κινδύνους που δημιουργεί στους γάλλους εφοπλιστές(!) ή συμμετοχή της έλλ. ναυτιλίας (έφημερίδες 27-1-79). Ένδιαφέρουσα, φυσικά, από πολιτική σκοπιά.

Πάνω στα γενικότερα προβλήματα που προκύπτουν στον τομέα των μεταφορών λόγω της ανάγκης έναρμόνισης της ελληνικής νομοθεσίας προς τα θέματα που έχουν ήδη γίνει στην κοινότητα, είναι σίγουρα χρήσιμη ή δουλειά του συγκοινωνιολόγου ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ (1977, 1978) (και ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ-ΠΟΛΥΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ 1977).

4. ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ

Στόχος της παραγράφου αυτής είναι η παρουσίαση - και κάποια αξιολόγηση - των εργασιών που δημοσιεύτηκαν πάνω στις μεταβολές που η ένταξη αναμένεται να φέρει α) στις συνθήκες εργασίας και γενικότερα στην κοινωνική και εργατική νομοθεσία και πολιτική, β) στην ελεύθερη διακίνηση των εργαζομένων, και γ) στην απασχόληση.

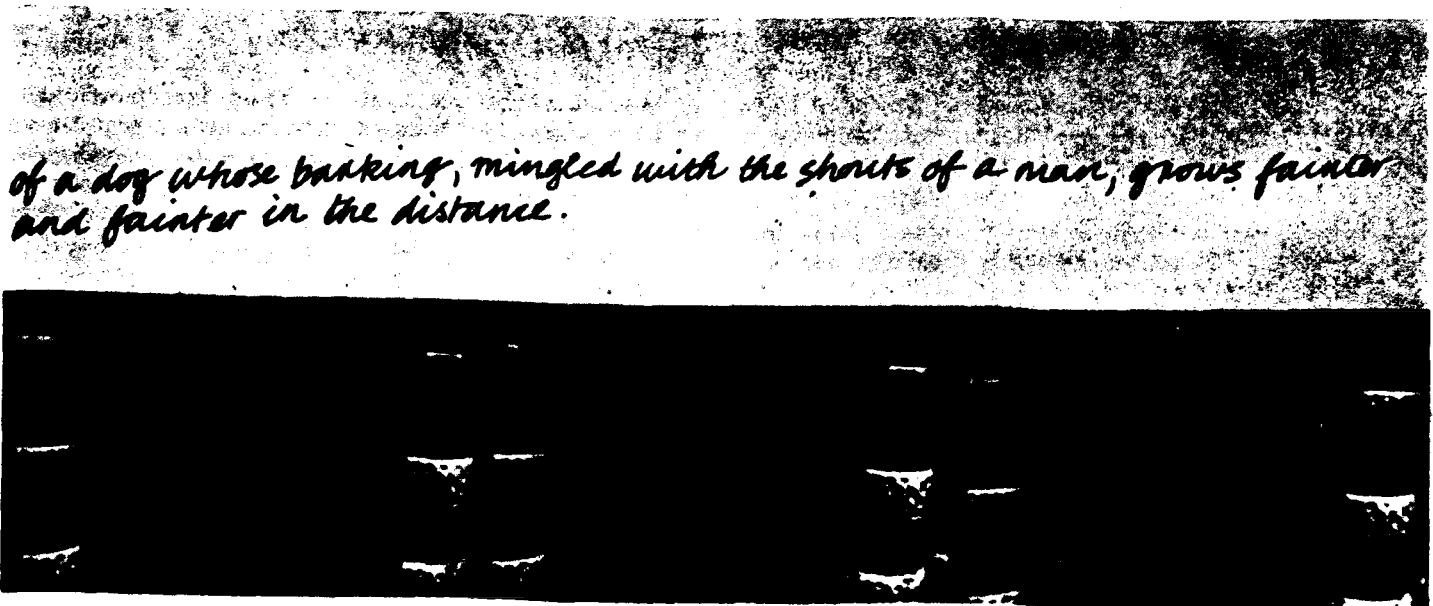
α) Κοινωνική και εργατική πολιτική.

Αντίθετα μ' άλλους τομείς, εδώ υπάρχουν δύο πολύ αξιόλογες εργασίες που ρίχνουν πλήρες φως στο θέμα. Παρόλο που η προσέγγιση στο θέμα και στις δύο εργασίες γίνεται από την ίδια βασικά γωνία, υπάρχει μία συμπληρωματικότητα που μεγαλώνει ακόμα περισσότερο τη συμβολή τους. Έτσι, η μελέτη του ΣΩΤΗΡΙΟΥ (1978) είναι εξαιρετικά χρήσιμη για την καθαρή εικόνα που δίνει των αναμενόμενων επιπτώσεων από την έναρμόνιση της κοινωνικής νομοθεσίας (και κυρίως της δυναμικής τους) καθώς και για τα άμεσα και έμμεσα όφελη που μπορούμε να περιμένουμε από το Κοινοτικό Ταμείο, ενώ κεντρικός άξονας της εισήγησης της ΚΡΑΒΑ-

(47): βλ. και το σχετικό άρθρο του ΧΑΤΖΗΑΡΓΥΡΗ (1977γ).

(48): Η ναυτιλία περιλαμβάνεται μεταξύ των μεγαλύτερων οφελών που η ΕΟΚ έχει να αποκομίσει από την προσχώρηση της Ελλάδας, όπως υποστηρίζει ο καθ. ΖΟΛΩΤΑΣ (1978) [βλ. και ΚΑΛΛΙΜΑΝΟΠΟΥΛΟΣ 1976)].

(49): βλ. ακόμα "ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΣ" (1978), ΚΟΛΜΕΡ (1977), ΚΟΡΡΕΣ (1977), ΜΕΤΑΞΑΣ (1978), ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ (1978), ΧΑΤΖΗΑΡΓΥΡΗΣ (1977γ) και τα άρθρα του ΒΗΜΑΤΟΣ" (1978β) και της ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ (1978).

of a dog whose barking, mingled with the shouts of a man, grows fainter and fainter in the distance.

ΠΙΤΟΥ - ΜΑΝΙΤΑΚΗ (1977) είναι ή κατάσταση στό συνδικαλιστικό κίνημα στην Ελλάδα και οί προοπτικές του⁵⁰.

Έκτός από τίς παραπάνω εργασίες, ένδεικτική ίσως τών αύριανών προοπτικών είναι ή περιφημη έκθεση Μπλανσάρ [ORGANIZATION... (1978)]. Έπισημαίνονται άκόμα ή πάντα χρήσιμη περιγραφική δουλειά του ΜΟΥΣΗ (1978γ), ή μελέτη τής ΓΚΑΝΑ (1977), ή εισήγηση τών ΜΑΡΚΑΝΤΩΝΑΚΗ - ΞΕΝΑΚΗ (1978) στό σεμινάριο τής ΑΤΕ (μέ ξειδίκευση του θέματος για τή Γεωργία) και ή προσπάθεια του ΚΚΕ ύποτίμησης τών προσδοκόμενων όφελών όπως δίνεται στό άρθρα του ΧΑΤΖΗΑΡΓΥΡΗ (1977β, 1979) και ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ (1978α). Τέλος, ή εικόνα συμπληρώνεται μέ όρισμένα άρθρα και μελέτες πάνω σέ ειδικότερα θέματα, όπως τή μισθολογική ίσότητα άνδρών και γυναικών ΜΠΡΕΔΗΜΑ (1976), τά οικογενειακά επιδόματα ΜΠΑΛΛΑΣΚΑΣ (1978) και τό ΣΚΟΠ, όπου δύο κατατοπιστικότερα άρθρα αποδύπουν στό νά δείξουν πόσο άσχετη είναι ή ελληνική έπίνωση προς τούς αντίστοιχους θεσμούς τής ΕΟΚ και τών χωρών-μελών ΣΩΤΗΡΙΟΥ (1978γ) και ΚΑΛΙΝΟΓΛΟΥ (1978)⁵¹.

6) Έλεύθερη διακίνηση εργαζομένων.

Έκτός από τίς δύο εργασίες τών ΣΩΤΗΡΙΟΥ (1978) και ΚΡΑΒΑΡΙΤΟΥ - ΜΑΝΙΤΑΚΗ (1977) πού αναφέρθηκαν ήδη και πού καλύπτουν και αυτή τήν πτυχή του θέματος (σημειώνεται ό έξαιρετικά "έπαγωγικός" τρόπος πού ή Κραβαρίτου - Μανιτάκη τέμνει τό ζήτημα) πρέπει νά αναφερθούν άκόμα μιά σειρά άρθρων και άρθριδιών πού έμφανίστηκαν στίς έφημερίδες μέ άφορμή τή σκληρή διαπραγματευτική θέση τής ΕΟΚ πάνω στό θέμα. Από τά άρθρα αυτά ξεχωρίζουν χωρίς άμφιβολία τό ΣΩΤΗΡΙΟΥ (1978α) και τό κύριο άρθρο τής ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ (1978ε) πού δίνει τίς πραγματικές διαστάσεις του προβλήματος τής μετανάστευσης και τών μεταναστών. Άκόμα πολύ ένδιαφέρουσα μιά και παρουσιάζει πλήρη τήν εικόνα τής κοινοτικής όπτικής σχετικά, είναι ή εισήγηση του LOHRMANN (1978) και πάντα χρήσιμες οί περιγραφές τών ΜΟΥΣΗ (1978, 1978γ) και ΚΑΖΑΚΟΥ (1978α)⁵².

Διαφορετικό τόσο από τήν πλευρά του νομικού καθεστώτος πού τό διέπει, όσο και από τήν πλευρά τών κινδύνων και δυνατοτήτων πού δημιουργούνται μέ τήν ένταξη είναι τό ζήτημα τής έλεύθερης παροχής ύπηρεσιών. Αυτόι οί κίνδυνοι και αυτές οί δυνατότητες δέν φαίνονται νά άπασχόλησαν άρκετά μέχρι σιγής τούς άρμόδιους φορείς, και σέ μερικές περιπτώσεις μιά πιθανή έξήγηση (;) τής "άδιαφορίας" αυτής φαίνεται νά βρίσκεται στην "άντι-ΕΟΚ" κοιματική τοποθέτηση τής ήγεσίας τών κλάδων⁵³.

Φωτεινή έξαίρεση στόν κανόνα αυτό οί μηχανικοί. Τό συνέδριο πού όργάνωσε τό ΤΕΕ (1978) έδωσε κάθε δυνατότητα και για ούσιαστική πληροφορηση και για παρουσίαση τών κοιματικών και άλλων έκτιμήσεων τών προοπτικών για τό έπάγγελμα τών μηχανικών⁵⁴ αλλά και γενικότερα για τόν τομέα τής κατασκευής και τό χωροταξικό μετά τήν ένταξη.

γ) Άπασχόληση

Ή έκταση πού τό θέμα τών προοπτικών τής άπασχόλησης

σάν άποτέλεσμα τής προσχώρησης στίς ΕΚ καλύπτει στήν έπισκόπηση πού έπιχειρείται εδώ είναι δυσανάλογα μικρή προς τή σημασία του θέματος, κι αυτό για δύο λόγους: Πρώτο, γιατί δέν ύπάρχει τίποτα στό θεσμικό καθεστώς τής ΕΟΚ πού νά δικαιολογεί άφραυτου μεταβολές στην άπασχόληση, και δεύτερο γιατί ένας σχετικά πρόσφατος διάλογος στόν Οικονομικό Ταχυδρόμο πού ξεκίνησε από ένα άρθρο του ΔΡΕΤΤΑΚΗ (1977) και κατέληξε στό άρθρο του ΠΑΠΑΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ (1978β) μοιάζει νά κάλυψε τό ζήτημα⁵⁵. Τονίζεται πάντως ότι ή μή επέκταση εδώ δέν σημαίνει ούτε ότι ύποτιμώνται τά προβλήματα πού ή παραπέρα ανάπτυξη μπορεί νά δημιουργήσει ούτε ότι ό ρόλος τής ένταξης στην περίπτωση είναι άμελητός. Ό ρόλος όμως αυτός πρέπει νά άναζητηθεί στην επίδραση τής ένταξης στό βαθμό και τήν ποιότητα αυτής τής ανάπτυξης, και νά άπαγκιστρωθεί από φαιδρά "έπιχειρήματα" του είδους "οί τελευταίες άπολύσεις στού "Σαρακάκη", στην "Μπειλής" κ.ά. είναι μιά έλάχιστη ένδειξη για τό τί θά έπακολουθήσει κάτω από τό καθεστώς τής άπόλυτης κυριαρχίας τών δυτικοευρωπαϊκών και άλλων μονοπωλίων πού μιάς έπιφυλάσσει ή ένταξη στην ΕΟΚ" [ΕΥΣΤΑΘΙΑΔΗΣ (1979)].

5. ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

Ή αναφορά στίς έπιπτώσεις από τήν άρχή τής έλεύθερης διακίνησης κεφαλαίων, πού ύποτίθεται ότι διέπει τήν ΕΟΚ, είναι καθημερινή και καθημερινές έπίσης οί σίγουρες προβλέψεις για αύριανό "έξοπλισμα τής ελληνικής διομηχανίας" στό "πολυεθνικά μονοπώλια" πού θά κατακλύσουν τήν ελληνική άγορά. Ωστόσο, δέν ύπάρχει ούτε μιά μελέτη πού νά έκτιμά

(50): μετάφραση ούσιαστικά τής εισήγησης αυτής είναι και τό άρθρο στό ΝΙΚΟΛΑΚΟΣ (1978) [ΚΡΑΒΑΡΙΤΟΥ - ΜΑΝΙΤΑΚΗ (1978)]. Βλ. άκόμα τόν πολύ ζωντανό διάλογο μεταξύ τής ίδιας και του προέδρου του ΣΕΒ στό INSTITUT... (1977) σ. 136-150.

(51): Έκτός από τά όσα αναφέρθηκαν στην ένότητα αυτή βλ. άκόμα τά ΒΟΥΤΗΡΑΣ (1976), ΘΕΟΔΟΣΗΣ (1978), ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ (1978β), ΝΙΚΟΛΑΟΥ (1977), ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ (1977) και ΣΩΤΗΡΙΟΥ (1978α). Έπίσης βλέπε ειδικά πάνω στό ναυτεργατικό πρόβλημα τή μελέτη του ΚΟΡΡΕ (1978) και τά άλλα σχετικά άρθρα πού αναφέρθηκαν στό κεφάλαιο για τή ναυτιλία.

(52): Χρήσιμη άκόμα άν και αναφέρεται άποκλειστικά στό παρελθόν είναι ή δουλειά του ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ (1976) καθώς και τό άρθρο του WALTER (1977) πού άφορά όμως τίς σχετικές μέ τούς μετανάστες διατάξεις του Συμβουλίου τής Εύρώπης και όχι τής ΕΟΚ.

(53): Σάν έξήγηση τής άπουσίας τών δικηγόρων από τίς επαφές μέ τίς κοινοτικές όργανώσεις τών διαφόρων επαγγελματικών τάξεων πού έγιναν στό πλαίσιο τών εργασιών τής Μικτής Κοινοβουλευτικής Έπιτροπής Έλλάδος - ΕΟΚ στό Παρίσι τό Νοέμβριο 1978 αναφέρθηκε ότι "ή ήγεςία τών ελληνικών δικηγόρων είναι ΠΑ.ΣΟ.Κ." (!) Χρήσιμο πάντως για τίς προοπτικές του δικηγορικού επαγγέλματος μετά τήν ένταξη είναι τό άρθρο τής ΜΠΡΕΔΗΜΑ (1977).

(54): βλ. άκόμα τά άρθρα τών ΚΟΥΛΟΥΜΠΗ (1977), ΣΑΜΟΥΗΛΙΔΗ (1977) και ΔΟΜΕΝΙΚΟΥ (1977) και τήν έρευνα του ΟΙΚΟΝ. ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΥ (1978).

(55): Πλήρη άναφορά στίς έπιστολές και τίς άλλες συμβολές στό διάλογο αυτό δίνει ό ΠΑΠΑΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ (1978β).

μέ κάποιον επιστημονικό τρόπο πόσο πραγματικά θα επηρεάσει ή προσχώρηση στις ΕΚ την ροή των ξένων επενδύσεων προς την Ελλάδα. Άκόμα και το πρώτο βήμα προς την κατεύθυνση αυτή -ή προσεκτική διερεύνηση της διάρθρωσης των υφιστάμενων ξένων επενδύσεων και των παραγόντων που την καθόρισαν- σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να θεωρηθεί ολοκληρωμένο. Πάντως στην κατεύθυνση αυτή -την ανάλυση του παρελθόντος- έχουν δημοσιευτεί πρόσφατα μερικές ενδιαφέρουσες εργασίες με πρώτη αναμφισβήτητα το άρθρο του ΓΙΑΝΝΙΤΣΗ(1978) που, εκτός από την ανάλυση που επιχειρεί της σημασίας της Συμφωνίας Σύνδεσης του 1961 για την μέχρι τώρα πορεία των ξένων επενδύσεων, παρέχει και πολλά χρήσιμα συγκριτικά στοιχεία των αμερικανικών και ευρωπαϊκών επενδύσεων. Πολύ ενδιαφέρουσες διακλαδικές αναλύσεις των ξένων επενδύσεων, όχι όμως σε άμεση σύνδεση με τη Συμφωνία του 1961 είναι και οι εισηγήσεις της ΕΛΕΜΕΠ (1978) και του ΙΩΑΝΝΙΔΗ (1978) στο συνέδριο του ΤΕΕ(1978) και, τέλος, η ανάλυση (μέ μη ποσοτικά κριτήρια) του ρόλου του ξένου κεφαλαίου στην πρόσφατη βιομηχανική ανάπτυξη του ΧΑΛΙΚΙΑ (1977) είναι χρησιμότερη προκειμένου να εκτιμηθεί ο ρόλος του νέου θεσμικού πλαισίου που θα αντικαταστήσει το υφιστάμενο⁵⁶.

Οι μόνες απόπειρες κάποιας εκτίμησης των επιπτώσεων από τη μεταβολή αυτή του θεσμικού πλαισίου βρίσκονται στα άρθρα των ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ (1978), και ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΗ (1978α) και στη μελέτη του ΗΥΜΜΕΝ (1977). Στο άρθρο του ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ (1978) ή έμφαση μπαίνει στις δυνατότητες που υπάρχουν για άσκηση εθνικής πολιτικής πάνω στο θέμα και μετά την ένταξη και έρχεται σε πλήρη αντίθεση με το συμπέρασμα του ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΗ (1978α) για ανυπαξία της "παραμικρής προϋπόθεσης για την άσκηση μιας ουσιαστικά εθνικής οικονομικής πολιτικής και χειροτέρευση του βαθμού εξάρτησης της χώρας από το εξωτερικό". Τελείως διαφορετικός είναι ο άξονας γύρω από τον οποίο ο ΗΥΜΜΕΝ (1977) κινείται όταν υποστηρίζει ότι λογικά η ένταξη θα οδηγήσει σε μείωση των ξένων επενδύσεων (λόγω κατάργησης δασμών, αύξησης μισθών και άλλων στοιχείων κόστους κλ.π). Πάντως το θέμα μένει σίγουρα άνοιχτό....⁵⁷

Άνοιχτό θέμα είναι και το ζήτημα της μεταφοράς τεχνολογίας, που συνδέεται φυσικά με τη διακίνηση κεφαλαίων, και όπου το ΠΑΣΟΚ έχει δώσει ιδιαίτερη έμφαση πείθοντας εύκολα τον αναγνώστη για την εθνική σημασία του ζητήματος αλλά αφήνοντας μεγάλα κενά πάνω στη σύνδεσή του με την ένταξη (εκτός από τα βαρύνοντα περί επικείμενου ξεπουλήματος) και ακόμα μεγαλύτερες άποριες σχετικά με λογικές εναλλακτικές λύσεις⁵⁸.

6. ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΑ, ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΑ, ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Στην έννοια αυτή θα παρουσιάσουμε τα άρθρα και τις μελέτες που αναφέρονται στα γενικότερα θέματα οικονομικής και νομισματικής πολιτικής και που, όπως θα γίνει γρήγορα φανερό είναι για μά ακόμα φορά δυσανάλογα λίγα και -συντά- "σπρά".

α) Τραπεζικό σύστημα

Η πρόσφατη (Δεκ. 1977) οδηγία για το "συντονισμό των διατάξεων σχετικά με τα πιστωτικά ιδρύματα" δίνει μία πρώτη γεύση για την τάση που υπάρχει, και θα εκδηλωθεί στα επόμενα χρόνια, για περιορισμό στην άσκηση εθνικής πολιτικής από τις χώρες - μέλη της ΕΟΚ στο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Γι' αυτό η εργασία του ΜΠΟΥΡΝΟΥΣ (1977α, 1976) είναι πολύτιμη μία και θέτει (έστω και από κάπως στενή νομική πλευρά) το πρόβλημα στις πραγματικές του διαστάσεις (πρόβλ. ΕΝΩΣΗ ΕΛΛ. ΤΡΑΠΕΖΩΝ 1978). Με λιγότερες απαιτήσεις αλλά και διαφορετικούς στόχους είναι μία σειρά άρθρων που όμως αποδίδουν όχι τόσο στο ξεκαθάρισμα των νέων υποχρεώσεων που δημιουργούνται από τις θεσμικές αλλαγές που συνεπάγεται η ένταξη, αλλά στην εκτίμηση της ανταγωνιστικότητας και της "βιωσιμότητας" του ελληνικού τραπεζικού συστήματος στις νέες συνθήκες λειτουργίας. Τα άρθρα αυτά με διάφορες αφορμές (υπόθεση Άνδρεάδη, φήμες για μελλοντική αποδυνάμωση ΑΤΕ, κλπ.) κατακλύζουν κατά καιρούς τον τύπο και, γενικά, σπάνια προχωρούν πέρα μιας επισήμανσης των σημερινών αδυναμιών και προβλημάτων (που, έννοια, είναι άλλα για τον Άνδρεάδη και την Έστια και άλλα για εκείνους που φοβούνται τις συνέπειες από πιθανή απώλεια του σημερινού κρατικού έλεγχου στο μεγαλύτερο τμήμα των πιστωτικών ιδρυμάτων)⁵⁹.

β) Ασφαλιστικές εταιρείες

Τό θέμα δεν στερείται σημασίας και οι πτυχές του είναι πολλές και καλύπτουν προβλήματα που αφορούν τον ανταγωνισμό, την κίνηση κεφαλαίων, τη λειτουργία του χρηματιστηρίου κλπ., και η έκδοση της ΕΝΩΣΕΩΣ ΤΩΝ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ (1976) [πρόβλ. ΒΗΜΑ (1978)] δεν είναι παρά μία απλή μετάφραση μερικών (και πάντως όχι των πρόσφατων) από τις σχετικές οδηγίες της ΕΟΚ.

γ) Φορολογική πολιτική

Είναι γνωστό ότι σε αντίθεση με την άμεση φορολογία ο

(56): Πολύ λιγότερο συγκεκριμένα αλλά όχι χωρίς ενδιαφέρον είναι τα άρθρα των ΒΕΡΓΟΠΟΥΛΟΥ (1978), COOK (1976) και ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΑΚΗ (1978).

(57): Δημοσιονομικά αλλά χρήσιμα άρθρα πάνω στο θέμα είναι και τα ΚΩΣΤΗΣ (1978), ΧΑΤΖΗΜΑΝΩΛΗ (1978) καθώς και το ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΙΔΗΣ(1978) πάνω στο ειδικό θέμα της ελληνικής κεφαλαιαγοράς μετά την ένταξη.

(58): Οι απόψεις αυτές του ΠΑ.ΣΟ.Κ. υπάρχουν στα ΝΙΚΟΛΙΝΑΚΟΣ (1978δ, 1978γ), ΣΗΜΙΤΗΣ (1978, 1978α, 1978γ) [βλ. και τις απαντήσεις των ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΥ (1978) και ΜΠΙΛΛΑΗ (1978 β)], Β. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ (1978), πρόβλ. ΠΑΠΑΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ (1978γ), ΕΛΕΜΕΠ (1978) και τα αφιερώματα του ΟΙΚ. ΤΑΧ. (1976) και ΓΚΑΝΙΑΤΣΟΣ (1974), ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΗΣ (1974).

(59): βλ. ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ (1978), ΑΛΕΞΙΔΗΣ (1978) αλλά και ΣΩΤΗΡΙΟΥ (1978δ) ΘΕΜΕΛΗΣ - ΜΥΛΩΝΑΚΗ (1977). Βλ. ακόμα ΚΥΡΙΑΖΙΔΗΣ (1976), ΚΑΛΑΜΩΤΟΥΣΑΚΗΣ (1977, 1977α, 1978), ΛΩΛΟΣ (1978), ΝΙΚΟΛΕΤΟΠΟΥΛΟΣ (1976), ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΙΔΗΣ (1978α), ΡΟΥΣΣΑΚΗΣ (1976, 1976α), ΣΤΕΡΓΙΟΥ (1976) και ΧΑΡΙΣ-ΣΟΠΟΥΛΟΣ (1978).

τομέας της έμμεσης φορολογίας θά ύποστει, σάν άποτέλεσμα της ένταξης, ριζική άλλαγή μιά και ό φόρος προσιθέμενης άξίας θά άντικαταστήσει τό σύνολο τών γενικών έμμεσων φόρων και ένα μεγάλο μέρος από τούς έμμεσους φόρους πάνω σε συγκεκριμένα άγαθά.

Είναι σαφώς έξω από τούς στόχους τού άρθρου αύτου ή άνάλυση τών προβλημάτων πού θά δημιουργήσει ή άλλαγή αύτή στό φορολογικό καθεστώς, άλλά και τών δυνατοτήτων πού παρέχει για έξυγίαση τού δλου συστήματος, για ένίσχυση τών έξαγωγών και επενδύσεων, για εισαγωγή κάποιου στοιχείου "προοδευτικότητας" στό σύστημα της έμμεσης φορολογίας κλπ.⁶⁰ Καί στό "άκαδημαϊκό" τουλάχιστον επίπεδο τό πρόβλημα είναι σε μεγάλο βαθμό καλυμμένο, κυρίως χάρη στη δουλειά τού καθ. ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ (κυρίως 1976, 1977)⁶¹. Προϋπόθεση όμως επιτυχούς εισαγωγής τού νέου φόρου είναι ή πλήρης ενημέρωση τού κοινού, και έδώ, πρós τό παρόν τουλάχιστον, ή δουλειά πού έχει γίνει σίγουρα δέν είναι επαρκής. Τά άρθρα και οι σχετικές διαλέξεις [ΜΗΤΣΟΣ (1977), ΑΛΕΙΦΕΡΗ (1976, 1977), ΔΟΥΓΚΑΣ (1978), ΚΡΕΚΟΥΚΙΑΣ (1977) κ.ά.]⁶² συνήθως δέν ξεφεύγουν από την άπλή περιγραφή, και στην καλύτερη περίπτωση άπλώς επισημαίνουν ειδικά θέματα και προβλήματα.

δ) Δημοσιονομικά όφέλη

Η λιγότερο ίσως άμφισβητούμενη όφέλεια από την ένταξη είναι ή "χηματική"⁶³ -τό καθαρό δηλαδή άποτέλεσμα για τή χώρα από τις εισφορές ταμείων μείον την έλληνική συνεισφορά στά έξοδα τού προϋπολογισμού της ΕΟΚ. Έκτός όμως από τις συχνές άναφορές κυβερνητικών εκπρόσωπων στό θέμα δέν έχει μέχρι στιγμής ύπάρξει καμιά συγκεκριμένη άνάλυση τού ίσοζυγίου αύτου στόν έλληνικό τύπο. [βλέπε όμως ΑΒΑΔ (1978), ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΚ (1978) και ΜΗΤΣΟΣ (1977α, 1978)].

ε) Νομισματική και συναλλαγματική πολιτική

Άπό τά μεγαλύτερα κενά στην έλληνική βιβλιογραφία περί ΕΟΚ ύπάρχει στό θέμα τών συνεπειών για την έλληνική οικονομία από την πρόσδεση της χώρας στό Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα⁶⁴. Τό κενό αυτό εξηγείται δέβαια από τό ότι οι σχετικές άποφάσεις της ΕΟΚ είναι πολύ πρόσφατες και ή εκτίμηση τών συνεπειών για την Ελλάδα προϋποθέτει σε βάθος μελέτη πού φυσικά άπαιτεί χρόνο. Η εξήγηση όμως αύτή δέν άρκει για νά άρει τό πρόβλημα.

Τέλος ένα γενικότερο πρόβλημα είναι τό ζήτημα τών επιπτώσεων της ένταξης πάνω στό έλληνικό ίσοζύγιο πληρωμών. Ίδιαίτερα σύνθετο έρώτημα μιά και ύπεισέρχονται οι επιπτώσεις (άμεσες και μακροπρόθεσμες) στις εισαγωγές, στις έξαγωγές, στις άδηλες συναλλαγές⁶⁵, στην είσοδη και έκροδη κεφαλαίων και άκόμα στό καθεστώς της δραχμής⁶⁶. Μιά πρώτη προσπάθεια διαλόγου πάνω στό ζήτημα ύπάρχει στό ΤΣΟΥΚΑΛΗΣ (1979)⁶⁷.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η όσο γίνεται πληρέστερη παρουσίαση τών μελετών και τών τοποθετήσεων πού δημοσιεύτηκαν τά τελευταία χρόνια πάνω στις άναμενόμενες οικονομικές επιπτώσεις από την ένταξη στην ΕΟΚ δέν ήταν ό μοναδικός στόχος τού άρθρου αύτου. Ίσως δέν ήταν ούτε καν στόχος. Η άπογραφή αύτή θεωρήθηκε απαραίτητη σά μέσο. Για νά φανεί, δηλαδή, σε ποιούς τομείς και πρós ποιά κατεύθυνση πρέπει νά στραφεί ή προσπάθεια από έδώ και πέρα.

Τά κενά είναι μεγάλα -σε μερικές περιπτώσεις τραγικά μεγάλα- και ή δημιουργική αντιπαράθεση συνθημάτων έχει σαφέστατα άποπροσανατολίσει την επιστημονική έρευνα και τόν πολιτικό προβληματισμό.

Άλλά στό τέλος της γραφής ή ένταξη είναι γεγονός. Τώρα, μετά την ένταξη, τί κάνουμε;

Θά συνεχίσουμε νά κονταροκτυπιόμαστε για τό άν τό αύριο είναι παράδεισος ή κόλαση ή μήπως είναι ύστατη στιγμή για διάλογο; Διάλογο πολιτικό, μιά και τό θέμα είναι κατεξοχή πολιτικό, άλλά και διάλογο συγκεκριμένο, τεκμηριωμένο, ουσιαστικό, ύπεύθυνο, μιά και χωρίς αυτά ό διάλογος δέν είναι παρά άνταλλαγή μονολόγων.

Τό άρθρο αυτό θά έχει πετύχει στην άποστολή του άν βοήθησε νά γίνει αύτή ή άνάγκη σαφέστερη.

(60): Χαρακτηριστική άνάλυση τού πόσο άντι - προοδευτικό είναι τό σημερινό σύστημα έμμεσης φορολογίας στην Ελλάδα γίνεται από τόν καθ. ΚΑΡΑΓΙΩΡΓΑ (1978).

(61): βλ. και DALAMAGAS (1976)

(62): Άνάλογη έπιχειρηματολογία άλλά σε πίο "δημοσιογραφικό" επίπεδο ύπάρχει στά ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΚΗΣ (1977), ΒΥΖΑΣ (1977), ΛΩΛΟΣ (1978), ΝΙΚΟΛΑΟΥ (1977), ΠΕΤΡΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ (1977, 1977α) και για τών άναγνώστη πού ενδιαφέρεται και για τις ... "άνορθόδοξες" άπόψεις ύπάρχει ή "είδησεογραφία" της ΕΞΟΡΜΗΣΗΣ της 7.5.1978. Τό πλήρες κείμενο τού νομοσχεδίου για τόν ΦΠΑ δημοσιεύτηκε στις έφημερίδες Έξπρές και Ναυτεμπορική στις 2.3.1979.

(63): Η μόνη εξαίρεση στη γενική αύτή παραδοχή πού περιλάμβανε άκόμα και τόν HUMMEN (1977) σ. 39 είναι τό άρκετά περίεργο και ως πρós τά στοιχεία πού αναφέρει και ως πρós τούς συλλογισμούς τού άρθρου τού πρώην διευθυντή τού Ύπ. Συντονισμού Π. ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΗ (1978δ).

(64): Σε καμιά περίπτωση τά άρθρα πού γράφτηκαν μέχρι τώρα πάνω στό θέμα δέν άρκοϋν για νά καλύψουν τό κενό. Άλλωστε στην άπλή ενημέρωση πάνω στις εξελίξεις απέβλεπαν, και είναι ζήτημα άν κι αυτό τό πέτυχαν. Βλέπε πάντως ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ (1978α, 1978δ), ΚΑΡΑΤΖΑΣ (1978α), ΚΑΖΑΚΟΣ (1979), VAN DEN BEMPT (1978) κ.ά. Για τό παλιότερο καθεστώς (και την ιστορία του) ΤΣΟΥΚΑΛΗΣ (1977α, 1977β), ΒΑΝΔΩΡΟΣ (1975) και για τή σοβιετική θέση επί τού θέματος ΓΕΛΕΝΙΝ (1979).

(65): Για τις επιπτώσεις ειδικά στόν τουρισμό βλ. ΛΑΜΠΡΙΑΣ (1979).

(66): Περιγραφή τών σχετικών έλληνικών προθέσεων ύπάρχει στό ΝΙΚΟΛΑΟΥ (1979).

(67): ΜΗΤΣΟΣ - ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ (1979) και CAVANAGH (1979).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ι. ΕΛΛΗΝΕΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

- Αβδελίδης Π., (1976), "Η Αγροτική Οικονομία στο Χώρο της ΕΟΚ" *Αύγη*, 11.4.1976.
(1976 α) "Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και η Ελληνική Αγροτική Οικονομία", *Αύγη*, 30.8.1976.
(1978), "Ο Συνεταιρισμός στις συνθήκες του Καπιταλισμού", GUTENBERG, 1978.
- Αβραμίδης Γ., (1977), "Τό Έξωτερικό Έμπόριο της Ελλάδος μετά την ένταξη μας στην ΕΟΚ", στο ΕΒΕΠ (1977).
- Αγάθος Μ., (1978), "Αφανισμός της Έλαιοπαραγωγής με την ένταξη μας στην ΕΟΚ", *Έξορμηση*, 8.10.1978.
- Αγάπος Α.Μ., (1976), "Trade Impacts on National Reserves: The Case of Greece and the EEC", *Rev. Bus. Econ. Res.*, 76 spring, 66-75
- Αγγελίδης Α., (1978), "Γενικά περί Αντισταθμιστικών Ποσών. Αρχές, Μεθοδολογία και Σημασία για την Ένταξη", *Ναυτεμπορική, Πρωτοχρονιά 1978* (ειδικό τεύχος).
(1978α), "Ελλάς-ΕΟΚ οι Έπιπτώσεις από την Έφαρμογή της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής", *Τά Νέα της ΕΟΚ*, τευχ. 49/78.
- Αγγελόπουλος Α. (1977), "Γιατί επιβάλλεται να επιταχυνθεί η Ένταξη στην ΕΟΚ", *Βήμα*, 11.3.1977.
- Αθανασίου Σ., (1978), "Θά Όξυνθεί τό Πρόβλημα της Άνεργίας και Έγποαπασχολήσεως με την Ένταξη στην ΕΟΚ;" *Οικ. Ταχ.*, 18.5.1978.
- Αθανασόπουλος, Χ.Ν., (1974), "Έλλάς και Ευρώπη τό 1980", *Σπουδαί*, 1974, 734-37.
(1975), "Βασικαί Διαφοραί και Συγκρίσεις μεταξύ 18 χωρών της Δ. Ευρώπης", *Σπουδαί*, 1975/3.
- Ακροατής", (1976), "Αναμονή του Μοιραίου", *Βήμα*, 31.1.1976.
- Αλειφέρη Δ., (1976), "Ο Φόρος Προστιθεμένης Αξίας", *Τά Νέα της ΕΟΚ*, τευχ. 36/37, 1976.
(1977), "Η φορολογική έναρμόνιση στα κράτη-μέλη της ΕΟΚ", Σεμινάρια ΑΤΕ, 1977, στο Άγροτική, τ.2 Άπρ.-Ίουν. 1977.
- Αλειφέρη Δ., Δαμιανός Α., Σωτηρόπουλος Δ., (1977), "Οι τομείς περιφερειακής και κοινωνικής ανάπτυξης-ό συμπληρωματικός τους ρόλος στην αγροτική πολιτική της Κοινότητας", Σεμινάριο ΑΤΕ, 1977, στο Άγροτική, τ. 2, Άπρ. - Ίουν. 1977.
- Αλειφερόπουλος Χ., (1978), "Όπλο της ΕΟΚ για την Έγποδούλωση της Χώρας", *Ριζοσπάστης*, 26.1.1978.
- Αλεξανδράκης Ν., (1977), "Ο Φόρος Προστιθεμένης Αξίας", *Οικ. Ταχ.*, 15.9.1977
- Αλεξιάδης, Γ.Σ., (1978), "Αί Κυβερνητικαί Παλινωδίαί εις τό Θέμα των Τραπεζών", *Έστία*, 7.11.1978.
- Ανδρεάδης Στ., (1978), "Άνάγκη νά Έκσυγχρονισθί τό Τραπεζικό Σύστημα έν Όψει της Έντάξεως στην ΕΟΚ, Όμιλία σέ Άνταποκριτές Ξένου Τύπου, Άκρόπολις, 11.11.1978.
- Ανδρεόπουλος Α., (1978), *Οι Τάσεις Έπεκτάσεως της Έγποστηρίξεως των Προϊόντων των Μεσογειακών Περιοχών της ΕΟΚ*, στο ΠΑΣΕΓΕΣ, 1978.
- Ανδριανόπουλος Α., (1978), "Οι προοπτικές της Ένωμένης Ευρώπης και τό Ζήτημα της Έλληνικής Συμμετοχής: Μία Άντι-Όρθόδοξη Άποψη", *Τά Νέα της ΕΟΚ*, τευχ. 49, 1978.
- Αντί, (1977), "Οι Άπόψεις των Κομμάτων στο Θέμα της Ένταξης στην ΕΟΚ", *Αντί*, 29.10.1977.
(1978), *ΕΟΚ και Έλλάδα, Άρνηση ή Άποδοχή*, Άθήνα.

- Αντί, 1978.
- Απέργης Σ. κ.ά.(1978) *Άναδιάρθρωση της Άγροτικής Παραγωγή*. ΑΤΕ, Μελέτες για την Άγροτική Οικονομία, άρ.5, Άθήνα 1978.
- Άποστολίδης, Ι.Β., (1977), "Παρητήθησαν άφου Όθησαν εις Σφάλμα" *Έλεύθερος Κόσμος*, 13.1.1977.
(1978), "Η Άποτυχία των Βρυξελλών δέν έχει Προηγούμενον", *Έλεύθ. Κόσμος*, 31.12.1978.
- Άποστολόπουλος Ι.Ν. (1976), *The EEC Shipbuilding Industry with Special Reference to Greece*, Strathclyde, 1976, (Ph.D. dissertation).
- Άργός Λ. (1978), "Οι Σχέσεις του Άμερικανικού και του Ευρωπαϊκού Κεφαλαίου και οι Άντιθέσεις του Ίμπεριαλισμού", στο ΚΑΡ-ΠΑΘΙΩΤΗΣ κ.ά. (1978), 407-434.
- Άργυρός Στ., (1977), "Πώς θά Σταθί στο Διεθνή χώρο και Ειδικότερα στην ΕΟΚ ή Έλληνική Βαμβακοουργία", *Οικ. Ταχ.* 8.9.1977
- Άσπιώτης, Ν.,(1977), "Θά Δοκιμασθί Σοβαρά ή Έλληνική Κτηνοτροφία άπό την Ένταξη στην ΕΟΚ", *Οικ. Ταχ.*, 15.12.1977.
- ΑΤΕ (Άγροτική Τράπεζα Έλλάδος), (1978), *Κείμενα για την Έλληνική Γεωργία, την Ένταξη και την ΑΤΕ*, ΑΤΕ, Μελέτες 4, 1978.
(1978α), *Η ΕΟΚ και ό Έλληνας Άγρότης*, ΑΤΕ, 1978.
(1978β), *Η ΕΟΚ και ό Έλληνικός Καπνός*, ΑΤΕ, 1978.
(1978γ), *Η ΕΟΚ και οι Έλληνες Έλαιοπαραγωγοί*, ΑΤΕ 1978
(1978δ), *Η ΕΟΚ και τό Έλληνικό Κρασί*, ΑΤΕ, 1978.
(1979), *Η ΕΟΚ και τά Έλληνικά όπωροκηπευτικά*. ΑΤΕ. 1979.
- Η Αύγη (1977), "Άλογοητευτική Άνευθυνότητα". *Αύγη*, 26.10.1977.
- Βανδώρος Γ.Α., (1975), "Η Νομοματική Ένωσις της Ευρώπης". *Σπουδαί*, 1975, σ.730-744, 939-952.
- Βάρφης Γρ.(1977), "Πόσο έτοιμοί είμαστε για Διαπραγματεύσεις", *Καθημερινή*, 30.1.1977.
(1977α), "Η Διαπραγματευτική Ίκανότητα της Έλλάδος για την Ένταξη", συνέντευξη, *Οικονομική Πορεία*, Φεβρουάριος 1977.
(1977β), "Πορτογαλία-Ίσπανία θά καθυστερήσουν την Ένταξη μας στην ΕΟΚ; *Καθημερινή*, 15,16 Άπριλίου 1977.
(1977γ), "Άπό τή Σύνδεση στην Ένταξη για τά Φρούτα και τά Λαχανικά", *Καθημερινά* 15-16.2.1977.
(1978), "Η Ένταξη μας στην ΕΟΚ. Πολιτικές Προϋποθέσεις και Οικονομικοί Όροι", *Καθημερινή*, 25.1.1978.
(1978α), "Η γλώσσα του Κοινοτικού Δικαίου", *Καθημερινή*, 17.2.1978.
- Βασιλάκης Α.Π. (1977), *Η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα*, Άθήνα 1977.
- Βασιλείου, Γ-Β., (1976), "Trade agreements between the EEC and the Arab countries of the Eastern Mediterranean and Cyprus", στο SCHLAIM-YANNOPOULOS, (1976), 199-216.
- Βεζύρογλου Θ., (1978), "Έπανόρθωση στις τιμές πού προτείνει ή ΕΟΚ για τά Άγροτικά Προϊόντα", *έπιστολή, Οικ. Ταχ.* 23.3.1978.
- Βεργόπουλος Κ. (1977), "Έλλάδα-ΕΟΚ. Νά μπει κανείς ή νά μή μπει;" *Συνέντευξη, Τά Νέα*, 27,28,29,30,8.1977.
(1978), "Έλληνική Βιομηχανία και Ξένο Κεφάλαιο", *Τά Νέα*, 27.5.1978.
- Τό Βήμα (Ξένη Δημοσίευση), (1977), "Πρόβλήματα και Προοπτικές για την Έλληνική Τομμεντοβιομηχανία έν όψει της Έντάξεως στην ΕΟΚ", *Βήμα*, 11.3.1977.
(1977α), "Η Ένταξη στην ΕΟΚ Δημιουργεί Σοβαρές Έπενδυτικές Έγποχρησσεις και στον κλάδο της Χαλυβουργίας", *Βήμα*, 13.3.1977.
(1977β), "Έπό την Πίεση της ΕΟΚ Καταργούνται τά Κλήριγκ", *Βήμα* 13.9.1977.

- (1978), "Τά Ασφαλιστικά Προβλήματα και η Κοινή 'Αγορά". *Βήμα*, 26.1.1978.
- (1978α), 'Αγροτική Οικονομία, Ειδική Έκδοση. *Βήμα* 27.4.1978.
- (1978β), 'Ελληνική Ναυτιλία. Ειδική Έκδοση, *Βήμα*, 15.6.1978.
- Βλαχόπουλος Σ., (1977), "Η Ένταξη στην ΕΟΚ και οι Μικρομεσαίες Έπιχειρήσεις", *Ναυτεμπορική*, 24.6.1977.
- Βλαχοπούλου-Μυλοπούλου Σ, (1978), "Ο Έλληνας Παραγωγός μετά την Ένταξη", *Έξορμηση* 21-28.5.1978.
- Βλάχος Ε., (1977), "Ποιά 'Αγροτικά μας Προϊόντα Όφελούνται και ποιά Θίγονται από την Ένταξη στην ΕΟΚ" *Βήμα*, 16.6.1977.
- Βλιάμας Ν., Κυριαζής Ν. (1978), "Ευρωπαϊκές Κοινότητες. Περιφερειακή Πολιτική και Σημερινή Έλληνική Πραγματικότητα", *Ναυτεμπορική* 19.7.1978.
- Βογιατζής Γ. (1977), "Απαιτούμενες Άλλαγές και Διαδικασίες στον Τομέα των Μεταφορών γιά την Ένταξη της Ελλάδος στην ΕΟΚ", *Τεχνικά Χρονικά*, Σεπτ. 1977.
- Βουγιούκα Α., (1977), Τελωνειακά και Δασομολογικά Προβλήματα εν Όψει της Ένταξης της Ελλάδος στην ΕΟΚ" στο *ΕΒΕΠ* (1977), 29-38.
- Βουλή των Ελλήνων, (1977), "Πρακτικά Βουλής". 14.1.1977.
- (1978), *Le Parlement Européen*, Athènes, 1978
- Βουτυράς Στ., (1976), "Οι εργασιακές σχέσεις στις χώρες της ΕΟΚ και η προσαρμογή της ελληνικής εργατικής νομοθεσίας", *Δελτίον 'Εργατικής Νομοθεσίας*, 16.6.1976.
- Βυζάς Ι. (1977), "Η Φορολογία Προστιθεμένης Άξιας των Μικρομεσαίων Έπιχειρήσεων στη Γαλλία" *Ναυτεμπορική*, 25.1.1977.
- Γέμτος Π.Α. (1977), "Ο Ρόλος της Δημοσίας Έπιχειρήσεως στην ΕΟΚ, Σεμινάριο ΑΤΕ, 1977 στο 'Αγροτική, τ.2, 'Απρ.-'Ιούν. 1977.
- Γεωργακέλλος Ν. (1978), "Μερικά Προβλήματα της Χαλυδουργίας", *Έξπρες*, 3.3.1978.
- Γεωργακόπουλος Θ.Α. (1976), "Ο Φόρος επί της Προστιθεμένης Άξιας εις την Ελλάδα, ΚΕΠΕ 1976.
- (1976α), "Ο Φόρος επί της Προστιθεμένης Άξιας: Θεωρητική Έπισκόπησις", *Σπουδαί*, 1976/2.
- (1977), "Έμμεσοι Φόροι και Βιομηχανία εις την Ελλάδα, IOBE, 1977.
- (1977α), "Some aspects of the VAT Substitution in Greece". *Σπουδαί*, 1977, σ. 412-54.
- (1978), "Ο Φόρος Προστιθεμένης Άξιας στη Θεωρία και στην Πράξη, *Business Books*, 1978.
- Γεωργιάδης Φ., (1978) Τό Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τό Πρόβλημα της Έκλογής του", στο *ΚΑΡΠΑΘΙΩΤΗΣ* κ.ά. (1978), 197-213.
- Γιάνναρος Γρ. (1977), "Η Σύνδεση, ή Ένταξη και ή Διαφορετική Έπιλογή", *Αήγή*, 23.1.1977.
- (1977α), "Τά Ούσιαστικά Προβλήματα και οι Διαφωνίες", *Αήγή*, 3.2.1977.
- (1978β), "Ελλάδα-ΕΟΚ. Οι Πραγματικές Άντιθέσεις και ή Λαϊκή Παράβαση", *Αήγή*, 13.15.2.1977.
- (1978), "Ελλάδα-ΕΟΚ: Άπό τη Σύνδεση στην Ένταξη, στο *ΚΑΡΠΑΘΙΩΤΗΣ* κ.ά. (1978), 41-58.
- (1978α), 'Ελλάδα-ΕΟΚ, στο ΤΕΕ (1978).
- Γιαννίσης Α.Ε., (1978), "Οικονομική Όλοκλήρωση της Ελλάδας στην ΕΟΚ και Ένες Άμεσες Έπενδύσεις", στο *ΝΙΚΟΛΙΝΑΚΟΣ* (1978), 123-157.
- Γιαννιώτη Κ., (1977) Η Έλληνική Βιοτεχνία στον Προβάλαμο της ΕΟΚ *Αήγή*, 7.2.1977.
- Γιαννόπουλος Γ.Α. (1977), "Προβλήματα και Προοπτικές γιά την Έπίτευξη μιάς Κοινής Πολιτικής στον Τομέα των Μεταφορών στην ΕΟΚ" *Οικον. Ταχ. 5.5.77* και *Τεχνικά Χρονικά*. 'Οκτ. 1977.
- (1978), "Ο Τομέας των Μεταφορών και της Κατασκευής Σιγ-κοινωνιακών Έργων στην ΕΟΚ, στο ΤΕΕ, (1978).
- Γιαννόπουλος Γ.Α. Πολυδωρόπουλος Χρ., (1977), "Τό Κοινοτικό Δίκαιο στις Μεταφορές (και ή Έναρμόνιση σ' αυτό της Έλληνικής Νομοθεσίας)", *Νέα της ΕΟΚ*, τευχ. 40, 1977.
- Γιαννόπουλος, Γ.Ν. (1975), *Greece and the EEC. The first Decade of a Troubled Association*, SAGE, 1975.
- (1976), "Migrant Labour and Economic Growth: the post-war experience of the EEC countries", στο *SCHLAIM - YANNOPOULOS* (1976), 99-140.
- (1977), *Στόχοι Έπιτεύγματα και Προοπτικές της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Ένοποιήσεως*, Σεμινάριο ΑΤΕ 1977, στο 'Αγροτικό, τ.2, 'Απρ.-'Ιούν. 1977.
- (1977β), *The Impact of the EEC Association agreement associated Mediterranean countries*, συμμετοχή στη διάσκεψη Μυτιλήνης, (1977).
- (1977γ), "Η Συμφωνία Συνδέσεως με την ΕΟΚ και οι Έπιπτώσεις στην Έλληνική Οικονομία", *Τεχνικά Χρονικά*, 'Οκτωβρ. 1977.
- (1977δ), "Τό μέλλον του Άγρότη Άνήκει στην ΕΟΚ" *Έλευθεροτυπία*, 7.11.1977.
- (1978), *Greece and the Common Market: The effects of full membership on the manufacturing industries*, προς δημοσίευση 1978.
- (1978α), "Η Διάσκεψη της Βρέμης και ή Νομοματική Ένοποίηση της Ευρώπης", *Βήμα*, 7.7.1978.
- (1978β), "Στη Διάσκεψη της Βόννης δέν φαίνονται Εύοιωνες οι Προοπτικές γιά Άνάκαμψη", *Βήμα*, 16.7.1978.
- (1978γ), "Ελλάδα και Κοινή Άγορά", *Τραπ. Οικ-τεχνική Έπιθ. Σεπτ.-'Οκτ. 1978*.
- (1979), "The Effects of Full Membership on the Manufacturing Industries" στο *TSOUKALIS* (1979).
- Γιασημακόπουλος Γ., (1978), *Οι Διαδικασίες Άλήψεως Άποφάσεων σέ Θέματα Άγροτικής Πολιτικής στην ΕΟΚ*, ΠΑΣΕΓΕΣ, 1978.
- Γιατράκος Ν., (1978), "ΕΟΚ και Περιφερειακή Πολιτική" *Τραπεζική Οικονομοτεχνική Έπιθεώρηση*, τευχ. 213, 'Ιουν. 1978.
- Γικονόγλου Μ. (1978), "Οι Ροδακινοπαραγωγοί και ή καταστροφή τους", *Βήμα*, 28.6.1978.
- Γκανάς Α., (1977), *Συγκριτική Μελέτη Κοινωνικής Προστασίας εις Ελλάδα και Χώρας της ΕΟΚ*, ΚΕΠΕ, 1977.
- Γκανιάτσος Α., (1974), "Η Μεταδίδαση Ξένης Τεχνολογίας στην Έλλάδα", *Οικ. Ταχ.*, 11.9.1974 (συνέντευξη).
- Γλέζος Μ. (1976), "Ελλάδα-ΕΟΚ", *Προσανατολισμοί*, Μάιος-'Ιουλ. 1976.
- Γουλάρας Α., Χατζηαργύρης Κ. Τομποργιάνης Ι., (1976) *Κοινή Άγορά και Ελλάδα*, Σύγχρονη Έποχή, 1976.
- Γουργιώτης Ν. (1975), "Μιά διαφορετική Έπιλογή από την Ένταξη στην ΕΟΚ" *Αήγή*, 11-13.9.1975.
- (1976), *Η Ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ και ή Δυνατότητα γιά μιά Διαφορετική Έπιλογή*, Guenther, 1976.
- (1977), "Άντιλογος πάνω σέ Δέκα Σημεία μιά βιβλιοκρισίας", *Αήγή*, 30.1.1977.
- Δαγτόγλου Π. Δ. (editor) (1975), *Basic Problems of the European Community*, Basil Blackwell, 1975
- Δαλαμάγκας Β., (1976), *An Economic Evaluation of a VAT for Greece*: Wales - Bangor, 1976, (Ph. D. dissertation)
- Δαλδάκης Α., (1977), "Αυτή Είναι ή Μόνη Όφέλεια (άπό την Ένταξη)", *Νέα της ΕΟΚ*, τευχ. 42, 1977
- Δεβλέτογλου Ν., (1976), *Άνοικτη Έπιστολή προς Πρωθυπουργό*, στον Έλευθερο Κόσμο, 24.7.1976.
- (1976 α), "Η Ελλάδα στην Εύρώπη", *Έπιστολή*, Βήμα, 9.2.1976

- (1977), "Σοβαροί Κίνδυνοι διά την 'Ελληνικήν Βιομηχανίαν", *Εστία*, 15.2.1977.
- (1979), "Οί Κυβερνητικοί Αυτόσχεδιασμοί 'Ωδήγησαν εις Μεγίστην Βλάβην των 'Εθνικών μας Συμφερόντων", *Ελεύθ. Κόσμος*, 6.1.1979.
- Τό "Δελτίο Τραπεζικής Πίστews", (1977), "ΕΟΚ και 'Ελληνικά Τράπεζαι", Τραπεζική Πίστις, 'Οκτ. 1977.
- Δερμεντζόπουλος Π., (1978), "Επιστολή", *Οικ. Ταχ.*, 28.12.1978
- Δημητρακόπουλος Π., (1975), "'Η 'Ενταξη της 'Ελλάδος στην ΕΟΚ", *Οικ. Ταχ.*, 3.7.1975.
- Δημητριάδης Α., (1978), "'Η τύχη της πατάτας μετά την 'Ενταξη μας στην ΕΟΚ", *Ναυτεμπορική*, 18.3.1978.
- Δημοκρατική Πανεπιστημονική Κίνηση ('Ομάδα 'Εργασίας, Εισηγητής Χ. 'Ανταχόπουλος), (1978), *Επιπτώσεις στο Χωροταξικό Σχεδιασμό από την 'Ενδεχόμενη 'Ενταξη στην ΕΟΚ*, στο ΤΕΕ 1978.
- ('Ομάδα 'Εργασίας, Εισηγητής Κουτσάκος Β.), (1978), *Οικονομικές Επιπτώσεις στην 'Ελλην. Βιομηχανία από την 'Ενταξη της 'Ελλάδας στην ΕΟΚ*, στο ΤΕΕ, (1978)
- Διαμαντίδης Δ., (1978), "Ευρωπαϊκές Κοινότητες και 'Επιχειρήσεις Πετρελαίου", *Καθημερινή*, 4.7.1978.
- Δόσας Γ., (1977), *'Η 'Ελλάδα και η ΕΟΚ. Τά 15 Χρόνια της Σύνδεσης και η Προετοιμαζόμενη 'Ενταξη*, Σύγχρονη 'Εποχή, 1977.
- Δομένικου 'Αρ., (1977), "'Η 'Υποβάθμιση τους υπέρ των μονοπωλίων", *Ριζοσπάστης*, 28.8.1977
- Δούγκας Ε., (1978), "Φορολογική 'Εναρμόνιση στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας", *Ναυτεμπορική*, 18.10.1978
- Δρακόπουλος Μ., (1978), *Οί Συνέπειες της 'Ενταξης και η 'Αγωνιστική 'Αντιμετώπισή τους από τίς Προοδευτικές Δυνάμεις της Χώρας*, στο ΤΕΕ (1978).
- Δράκος Γ.Π., (1977), "Προμηθείς", *Οικ. Ταχ.*, 18.8.1977
- Δραγάνας Κ.Δ., (1978) Γεωργικός Πληθυσμός και Οικονομική 'Ανάπτυξη", *Οικ. Ταχ.* 27.4.1978.
- Δρετάκης Μ., (1977), "Θά 'Οξυνθεί τό Πρόβλημα 'Ανεργίας και 'Υπαλασχολήσεως με την 'Ενταξη στην ΕΟΚ", *Οικ. Ταχ.* 8.12.1977.
- ΕΒΕΠ ('Εμπορικό και Βιομηχανικό 'Επιμελητήριο Πειραιώς), (1977) *'Η 'Ελληνική 'Επιχείρηση στο Χώρο της ΕΟΚ*, Πειραιάς, 1977.
- (1977 α), "Ίδιμορφίες της Μικρομεσαίας και Μεγάλης Βιομηχανίας", *Εξπρές*, 29.5.1977.
- Ευρυγένης Δ., (1978), "Aspects Institutionnels et Juridiques de l'Elargissement", στο WALLACE - HERREMAN (1978)
- ΕΛ.Ε.Μ.Ε.Π ('Ελληνική 'Εταιρία Μελετών και 'Επιστημονικού Προβληματισμού), (1978), *'Η Τεχνολογική 'Εξάρτηση και οί Προοπτικές της 'Ελληνικής Βιομηχανίας στο Χώρο της ΕΟΚ*, στο ΤΕΕ, 1978 και στα Σύγχρονα Θέματα, τεύχος 1.
- 'Ελεύθερος Κόσμος, (1976), "Τί Κρίθει δ Μύθος της Κοινής 'Αγοράς", *Ελεύθ. Κόσμος*, 3.5.10.1976.
- (1978), "Συνεσώρευσαν Κινδύνους τά Λάθη διά την Κοινήν 'Αγοράν", *Ελεύθ. Κόσμος*, 20.8.1978.
- 'Ελευθεροτυπία, (1977), "1984: 'Η 'Ελλάδα παράδεισος ή φτωχογειτονιά της ΕΟΚ;", "Ερευνα, 'Ελευθεροτυπία, 11.7.1977 κ.έ.
- 'Ελληνική Κυβέρνηση, (1976), *'Η 'Ελλάδα στην 'Ενωμένη Ευρώπη, Κοινή 'Εκλαϊκευμένη 'Εκδόση των Παραγωγικών 'Υπουργείων*, 1976
- 'Ενωση 'Ελληνικών Τραπεζών (1978), *Οί Κοινοτικές Ρυθμίσεις σε Θέματα που 'Αφορούν τό Πλαίσιο της Λειτουργίας του Τραπεζικού Τομέως*, στη Ναυτεμπορική, 8.11.1978.
- 'Ενωσις των εν 'Ελλάδι 'Εργαζομένων 'Ασφαλιστικών 'Εταιρειών (1976), *'Η 'Ασφαλιστική Νομοθεσία της Κοινής 'Αγορά*, 'Αθήναι, 1976.
- 'Εξπρές, (1977 α), "Ερευνα για τό Μέλλον των Μικρομεσαίων μετ την 'Ενταξη στην ΕΟΚ", *Εξπρές*, Μάιος 1977
- 'Επιτροπή Ε.Κ., (1976), "Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής 'Επιτροπής στην αίτηση εντάξεως της 'Ελλάδος", Γρ. ΕΟΚ 'Αθηνών, *Δελτίον Πληροφοριών*, 5/76.
- (1976 α), "Η Γεωργική πολιτική της Ευρωπαϊκής Κοινότητος", *Δελτίο Πληροφοριών*, 7.76.
- (1977), "Commission staff report on Greek Agricultural policy", *Brussels*, 9.2.1977.
- (1978), "Enlargement of the Community", *Bulletin of the EC*, suppl 1.2.3/78.
- 'Η 'Εστία, (1976), "Είς τό Ξεπούλημα ...", *Εστία*, 15.2.1976.
- Ευρυγένης Κ., (1977), "Aspects juridiques de l' Adhesion de la Grèce à l' Communauté Economique Européenne" στο Institut (1978).
- Ευσταθιάδης Σ., (1979), "'Ενταξη στην ΕΟΚ σημαίνει μεγαλύτερη 'Ανεργία", *Ριζοσπάστης*, 24.2.79.
- Ζαούση Μ., (1977), *Κοινή 'Αγροτική Πολιτική και Θέματα που 'Εχουν Σχέση με τή διάρθρωση της 'Ελληνικής Γεωργίας*, ΑΤΕ, Σεμινάριο, 15.2.1977 στο 'Αγροτική, τ.2, 'Απρ. - 'Ιούν. 1977.
- Ζαχαρέας Α., (1975), "'Ελλάδα και Κοινή 'Αγορά", *Αύγή*, 28-30.8.1975
- (1977), "Ένα Νέο Πεδίο Ταξικού 'Αγώνα", 'Αντί, 28.5.197 και στο 'Αντί (1978), 48-55
- Ζαχαρόπουλος Ε., (1978), *'Η Προετοιμασία για τίς Τεχνικές, Θεσμικές και 'Οργανωτικές Προσαρμογές της 'Ελληνικής Γεωργίας για νά 'Ανταποκριθεί στις Συνθήκες της ΕΟΚ*, ΠΑΣΕΓΕΣ, 1978.
- Ζολύτας Ξ. Ε., (1976), *'Η 'Ελλάς στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα*, Τράπεζα της 'Ελλάδος, 1976
- (1978), *'Η Συμβολή της 'Ελλάδος στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα* Τράπεζα της 'Ελλάδος, 1978.
- 'Ηλιάδη Α., (1978), "Οί 'Επιπτώσεις της 'Ενταξης της 'Ελλάδας στού 'Ελληνικούς και Κοινοτικούς Θεσμούς", στο ΚΑΡΠΑΘΙΩ ΤΗΣ κ.ά. (1978), 183-195.
- (1978 α), "Συμβολή για μία Ευρώπη 'Ανεξάρτητη και Αυτόνομη", *Αύγή*, 12.11.1978.
- 'Ηλιόπουλος Π. Ι., (1977), *'Η 'Ελλάς και αί Χώραι της ΕΟΚ: 'Εξέλιξι των 'Εμπορευμάτων Σχέσεων και Προοπτικά*, Κλαπάκης, 1977.
- 'Ηφαιστος Π., (1978), "'Η Μεσογειακή Πολιτική της ΕΟΚ", 'Αντί 14.1.1978.
- Θάνος Κ., (1977), "Αναβολή των Διαπραγματεύσεων μετά της ΕΟΚ", *Ελεύθερος Κόσμος*, 16.1.1977
- (1978), "Θυσιάζονται Κλάδοι της Οικονομίας μας Χάρην της ΕΟΚ", *Ελεύθερος Κόσμος*, 23.4.1978
- (1978 α), "Η 'Ολιγοφία των 'Ιθνητώνων εις τάς Διαπραγματεύσεις με την ΕΟΚ", *Εστία*, 'Ιούλιος 1978
- (1978 β), "Η Συμφωνία 'Εντάξεως της 'Ελλάδος εις την ΕΟΚ", *Εστία*, 27.11.1978.
- (1978 γ), "Μία Θλιβερά Πορεία Θριαμβικών 'Υποχωρήσεων", *Εστία*, 22.12.1978.
- Θέμελης Ν., (1976), "Δίκαιον και Πολιτική Θέληση στην ΕΟΚ", *Βήμα*, 17.2.1976
- (1977), *Κρατικές Βοήθειες και 'Αγροτική Πολιτική στο Καθεστώς της ΕΟΚ*, Σεμινάριο ΑΤΕ, 1977, στο 'Αγροτική, τ.2, 'Απρ. - 'Ιούλ. 77
- (1978), "Προβλήματα και Προοπτικές της ΚΑΠ", στο ΑΤΕ (1978), σ.37-64.
- Θέμελης Ν., Μυλωνάκη Δ., κ. ά., (1977), *'Η ΑΤΕ στο Πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας*, ΑΤΕ, Μελέτες για την 'Αγροτική Οικονομία, όρ. 3, 'Αθήνα, 1977.
- Θεοδόσης Γ., (1978), "Συμβούλιο Κοινωνικής και Οικονομικής Πολιτι-

- (1978 ε). "Προθέσεις και 'Αλήθειες". *Καθημερινή* 19.10.1978.
 (1978 στ). "Τό Αιγό και τό Σίδερο". *Καθημερινή* 10.12.1978.
- Κακκαβάς Α.Θ., (1978). 'Η ΕΟΚ κάτω άπ' τό πρίσμα των Νόμων τής Οικονομικής, Σύγχρονη εποχή, 1978.
- Καλαμωτουσάκης Γ. (1976). "'Αξιολόγησις τής συνδέσεως τής 'Ελλάδος μετά τής Εύρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητος" *Ναυ/τή 'Αφιέρωμα στήν 41η Διεθνή 'Εκθεση Θεσσαλονίκης, Σεπτ. 1976.*
 (1976α) "Greece's association with the European Community an evaluation of the first ten years" στό SCHLAIM - YANNOPOULOS (1976) σελ. 141-160
 (1977). "Greece's Entrance to EC Expected to Produce Changes in the Banking System". *American Banker* 19.10.1977.
 (1977α), "Τραπεζικές σχέσεις μεταξύ 'Ελλάδος και ΕΟΚ στό ΕΒΕΠ (1977), 47-50
 (1978), 'Η 'Αναπροσαρμογή του Τραπεζικού συστήματός μας είναι 'Αναγκαία". *Καθημερινή*, 14.1.1978.
- Καλέμος Ν., (1978). "'Η 'Οργάνωση τής 'Αγοράς των σιτηρών στήν ΕΟΚ και ή σημασία τής γιά τήν 'Ελλάδα, ΠΑΣΕΓΕΣ, 1978
- Καλίνουλου Ν., (1977), "Τά 'Ελληνικά 'Υφαντουργικά στήν ΕΟΚ, *Οικ. Ταχ.* 15.12.77.
 (1978), "Τό Συμβούλιο κοινωνικής και οικονομικής Πολιτικής δαχετο μέ τό αντίστοιχο τής ΕΟΚ", *Οικ. Ταχ.* 26.10.1978
- Καλλιμανόπουλος Γρ., (1976), "'Η Ναυτιλία 'Ισχυρό όπλο στίς Συνομιλίες μέ τήν ΕΟΚ", *Καθημερινή*, 19.4.1976.
- Καλογεράς Σ., (1978), "'Η 'Εθνική Πολιτική κ' ή ένταξη στήν ΕΟΚ. *Βήμα*, 20.4.1978.
 (1978 α), "Τό μέλλον τής 'Ελληνικής Γεωργίας μέσα στήν ΕΟΚ", *Βήμα*, 4.5.1978
- Καλογερόπουλος - Σιράτης Σ., (1978), "'Η Διεύρυνση τής ΕΟΚ" *Πολιτικά Θέματα*, 8.4.1978.
- Καλογήρου Γ., (1977). "'Η ύφαντουργία, πρώτη παρέμβαση του Θούριου σ' ένα Βιομηχανικό κλάδο". *Κομ. Θεωρ. και Πολ.* 18, Μάιος - 'Ιούν. 1977.
- Καλούδης Θ., (1978), "Ποιός κερδίζει άπό τήν 'Ενταξή μας στήν Κοινή 'Αγορά", *'Ελευθεροτυπία* 7,10.8.1978.
 (1978 α) "Καλύτερα ένα συνολικό 'Οχι παρά ένας κακός συμβιβασμός", *'Ελευθεροτυπία*, 20.12.1978.
- Κανελλόπουλος 'Αθ., (1977), "'Η επίλογη τακτικής στίς διαπραγματεύσεις μέ τήν κοινή 'Αγορά", *Βήμα*, 13.1.1977.
 (1977 α) "Όυτε μόνο έναρμόνιση ούτε μόνο ένταξη", *Τά Νέα*, 15.1.1977.
 (1977 β), 'Οφέλη θά έχουν οι έννέα άπό τήν έλληνική ένταξη, 'Ομιλία, στό Βήμα, 10.5.1977
- Καράβας Κ., (1978), "Οί συνέπειες τής 'Απληροφορησίας", Γράμμα στήν Ο.Π., *Οικονομική Πορεία*, 'Ιούν. 1978.
 (1978 α), "'Απασχολούμενοι στή Γεωργία και Εισόδημά τους", *Οικ. Πορεία*, Αύγ. 1978.
- Καράγιωργας Σ., (1978), "'Η φορολογική έκμετάλλευση στήν 'Ελλάδα", *Πολίτης*, Φεβρ. 1978.
- Καραϊσκάκης Δ.Α., (1978), "'Χρηματοδοτικά Πρωτόκολλα και οι Μικρομεσαίες επιχειρήσεις", *Ναυτεμπορική*, 7.3.1978.
- Καραλής Γ., (1978). "'Η Τεχνική δότηεια 'Απαραίτητη γιά τήν 'Επιβίωση τής 'Ελληνικής Βιοτεχνίας μέσα στήν ΕΟΚ". *Οικ. Ταχ.* 27.4.1978.
- Καρανίκας Χρ., (1977), "'Η ένταξη τής 'Ελληνικής Χαλυβουργίας στήν ΕΟΚ", *Καθημερινή*, 30.9.1977.
- Καρανιώνης Η., (1977), "'Η 'Ενταξη τής 'Ελλάδος στήν Εύρωπαϊκή κής *Ναυτεμπορική*, 3.12.1978.
- Θεοδωρόπουλος Β., (1978) *Δύο Πολιτικές 'Αποφάσεις*, στό ΤΕΕ (1978) (1978 α), "Ποιός 'Οφελείται και Ποιός Ζημιώνει άπό τήν 'Ενταξη", συνέντευξη, *Καθημερινή*, 3.4.9.1978
- Θεοφανίδης Σ. Μ., (1976), "'Ακολουθητέα Πολιτική επί του 'Ελαιολάδου μετά τήν 'Εναρμόνιση προς τήν Κοινήν 'Ελαιϊκήν Πολιτικήν τής Εύρ. Κοινότητος", *Σπουδαί*, 1976.
 (1978), "Φτάνει μόνο ένα "Ναί" ή ένα "Όχι"; *Νέα*, 20.4.1978
- Θούριος, (Σ.Σ.Σ.), (1974), "'Η αλήθεια γιά τήν ένταξη τής 'Ελλάδος στήν ΕΟΚ". *Θούριος*, Τεύχος 3, 12.9.74.
 (1976), "'Αγρότες 'Ενωμένοι Ποτέ Νικημένοι" *Θούριος*, άφιέρωμα, Καλοκαίρι 1976.
 (1977), "Τό λάδι μας στήν ΕΟΚ", *Θούριος*, 3.3.1977
 (1977 α), "Κλωστούφαντουργοί", *Εϊδικό 'Αφιέρωμα, Θούριος*, 23.3.1977
- Ι Ο Β Ε ('Ινστιτούτο Οίκον. και Βιομ. 'Ερευνών), (1976), "'Η 'Αντιμονοπωλιακή Νομοθεσία και οι Πραγματικότητες τής 'Ελληνικής Οικονομίας", ΣΕΒ, 15.2.76, 29.2.76.
 (1978), 'Ελληνική Βιομηχανία και ΕΟΚ. Προκαταρκτικές Διαπιστώσεις γιά Θέματα Διαπραγματεύσεων και 'Εσωτερικών Προσαρμογών (άναδημοσίευση) *ΙΟΒΕ*, Μάρτιος 1978.
- 'Ιωάννου Α., (1978), "Γιά τό επίμαχο θέμα τής ΕΟΚ". *Διαβάζω*, τεύχος 11.
- 'Ιωακειμίδης Π.Κ., (1977) "Τό Θεσμικό Πρόβλημα τής Κοινής 'Αγοράς" *'Αντί*, 15.10.1977
 (1977 α), "Οί ΗΠΑ δέν μας θέλουν στήν ΕΟΚ", *'Ελευθεροτυπία*, 23.11.1977
 (1978), "Νά γιατί ΗΠΑ και ΕΣΣΔ είναι έναντιον τής 'Εντάξεως τής 'Ελλάδος στήν ΕΟΚ", *Οικονομικός Ταχυδρόμος*, 15.6.1978
- 'Ιωαννίδης Ι., (1978), *'Αμεσες Ξένες 'Επενδύσεις και Εισαγωγή Τεχνολογίας στήν 'Ελληνική Οικονομία: 1958-1970*, στό ΤΕΕ (1978)
- Καβούρ Δ., (1978), *'Ο 'Οργάνωση τής 'Αγοράς των 'Αμπελοκομικών Προϊόντων στήν ΕΟΚ και ή Σημασία τής γιά τήν 'Ελλάδα*, ΠΑΣΕΓΕΣ, 1978
- Καβουριάσης Μ., (1977), "ΕΟΚ: 'Η 'Ενταξη, τά Προβλήματα και ή Πολιτική μας", *Αήγή*, 24, 26 'Απριλίου 1977.
- Καζάκος Π. Β., (1977), "'Ενδοευρωπαϊκές 'Ανισότητες και Περιφερειακή Πολιτική", στό *ΚΑΤΕ* (1977), 44-56.
 (1977 α), "Μερικές 'Αντιφάσεις και Προβλήματα τής Κοινής 'Αγροτικής Πολιτικής στήν ΕΟΚ", *Οικ. Ταχ.*, 7, 14.7.1977
 (1978), *Εύρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα*, Παλαιζήσης, 1978
 (1978 α), "'Από τή Στρατολόγηση στήν 'Ελευθερη Μετακίνηση των 'Εργαζομένων στήν ΕΟΚ" *Οικ. Ταχ.* 5.1.1978.
 (1978 β) "'Από τήν 'Αποικιοκρατία σέ μία Νέα Διαπραγματευτική 'Ισορροπία", στό *'Αντί* (1978), 103-126
 (1979), "Τό Εύρωπαϊκό Νομοματικό Σύστημα", *Οικ. Ταχ.*, 1.2.1979
- Καζάνας Γ., (1978), "ΕΟΚ, Γαλλία και 'Ελλάδα", *Οικ. Ταχ.*, 28.12.1978
 'Η *Καθημερινή*, (1977), "Γνωσθέντα και Συμβάντα...", *Καθημερινή* 8.1.1977
 (1977 α), "'Η Συζήτηση γιά τήν ΕΟΚ", *Καθημερινή* 6.1.1977
 (1977 β), "Οί 16 'Υπέροχοι", *Καθημερινή*, 23.10.1977
 (1978), "'Αφιέρωμα στήν 'Ελληνική Ναυτιλία", *Καθημερινή*, 19.1.1978
 (1978 α), "'Ενταξη και 'Αντίδραση", *Καθημερινή*, 12.4.1978
 (1978 β), "'Εργαζόμενοι και ΕΟΚ", *Καθημερινή*, 24.5.1978
 (1978 γ), "'Η Νέα Εύρώπη των Κομμάτων", *Καθημερινή*, 16, 17.7.1978
 (1978 δ). "'Ενταξη και 'Εμφνεία". *Καθημερινή* 24.8.1978

- Κοινότητα από τη σκοπιά της Οικονομικής Θεωρίας". Σπουδαία, 1973/3.
- Καρατζάς Κ.Β., (1978). "Οι προϋποθέσεις και διαδικασίες μακροπρόθεσμου και βραχυπρόθεσμου δανεισμού από την ΕΟΚ", *Οικ. Ταχ.* 5.10.78
- (1978 α), "Ευρωπαϊκή Νομισματική Ένοποίηση και Πολιτική Άνεξαρτησία", *Καθημερινή*, 22.11.1978.
- Καρούζος Ι., (1979). "Η Συμφωνία multifibres και η έμπορικη Πολιτική Textiles της ΕΟΚ", *Ναυτεμπορική*, 24.1.1979.
- Καρπαθιώτης Σ., (1977), "Ελλάδα - ΕΟΚ. Η ένταξη, οι Ίμπεριαλιστικές Πιέσεις, οι Διαφορές των Κομμάτων και η προοπτική συνεργασίας" *Κομ. Θεωρ. και Πολ.*, τεύχ. 16 Γεν. Φλ. 1977.
- (1978), "Οι πολιτικές δυνάμεις, Η ένταξη και το πρόβλημα της εξάρτησης - άνεξαρτησίας" στο *ΚΑΡΙΠΑΘΙΩΤΗΣ* κ.ά. (1978), 127-182
- Καρπαθιώτης Σ. κ.ά., (1978), "Η Ένταξη μας στην ΕΟΚ", Αθήνα, Θεμέλιο 1978.
- Καρράς Α., (1976), "Η Ελλάδα στην Ευρώπη". *Βήμα*, 10.12.1976.
- Κατράκης Στ., (1977). "Τό μεταλλευτικό πρόβλημα της χώρας και η Κοινή Άγορά", Διάλεξη στο Τεχν. Επιμελητήριο, Αθήνα 23.2.1977.
- Κατσέλη - Πατισσοτρατίου Λ., (1978), *Enlargement of the European Community and the Common Agricultural Policy* Meeting on the Enlargement of the European Community, Spain 18-20.10.1978, Αδημοσίευτο.
- (1978 α), "The Impact of Greece's Entry into the EEC on Greek - American Economic Relations". *Yale University*, Αδημοσίευτο, Oct. 25, 1978.
- Κάτσος Γ., (1975), "An evaluation of the structure of protection in Greece during the post - war years". *PhD Dissertation*, Lancaster, 1975.
- (1978). "Πρέπει να είμαστε αισιόδοξοι ή απαισιόδοξοι από την ένταξη της Ελλάδος στην ΕΟΚ;", *Οικ. Ταχ.* 25.5.1978.
- Καφαντάρης Σ., (1978), Οι συνέπειες της ένταξης στην κατασκευή. Στο Τ.Ε.Ε. (1978).
- Κεφαλάς Α., (1977). "Τό νομοσχέδιο περί Αντιτράστ και τά Κοινοτικά δεδομένα", *Έξπρές* 7.8.1977.
- Κίννας Γ., (1977). "Η ένταξη μας στην ΕΟΚ και η κοινή εξωτερική πολιτική των ευρωπαϊκών κοινοτήτων". *Οικ. Ταχ.* 10.2.1977.
- (1977 α) "Τό ΕΥΡΑΤΟΜ, ή συνθήκη ΝΡΤ και ή 'Ελλάδα" *Οικ. Ταχ.* 7.7.1977.
- (1978), "Ο εύρωραδικός διάλογος πρόσθετος λόγος ένταξης της Ελλάδος στην ΕΟΚ". *Οικ. Ταχ.* 18.5.1978.
- ΚΜΕ (Κέντρο Μαρξιστικών Έρευνών), (1978), "Η ένταξη στην ΕΟΚ και ή θέση της Ελλάδας". Έπιμέλεια Κ. Χατζηαργύρη, *Σύγχρονη Έποχή*, 1978.
- "Κοινοτικός" (1977). "Μία ελληνική Όωση Κινδυνεύει να δίνει ασφαλιστική". *Οικ. Ταχ.* 22.12.1977.
- (1978). "Ψάχνοντας να βρούμε την Άλήθεια γύρω από τό Ναυτιλιακό". *Οικ. Ταχ.* 12.1.78.
- (1978 α). "Αμφίβολες οι εξελίξεις στον τομέα Άνθρακος - Χάλυδος από ελληνική άδεξιότητα". *Οικ. Ταχ.* 26.1.78.
- Κόλμερ Κ., (1976). "Καιρός να ασχοληθεί ή Κυβέρνηση και μέ τη θέση της ναυτιλιας μας στην ΕΟΚ". *Οικ. Ταχ.* 18.3.76.
- (1977). Σειρά άρθρων για έλλ. ναυτιλία και ΕΟΚ. *Οικ. Ταχ.* 21,28.7.1977, 4.8.1977
- (1978). "Τήν άπειλουμένη καυτική καταστροφή μας μπορεί να άποτρέψει ή ένταξη στην ΕΟΚ". *Οικ. Ταχ.* 6.4.1978.
- (1978 α). "Ενώ ή ένταξη γίνεται δεδαίονητα οι Έλληνες Βιομήχανοι άνακαλύπτουν φοβισμένοι την Ίθάκη". *Οικ. Ταχ.* 27.4.1978.
- (1978 β). "Η αντίθεση του Κομμουνιστικού κόμματος στην ένταξη της Ελλάδος στην Κοινή Άγορά". *Οικ. Ταχ.* 1.6.1978
- Κολύμβας Ν. "Ο ρόλος των άγροτων και των συνεταιριστικών των Οργανώσεων στην Διαμόρφωση και εφαρμογή της Κοινή Άγροτικής Πολιτικής της ΕΟΚ". ΠΑΣΕΓΕΣ 1978.
- Κομμουνιστική Έπιθεώρηση (Σ.Π.). (1977), "Η ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ και ή Άγροτική μας Οικονομία". *Κομ. Έπιθεώρ* Ίαν. 1977.
- Κομμουνιστική Θεωρία και Πολιτική (Δ.Μ.), (1977), "Άγροτική Άνάπτυξη, ΕΟΚ και Έθνική Άγροτική Πολιτική". *Κομ. Θεωρ. Πολ.*, τεύχ. 20, Οκτ. 1977
- Κοντογεώργης Γ., (1978). Η Έλλάς στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, σε ΤΕΕ, (1978).
- (1978 α). "Θά ώφεληθούν από την ένταξη της Ελλάδος στην ΕΟΚ οι Μικρομεσαίες επιχειρήσεις" Ομιλία στο ΕΒΕ Πατρών, στη *Ναυτεμπορική*, 1.6.1978.
- Κοντογεώργης Γ. - Μαρινόπουλος Δ (1978), Έπιστολές., *Δελτίον ΣΕΙ* Άπριλιος 1978.
- Κοντονάσσης Α., (1976). *The EEC in the Mediterranean Developments and Prospects on a mediterranean policy* ΚΕΠΕ, Research 1976.
- (1977). "The EEC and Greece: Toward a full membership?" *Economia Internazionale*, 1977.
- Κόρακας Α. (1977). "Η άντακτεμενική μέθοδος καθορισμού των τιμών των άγροτικών προϊόντων στην ΕΟΚ". *Άγροτική*, τεύχ. 4 Οκτ. - Δεκ. 1977
- (1978). "Η Διαφθωτική Άγροτική πολιτική της ΕΟΚ" σε *ΑΤΕ* (1978), σελ. 65-140.
- Κορρές Α.Ι.Ε., (1976). "Η Έλληνική και Ευρωπαϊκή Ναυτοβιομηχανία στις παραμονές της ένταξης στην ΕΟΚ". *Ναυτιλιακή - Ναυτεργατική* Ίουλ. 1976
- (1977). "Η Έλλάδα και τά πλοία της". *Καθημερινή* 7.9.10.3.77
- (1977 α). "Η Ναυπηγική πολιτική της ΕΟΚ". *Ναυτιλιακή* Οκτ. 1977
- (1978). "Τό έλληνικό ναυτεργατικό δυναμικό" ΙΟΒΕ. 1978.
- Κουλουμπής Ε., (1977). "Τί σημαίνει ή ένταξη της Ελλάδος στην ΕΟΚ για τούς μηχανικούς", Συνέντευξη, *Οικ. Ταχ.* 16.6.1977.
- Κουμάντος Γ.Α., (1978). "Ευλόγητοι στ' άγκάθια" (Μιά κρατική μηχανή άκατάλληλη για εύρωπαϊκή χρήση). *Βήμα* 6.8.1978.
- Κουφουδάκης Β., (1977), "The European Economic Community and the "Freezing" of the Greek Association, 1967-1974". *Journal of Common Market Studies* DEC. 1977
- Κραβαρίτου - Μανιτάκη Π., (1977), "Problèmes Sociaux et Adhesion" σε *INSTITUT ...* (1978)
- (1978). "Συνδικαλισμός και Έργασιακές σχέσεις στο πλαίσιο της ένταξης" στο *ΝΙΚΟΛΙΝΑΚΟΣ* (1978) 309-343
- Κρεκούκας Γ., (1977). "Φορολογικά προβλήματα έν δψει της ένταξης μας στην ΕΟΚ". *Ναυτεμπορική*, 13.9.1977.
- Κροντήρη Ι., (1978). "Ευρύτατες οι προοπτικές για τά ελληνικά ροδάκινα στην άγορά της Γερμανίας". *Έξπρές* 22.10.1978
- Κυριαζής Α., (1977). "Έπιδράσεις επί των Μικρομεσαίων ελληνικών επιχειρήσεων κατά την ένταξη της Ελλάδος στην ΕΟΚ" σε *ΕΒΕΠ* (1977), 39-46.
- Κυριαζίδης Ν., (1976). "Τό τραπεζικό μας σύστημα, ή τραπεζική μα άργάνωση". *Οικονομική Πορεία* Δεκ. 1976.
- (1977) "Έλλάς και Ευρώπη - Μύθος, Σκέψη και στρατηγική" *Καθημερινή* 8, 10 Μαΐου 1977.
- (1978). "Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα και τά Έθνακά Θέματα" *Καθημερινή*, 13,14.8.1978.
- Κυριακόπουλος Λ., (1978). "Διαφωνία προς τό άρθρο του καθηγητή Κ Σημίτη". Έπιστολή, *Οικ. Ταχ.* 11.5.1978.
- Κύρκος Λ., (1978). "Άπό την Ευρώπη των Μονοπωλίων στην Ευρώπη

των εργαζομένων" στο ΚΑΡΠΑΘΙΩΤΗΣ κ.δ. (1978) 15-39

Κωνσταντίνου Β., (1978). "Τά προβλήματα των Μεσογειακών περιοχών της ΕΟΚ και η ελληνική γεωργία" στο ΝΙΚΟΛΙΝΑΚΟΣ (1978) 287-307.

Κωνσταντίνου Γ., (1978). "Η αντιπροσώπευση των εργαζομένων στην ΕΟΚ". Ριζοσπάστης 19.1.1978.

Κωστής Λ., (1978). "Ξένο κεφάλαιο και ένταξη στην ΕΟΚ Αύγη 9.4.1978.

Λαγαριάς Κ. (1978). Η προσαρμογή του περιβάλλοντος στα πλαίσια της ΕΟΚ στο Τ.Ε.Ε. (1978).

Λάδης Φ., (1978). "Η πολιτιστική διάσπαση της Ευρώπης των Μονοπωλίων. Ριζοσπάστης 5.11.1978.

Λαμπριάς Π., (1979). "Ευόιωνες οι προοπτικές για τον ελληνικό Τουρισμό από την ένταξη στην ΕΟΚ". Συνέντευξη Οικ. Ταχ. 4.1.1979.

Λευκαδίτης Π., (1979). "Αντίλογος στα θεωρητικά σχήματα του κ. Παπανδρέου". Αύγη 4.9.77. κ.δ.

Λιακόπουλος Θ., (1977). "Μονοπωλιακή Οικονομική εξουσία και σύστημα". Αύγη 10.7.1977.

Λινάρδος Π., (1977). "Σοβαρά τά προβλήματα για την ελληνική Ναυτιλία απ' την ένταξη στην ΕΟΚ". Βήμα 20.3.1977.

Λιώνας Άλ., (1977). "Η σύνδεση ώφέλησε τις ελληνικές εξαγωγές προς την ΕΟΚ". Οικ. Ταχ. 17.2.1977.

Λουκάκης Π., (1978). "Τάσεις και προοπτικές χωροταξικών Μεταβολών στον Ευρωπαϊκό και Μεσογειακό χώρο". στο Τ.Ε.Ε. (1978).

Λουκόπουλος Γ.Δ. - Μαρίνος Γ., (1976). "Διευκρινήσεις γύρω από την ένταξη στην ΕΟΚ". Οικ. Ταχ. 11.3.76.

Λώζος Π. (1977). "Ελλάς-Ευρωπαϊκή Κοινότης". Η Ναυτεμπορική 25.2.1977.

Λώζος Άν. (1978). Η εφαρμογή και προοπτική του Φ.Π.Α. στην Ελλάδα". Εξέπρος 23.2.1978.

Λώλος Λ.Σ. (1978). "Τό τραπεζικό μας σύστημα δέν μπορεί νά σταθεί χωρίς ονομάδεις καινοτομίες". Οικ. Ταχ. 23.12.1978.

Μαγκάκης Γ.Α., (1978). Πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές προοπτικές από την ένταξη μας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, στο Τ.Ε.Ε. (1978).

Μαγδαληνού Μ., (1977). Ανάλυση και κριτική της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής. Σεμινάριο ΑΤΕ, 1977 στο Άγροτική, τ.2 Άπρ. Ίουν. 1977.

Μαγδαληνού Μ. - Ρέτσας Π. (1978). "Γεωργικός κληθυσμός και Οικονομική Ανάπτυξη". Οικ. Ταχ. 18.5.1978.

Μαζαράκης Ι. (1977). "Τό γραφείο τύπου των Βρυξελλών". Καθημερινή 26.10.77.

Μανωλάς Ν. (1977). "Επιπτώσεις επί του Βιομηχανικού τομέως εκ της ένταξης της Ελλάδος εις την ΕΟΚ" Σπουδαί 1977/3.

Μαραγκός Θ. (1978). "Η Μεσογειακή πολιτική της ΕΟΚ και τό πρόβλημα της ένταξης" στο ΚΑΡΠΑΘΙΩΤΗΣ κ.δ. (1978) 311-358.

Μαρίνος Γ. (1976). "Τίποτα τό απρόβλεπτο στην ύπαγορευμένη από τρίτους απόφαση της ΕΟΚ". Οικ. Ταχ. 5.2.1976.

(1977). "Μύθοι και πραγματικότητα γύρω από την Κοινή Άγορά". στο ΚΑΤΕ (1977) 113-126.

(1978). "Σειρά άρθρων περί ΕΟΚ". Οικ. Ταχ. 19/1/78, 26/1/78, 2/2/78, 9/2/78.

(1978α) "Οι δύο υπερδυνάμεις άπανείς άλλα σκληροί πολέμοι της ένταξέως μας στην ΕΟΚ". Οικον. Ταχ. 26.1.1978.

(1978β). "Η κατάργηση των κλήρικ με τίς Άνατολικές χώρες και η ένταξη της Ελλάδος στην ΕΟΚ. Οικ. Ταχ. 23.2.1978.

(1978γ). "Κινδυνεύει ή όχι ή ελληνική βιομηχανία από την ένταξη στην ΕΟΚ". Οικ. Ταχ. 13/4/78, 20/4/78.

(1978δ). "Ο μύθος της κακής Άμερικής και της καλής Ευρώπης". Άντί 22.4.1978.

(1978ε) "Δύο άγροτικά συνέδρια πού ήταν μία καλή άρχη

παρά τίς κραυγαλέες άδυναμίες τους". Οικ. Ταχ. 4.5.1978.

Μαρκαντωνάκη Ε.-Ξενάκης Μ. (1978). "Κοινωνική Πολιτική". στο ΑΤΕ (1978) σελ. 169-222.

Μαρούλης Δ. (1978). "Οι άποφάσεις της Βρέμης για την Νομισματική Ένωση της Ευρώπης και ή σημασία τους για την Ελλάδα". Οικ. Ταχ. 5.10.1978.

Μαύρος Γ. (1977). "Παραπλανώνται οι Έλληνες άγρότες;" συνέντευξη Οικον. Ταχ. 17.11.1978.

(1978). Πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές θεωρήσεις της ένταξης της χώρας μας στην Ευρωπαϊκή κοινότητα". Στο Τ.Ε.Ε. (1978). "Ελλάδος στην ΕΟΚ". στο ΕΒΕΠ (1977) 51-58.

(1977α). "Συμμετοχή στον προϋπολογισμό ΕΟΚ". Άδημοσίευτο 1977.

(1978). "The new role for the Greek Government after accession" προς δημοσίευση, 1978.

Μητσός Α., Παπαγεωργίου Ε. (1979) Implications for the Balance of Payments" στο ΤΣΟΥΚΑΛΙΣ (1979).

Μερκούρη Μ. (1978). "Εξωτερική πολιτική και ΕΟΚ". Έλευθεροτυπία 16.11.1978.

Μεταξάς Β. (1978). "Ελληνική Ναυτιλία και ΕΟΚ". στο ΝΙΚΟΛΙΝΑΚΟΣ (1978) 345-363.

Μεταλληνός Σ.Α. (1975). Η ρύθμιση της δεσποζούσης θέσεως κατά δίκαιον της ΕΟΚ. Άθήνα 1975.

Μίχαλος Χρ. (1978). "Είσορχόμεθα" (Άλλά πού και πότε)". Έλευθ. Κόσμος 3.12.1978.

Μονδάνος Σ. (1977). "Άγγλία, Γαλλία, Ίταλία δημιουργούν προβλήματα στην ένταξη μας στην ΕΟΚ". Οικ. Ταχ. 20.10.77.

Μούσης Ν.Σ. (1975). L' evolution economique de la Grèce depuis son Association à la C.E.E.". Revue du Marché Commun Ίουν. 1975.

(1976). "Περιφερειακά προβλήματα για την ΕΟΚ". Βήμα, 28.4.76.

(1976α). "Η περιφερειακή πολιτική της ευρωπαϊκής κοινότητας". Οικ. Ταχ. 9.9.1976.

(1977). "Πώς είναι οργανωμένη ή ΕΟΚ για κάθε άγροτικό προϊόν έξχωριστά". Οικ. Ταχ. 24.3.1977.

(1977α). "Η Πολιτική της ΕΟΚ για τον επηρεασμό των δομών της άγροτικής οικονομίας". Οικ. Ταχ. 31.3.1977.

(1977β). "Πώς διενεργείται στην ΕΟΚ ή χρηματοδότηση της Κοινής Άγροτικής πολιτικής". Οικον. Ταχ. 7.4.1977.

(1978γ) "Πρόβλήματα της Άγροτικής πολιτικής έξ αιτίας της Νομισματικής κρίσεως". Οικ. Ταχ. 21.4.1977.

(1977δ). "Τά Νομισματικά προβλήματα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας", Οικ. Ταχ., 21.28.7.1977, 4.8.1977.

(1978). "Η έλευθερία διακινήσεως εργαζομένων μέσα στην ΕΟΚ Οικ. Ταχ. 21.9.1978.

(1978α). "Η οικονομική πολιτική της ΕΟΚ και ή Ελλάδα". Τό Βήμα 21.9.1978.

(1978β). "Άν μία χώρα της ΕΟΚ δρεθεί σέ δύσκολη οικονομική κατάσταση". Οικ. Ταχ. 28.9.1978.

(1978γ). "ΕΟΚ: Ανάλυση της Κοινωνικής Πολιτικής: Άγροτικής, Νομισματικής, Οικονομικής, Κοινωνικής, Περιφερειακής, Περιβάλλοντος". 1ος τόμος, Παπαζήσης, 1978.

Μουχμόγλου Π. (1976). "Η Μεσογειακή πολιτική της ΕΟΚ και ή Ελλάδα". Ναυτεμπορική 4.9.1976.

Μπακογιάννης Π. (1976). "Κυβερνητική άγραμματοσύνη για την ΕΟΚ", Βήμα, 3.12.1976.

(1976α). "Η άκρίνιση-έποτροπή", Βήμα, 14.12.1976.

Μπαλλάσκας Θ. (1978). "Τά έπιδόματα τέκνων εις την ευρωπαϊκή κοινότητα και την Ελλάδα". Σπουδαί 1978/1.

Μπαλλής Δ.Σ. (1977). Η ένταξη της Ελλάδος στην ΕΟΚ, Προοπτι-

- κές και προβλήματα. ΕΒΕΑ 1977.
- Μπαλιτάς Ν. (1977). *Ο ρόλος του κρατικού παρεμβατισμού στην Όπωροκαλλιέργεια*, ΑΤΕ, 1977.
- (1977α). *Παρεμβατισμός στον Άγροτικό τομέα στην Ελλάδα και στην ΕΟΚ*. Σεμινάριο ΑΤΕ, 1977, στο Άγροτική τ.2 Άπρ-Ίουν. 1977.
- Μπαμπανάνης Στ. (1978). "Η ελληνική Βιομηχανία και η ΕΟΚ" στο ΝΙΚΟΛΙΝΑΚΟΣ (1978), 162-229.
- Μπιλάλης Σ. (1978). "Η στάση των ΗΠΑ έναντι της κοινής αγοράς". *Οίκ. Ταχ.* 13.7.78.
- (1978α). "Οί ΗΠΑ, ή Εύρώπη και η ένταξη της Ελλάδος στην Ευρωπαϊκή κοινότητα". *Οίκ. Ταχ.* 24.8.1978.
- (1978β). "Νέα απάντηση στο καθηγητή Σημίτη" επιστολή στον *Οίκ. Ταχ.* *Οίκ. Ταχ.* 12.10.1978.
- Μπουρνούς Γ.Χ. (1976). *The right of Establishment of Enterprises and Credit Institutions in the EEC & Greece*. Europa Institut of the Un. of Amsterdam, 1976.
- (1977). "Ελλάς και Κοινωνικό Ναυτικό Δίκαιο", *Οίκ. Ταχ.* 14.7.1977.
- (1977α). "Τά πρώτα ουσιαστικά θέματα για την έναρμόνιση της Τραπεζικής Νομοθεσίας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα", *Οίκ. Ταχ.* 22.12.1977.
- Μπούτος Ι. (1976). "Ελλάς και ΕΟΚ", *Νέα Πολιτική*, Αύγ. 1976 (1977), "Δέν θα καταστραφεί αλλά θα ωφεληθεί η Γεωργία μας", *Οίκ. Ταχ.* 20.10.1977.
- Μπρεδήμα Α. (1976). "Η μισθολογική ισοτιμία ανδρών και γυναικών αυτόματα υποχρεωτική με την ένταξη στην ΕΟΚ". *Οίκ. Ταχ.* 21.10.76.
- (1977). *Τό Δικηγορικό επάγγελμα μέσα στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Κοινότητας*. *Οίκ. Ταχ.* 1.9.1977.
- (1978). *Methods and interpretation of Community Law*. North-Holland 1978.
- Μυλωνάκη Δ. (1977). *Οί Ιστορικές και Οικονομικές καταβολές της Άγροτικής Πολιτικής*, Σεμινάριο ΑΤΕ 1977, στο Άγροτική, τ.2 Άπρλ.-Ίουλ. 1977.
- (1978). "Τό Άγροτικό μας πρόβλημα σε σχέση με την ένταξη". Στο *ΑΤΕ (1978)* σ.1-36, σ.299-310.
- (1978β). "Η ανάπτυξη της ελληνικής Γεωργίας και η ΕΟΚ". *Αύγ.* 27.8.78 κ.έ.
- Ναυτεμπορική (1977), "Ελλάδα-ΕΟΚ": Ειδική Έκδοση", Αθήνα, 1977.
- (1977α) "Τά προβλήματα πού θα αντιμετωπίσει ο κλάδος της κοινεργοβιομηχανίας μετά την ένταξη στην ΕΟΚ". Άνάλυση μελέτης του ΙΟΒΕ. *Ναυτεμπορική* 9.10.1977.
- (1978). "Εύνοείται από την ένταξη στην κοινή αγορά ο κλάδος της εξαγωγής κωπών όπωροκηπευτικών", *Ναυτεμπορική*, 6.4.1978.
- Νειάδας Μ. (1977). "Παράγωγο κοινωτικό δίκαιο στον τομέα του Άνταγωνισμού". *Ναυτεμπορική*, 7.9.1977.
- Νέσσερος Χρ. (1977). "Προοπτικές των ελληνικών άγροτικών προϊόντων και της γεωργίας στην ΕΟΚ". *Άγροτική* τ. 1.Ίαν.-Μαρ. 1977.
- Νικολάου Ν. (1977). "Βελτίωση των συνθηκών εργασίας και άνοδο του επιπέδου άμοιρών δημιουργεί η ένταξη μας στην ΕΟΚ". *Καθημερινή* 27.2.1977.
- (1977α). "Τό μέλλον των Έμπορικών μας σχέσεων με τίς Άνατολικές χώρες μετά την ένταξη στην ΕΟΚ". *Καθημερινή*, 20.3.1977.
- (1977β). "Περισσότερες Έπενδύσεις και Έξαγωγές και λιγότερα δάση για τίς Λαϊκές Τάξεις". *Καθημερινή* 27.3.1977.
- (1977γ), "Πολλάπλές οί Ξφάλλειες για τή Βιομηχανία Χάλυ-
- δος από την ένταξη στην ΕΚΑΧ". *Καθημερινή* 24.4.1977.
- (1979). "Πρώτα θέματα στην Άγορά Συναλλάγματος". *Έξπρές* 6.1.1979.
- Νικολετόπουλος, Δ. (1976). "Τό Έλληνικό Τραπεζικό σύστημα έν δψει τής έντάξεως τής Ελλάδος στην ΕΟΚ". *Οίκ. Ταχ.* 30.12.1976.
- Νικολινάκος Μ. (1976), "Οί ταξικές βάσεις τής Άπόφασης για την ένταξη στην ΕΟΚ". *Journal of the Hellenic Diaspora*, June 1976 και στο ΝΙΚΟΛΙΝΑΚΟΣ (1978) 109-121.
- (1976α) "Η μικρή ΕΟΚ των Βαλκανίων", *Άντί*, 21.2.1976.
- (1976β), "Μεσόγειος και Εύρώπη" *Άντί*, τεύχ. 56, 16.10.76 και στο ΑΝΤΙ (1978) 67-83.
- (Έπιμέλεια), (1978), *ΕΟΚ-Έλλάδα-Μεσόγειος*, Νέα Σύνορα, 1978.
- (1978α). "Η Θεωρία τής μη αυτόνομης έκδοιομηχάνισης και η διαδικασία Άνάπτυξης στις Μεσογειακές χώρες". στο ΝΙΚΟΛΙΝΑΚΟΣ (1978), 15-59.
- (1978β), "Τό πρόβλημα του Μεγέθους των Έπιχειρήσεων και τής Μεταφοράς Τεχνολογίας σε Σχέση με την ένταξη" *Οίκ. Ταχ.* 11.5.1978.
- (1978γ) "Μέγεθος των Έπιχειρήσεων, Μεταφορά Τεχνολογίας και ό Τύπος τής έκδοιομηχάνισης τής Ελλάδος στα πλαίσια τής ΕΟΚ. στο Τ.Ε.Ε. (1978).
- (1978δ). "Η πραγματικότητα των άντιθέσεων και η άρμονία των συμφερόνων". *Άντί* τεύχ.103, 15.7.1978.
- Ντρέ Γ. (1978). "Ο μύθος τής Κακής Άμερικής και τής Καλής Εύρώπης". *Άντί* 25.3.78.
- Ό Οικονομικός Ταχυδρόμος (1976). "Άφιέρωμα στην Εισαγωγή και Έξαγωγή Τεχνολογίας". *Οίκ. Ταχ.* 11.11.1976.
- (1977). Άφιέρωμα στη Χαλυδουργία. *Οίκ. Ταχ.* 1.12.1977.
- (1978). Έλληνες μηχανικοί στην Εύρώπη και Εύρωπαίοι στην Ελλάδα". Έρευνα, *Οίκ. Ταχ.* 16.3.1978.
- Πάγκαλος Θ. (1976). "Η μυθοποίηση τής Εύρώπης". *Άντί* 4.9.1976.
- Παναγιώτου Ρ. (1978). "Έλευθερη διακίνηση κεφαλαίων και η ένταξη τής Ελλάδας". Στο ΚΑΡΠΑΘΙΩΤΗΣ κ.ά. (1978). 279-292.
- Παναγιόπουλος Θ. (1978). "Τί φοβάται από έμάς η Εύρωπαϊκή Κοινότητα;" *Πρωινή Έλευθεροτυπία* 10.6.1978.
- (1978α). "Τά Άγροτικά μας προϊόντα και η ΕΟΚ". *Πρωινή Έλευθεροτυπία* 6.7.1978.
- Πανελλήνιος Σύνδεσμος Έξαγωγέων, (1977), "Τό εξαγωγικό Έμπόριο τής Ελλάδος προς τίς Άνατολικές χώρες 1970-1976", Αθήνα, 1977.
- Πανιτοίδης Γ. (1977). "Μορφές συνεργασίας μεταξύ Ελλάδας και των Σοσιαλιστικών χωρών". *Ριζοπάστης* 24.4.1977.
- (1977α). "Άσύμφορη η ένταξη στην ΕΟΚ". *Ριζοπάστης* 4.12.1977.
- (1978). *ΕΟΚ και Έλληνική Γεωργία*, Σύγχρονη Έποχή 1978.
- (1978α). "Μερικά συμπεράσματα από τό Εύρωπαϊκό γεωφωικό Συνέδριο" *Ριζοπάστης* 28.10.1978.
- Πανουτσόπουλος Θ. (1978). "Η ένταξη στην ΕΟΚ και η Άγροτική Οικονομία". *Αύγ.* 3.9.1978.
- Παντελίδης Ε. (1979). *Greek Shipping and the Accession of Greece to the E.E.C.*. *Marine Policy*, Jan. 1979.
- Παντελούση Α., (1979), "Comment" στο ΤΣΟΥΚΑΛΙΣ (1979).
- Παπαγεωργίου Κ. (1978). "Η πολιτική τής ΕΟΚ στη Διάθρωση τής γεωργίας και στην Περιφερειακή Άνάπτυξη". ΠΑΣΣΕΓΕΣ 1978.
- Παπαγεωργίου Ν. (1977) "Έργατική και κοινωνική πολιτική τής ΕΟΚ". *Ναυτεμπορική*, Πρωτοχρονιά 1977.

- Παπαγιαννάκης Λ. Παπαγιαννάκης Μ. (1977). "Υλικά για συγκρίσεις και συμπεράσματα από μιά σύντομη θεώρηση της οικονομίας των Νοτιοευρωπαϊκών χωρών". *Πολίτης* Φεβ. 1977, τεύχ. 9, σ. 12-37.
- Παπαγιαννάκης Μ. (1977), *L' Agriculture et le Développement des Etats Méditerranéens* στο INSTITUT... (1978).
- (1978), "Τό ξένο κεφάλαιο στη Μεσόγειο". *Journal of the Hellenic Diaspora*, June 1976, και στο ΝΙΚΟΛΙΝΑΚΟΣ (1978) 61-81.
- (1978α). "ΕΟΚ και 'Ελληνική Γεωργία' του Γ. Παντιοδή". *Βιβλιοκρισία, Πολίτης* 'Ιουν.-'Ιουλ. 1978, τεύχ. 20.
- (1978β). "'Η Διαλεκτική τής κοινοτικής 'Υπεροφίας και του ελληνικού πωχοπροδρομισμού". *Αύγη* 2.7.1978.
- (1978γ). "Πιθανότατα ή ΕΟΚ". *Σύγχρονα Θέματα*, τ.2 Σεπτ. 1978.
- Παπαγιαννίδης Α. (1978). "'Ελληνική κεφαλαιογορά όταν μπούμε στην ΕΟΚ και άλλα παραμύθια". *Οικ. Ταχ.* 15.6.1978.
- (1978α), "'Ανάγκη βαθύτατων διαρθρωτικών Μεταβολών". *Οικ. Ταχ.* 29.6.1978.
- Πατάζογλου Π. (1978). *'Η 'Οργάνωση τής 'Αγοράς Ζωοκομικών προϊόντων στην ΕΟΚ και ή σημασία της για τήν 'Ελλάδα. ΠΑΣΕΓΕΣ* 1978.
- (1978α). *'Η 'Οργάνωση τής 'Αγοράς τών 'Οπωροκηπευτικών και τών 'Ελαιοκομικών Προϊόντων στην ΕΟΚ και ή σημασία της για τήν 'Ελλάδα. ΠΑΣΕΓΕΣ* 1978.
- Παπαλεξάνδρου Χρ. (1978). "'Ο τομέας τών 'Υπηρεσιών και ή ένταξη". *Ναυτεμπορική*, 21.9.1978.
- (1978α). "Τό Εύρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα". *Ναυτεμπορική* 30.12.1978.
- Παπανδρέου Α. (1977). "Γιατί είμαστε έναντιον τής εντάξεως στην ΕΟΚ". *Οικ. Ταχ.* 29.9.1977, 6.10.1977.
- (1978). *'Ελλάδα-ΕΟΚ*. στο ΤΕΕ (1978).
- Παπανδρέου Β. (1978). *Μέ τήν ένταξη μας στην ΕΟΚ θά μειωθεί ή θά αύξηθει ή τεχνολογική μας εξάρτηση*; στο ΤΕΕ (1978).
- Παπαντωνίου Γ. (1975). "'Η πανάκεια τής Κοινής 'Αγοράς". *'Αντί*, τεύχ. 14 και στο ANTI (1978) 35-47.
- (1977). "'Η ΕΟΚ και ή ελληνική εκβιομηχάνιση". *'Αντί* τεύχ. 74 (25.6.77) και στο ANTI (1978) 56-66.
- Παπασαφραντόπουλος Π. (1977). "Μπούμεραγκ" για τήν ένταξη μπορεί να γίνει ή επιτάχυνση τών διαπραγματεύσεων". *'Αντί* 1.10.77.
- Παπασηλιόπουλος Στ. (1977). "'Ελλάδα και ΕΟΚ-Μύθοι, Φοβίες, Αυταπάτες και 'Αναγκαιότητες". *'Αντί*, τεύχη 21,22 Μάιος 1977 και στο ANTI (1978), 11-34.
- (1978). "'Ένταξη ή όχι στην ΕΟΚ;-Τό ψεύτικο δίλημμα". στο ΝΙΚΟΛΙΝΑΚΟΣ (1978) 85-107.
- (1978α). "Οί επιπτώσεις από τήν ένταξη στην ΕΟΚ όπως τήν είδε τό Συνέδριο του ΤΕΕ". *Οικ. Ταχ.* 30.3.1978.
- 9786) "Τό πρόβλημα τής 'Απασχόλησης στην 'Ελληνική Οικονομία και ή ένταξη μας στην κοινή 'Αγορά". *Οικ. Ταχ.* 10.7.78.
- (1978γ). *Τεχνολογία, παραγωγικότητα και 'Απασχόληση στην 'Ελληνική Οικονομία μέ τήν προοπτική τής εντάξεως στην ΕΟΚ*. στο ΤΕΕ (1978).
- (1978δ). "'Υπέρο ή Κατά; 'Εργασίες (Βιβλία και 'Αρθρα) για τήν ένταξη μας στην ΕΟΚ". *Διαβάζω*, τεύχ. 13 'Ιούν.-'Ιουλ.-Σεπτ. 1978.
- Π.Α.Σ.Ε.Γ.Ε.Σ. (1978). *Συνέδριο ενημερώσεως σέ θέματα ΕΟΚ* 'Αθήνα, 1978.
- ΠΑΣΚ (Πανελ. 'Αγωνιστική Συνδ. Κίνηση Τεχνικών) (1978). *Οί επιπτώσεις τής ένταξης τής 'Ελλάδας στην ΕΟΚ στους τομείς ενεργείας - Μεταλλευμάτων - Χάλυθα. Σημερινή Κατάσταση - Ένταξη 'Αντιιμπεριαλιστική 'Ανάπτυξη*. στο ΤΕΕ (1978).
- ΠΑΣΟΚ (1976), *'Ελλάδα και Κοινή 'Αγορά. 'Ο 'Αντίλογος*. 'Αθήνα, Β' έκδοση 1976.
- Πατέλος Ν. (1977). "Τό ελληνικό ροδάκινο, Στόχος τών τράστ τής ΕΟΚ". *Ριζοσπάστης* 13.6.1977.
- (1978). "'Εξαφανίζεται τό περίφημο Σαμιάτικο κρασί". *Ριζοσπάστης* 26.7.1978.
- Πατρινός Δ. (1977). "Η 'Ελλάδα Μέγα Διακομιστικό Κέντρο πρὸς τήν Μέση 'Ανατολή και 'Αφρική". *Ναυτεμπορική* 24.6.1977.
- Παυλίδου Μ. (1978). *Μακροχρόνιες προβλέψεις στόν Κατασκευαστικό τομέα μετά τήν ένταξη*. στο ΤΕΕ (1978).
- Παυλόπουλος Ν. (1978). "Χωρίς ειλικρινή και άνιδιοτελή συνεργασία δέν θά αποδώσει ή Νέα Νομισματική προσπάθεια". *Οικ. Ταχ.* 21.9.1978.
- Πεπελάσης Α. (1976). "'Η 'Ελληνική 'Αγροτική στρατηγική και ή ΕΟΚ". *Βήμα* 23.4.1976.
- (1977). "The Structure of Greek Agriculture and the Expected Impact upon Entering the Community" στο INSTITUT (1978).
- (1978). "'Ο ενεργός 'Αγροτικός Πληθυσμός μειώθηκε από 34% σέ 20% του Συνόλου". *Συνέντευξη στόν Θ.Π. Κασοίμη Καθημερινή* 12,13.2.1978.
- (1978α). "'Η δυνατότητα 'Εθνικής πολιτικής και ή ένταξη". *Βήμα* 22,30.3.1978.
- (1978β). "'Ο 'Αγροτικός Κόσμος στην προοπτική τής 'Αλλαγής". *Βήμα* 29.4.1978.
- (1978γ). "'Η 'Αγροτική Τράπεζα και ή προοπτική ένταξης τής χώρας στην ΕΟΚ". *Συνέντευξη Αύγη* 24.8.1978.
- (1978δ) *The structure of Greek agriculture and the expected effects of Greece's accession to the EEC*. πρὸς δημοσίευση 1978.
- (1979ε) *Πώς θά επωφεληθει ή 'Ελλάδα από Κοινοτικές πηγές χρηματοδοτήσεως για τή δημιουργία ύποδομής στη γεωργία* ΠΑΣΕΓΕΣ 1978.
- Πεπελάσης 'Αδ., Σακκάς Μ., Χρονόπουλος 'Ηλ. (1978). "'Ο 'Ελληνας άγρότης και ή Εύρωκονόντητα". *Έρευνα. Καθημερινή* 20,21.8.1978.
- Πεσμαζόγλου Ι. (1976). *Κινδύνευσε να ματαιωθεί ή ένταξη στην ΕΟΚ*". *Συνέντευξη, Καθημερινή* 5.12.1976.
- (1977). "'Ενωμένη Εύρώπη και Μεσόγειος". *Βήμα*, 'Ιούν. 1977
- (1977α). *'Ελληνική 'Ιατρική και ΕΟΚ. 'Ομιλία στη συνδιάσκεψη τής ΕΔΗΚ για τήν υγεία*, 'Ιούνιος 1977. *Καθημερινή*, 21.6.1977.
- (1977β), "Etapes Historiques et Bilan du Processus de Rapprochement de la Grèce vers la Communauté Economique Européenne" στο INSTITUT... (1978)
- (1977γ). *'Ελλάδα και Εύρωπαϊκή Κοινότητα* στο ΤΕΕ (1978).
- Πεσμαζόγλου Ι. και Σημίτης Κ. (1977). "Ναί ή 'Όχι στην ΕΟΚ". *Διάλογος* στά Νέα. Νέα, 14-17.11.1977.
- Πεταλωτής Δ. (1978). *'Η 'Οργάνωση τής 'Αγοράς τών Βιομηχανικών Φυτών - Καπνός Τεύτλα, Βαμβάκι - στην ΕΟΚ και ή σημασία της για τήν 'Ελλάδα*. ΠΑΣΕΓΕΣ 1978.
- Πετρουσόπουλος Τ. (1977). "'Η έναρμόνιση του ΦΚΕ πρὸς τό Κοινοτικό Σύστημα του Φόρου επί τής προστιθεμένης αξίας". *Ναυτεμπορική* 16.7.1977.
- (1977α). "'Ο φόρος προστιθεμένης 'Αξίας εις τό πλαίσιον τής εντάξεως τής 'Ελλάδος εις τήν ΕΟΚ. *Ναυτεμπορική* 1.9.77.
- Πετρόχειλος Γ. (1977), "'Η 'Ελλάδα και ή Εύρωπαϊκή Οικονομική

- Κοινότητα". *Επιθεώρηση Κοινωνικών Έρευνών*, τευχ. 28. (1978). "Αντιμονοπωλιακή Έλληνική Πολιτική". *Νέα* 13.1.1978.
- Πολυχρόνης Α. (1978). "Η Έλεύθερη Διακίνηση των Έλλήνων εργαζομένων στον χώρο της ΕΟΚ". *Καθημερινή* 11.1.1979.
- Πουρναράκης Ε. (1978). "Ο δογματικός μονολιθισμός και η ένταξη της Ελλάδος στην ΕΟΚ". *Καθημερινή* 5.9.7.1978.
- Προδατός Δ. (1977). "Η Έλληνική Οικονομία και η ΕΟΚ-Ανάλυση κατά κλάδους". Στο *KATE* (1977). 96-112. (1977α), "The Impact of the EEC-Greece Association Agreement on the Greek Textile Industries, Σπουδαί 1977/4. (1978). "Η περιφερειακή πολιτική της ΕΟΚ". στο *ΑΤΕ* (1978) σ. 223-99. (1978α). "Τό πρότυπο πρόγραμμα περιφερειακής ανάπτυξης της ΕΟΚ". *Άγροτική τ.5, Ίαν.-Μαρ.* 1978
- ΠΣΕ (Πανελλήνιος Σύνδεσμος Έξαγωγών) (1976). *Α' Πανελλήνιος Έξαγωγικό Συνέδριο* Αθήνα, 1976.
- Ρέππας Π.Α. (1977). *Προσδιοριστικοί παράγοντες της μετακινήσεως του πληθυσμού της Υπαιθρου*. ΑΤΕ Μελέτες 2.1977
- Ρήγας Γ. (1978). "Τό εξωτερικό εμπόριο της Ελλάδας με την ΕΟΚ τά τελευταία δεκαπέντε χρόνια". Στο *ΚΑΡΠΑΘΙΩΤΗΣ κ.ά.* (1978) 293-309
- Ριζοσπάστης (Γ.Κ.) (1977). "Πώς η ΕΟΚ συμπιέζει τό Άγροτικό εισόδημα των χωρών - μελών". *Ριζοσπάστης* 13.3.1977 (1977α). Έρευνα γιά τό Μέλλον των Μικρομεσαίων επιχειρήσεων μετά την ένταξη στην ΕΟΚ". *Ριζοσπάστης* "Απρλ. 1977. (Γ.Π.) (1977β). "Η Συμφωνία του Λομέ". *Ριζοσπάστης* 11.3.1977. (Π.Μ.) (1978 α). "Πλήρης συνθηκολόγηση της Κυβερνήσεως Καραμανλή". *Ριζοσπάστης* 29.12.1978.
- Ρόκας Χρ. (1978). Έπιστολή. *Οικ. Ταχ.* 26.1.1978.
- Ρουμελιώτης Π. (1974). "Η Μεταβίβαση Ξένης τεχνολογίας στην Ελλάδα". *Οικ. Ταχ.* 11.9.74 (συνέντευξη). (1978α). "Οι επιπτώσεις της ένταξης στην Πολιτική περιφερειακής Ανάπτυξης". *Έξόρμηση* 23.3.1978. (1978α). "Ένταξη στην ΕΟΚ και έλεύθερη κίνηση κεφαλαίων". *Έξόρμηση* 16.4.1978 (1978 β). "Επιπτώσεις της ένταξης στην Έμπορική Πολιτική και τη Βιομηχανία μας". *Έξόρμηση* 30.4.1978. (1978 γ). "Οι επιπτώσεις της ένταξης στα κρατικά μονοπώλια". *Έξόρμηση* 7.5.1978. (1978 δ). "Έσοδα και Έξοδα από την ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ". *Έξόρμηση* 14.5.1978.
- Ρουμελιώτης Π. κ. ά. (1976). *Μελέτη της άρνητικής επίδράσεως των υπερκοστολογήσεων των εισαγωγών στο ισοζύγιο πληρωμών της Ελλάδος και ή διεθνής έμπερεια*. Αθήνα 1976.
- Ρουσοάκης Ε. (1976). "Τό έμπορικόν τραπεζικόν σύστημα της Ελλάδος τάς παραμονάς της έντάξεως της χώρας εις την ΕΟΚ". *Σπουδαί* 1976/3, 556-572. (1976 α). "Τό Σύστημα των έμπορικών Τραπεζών στην Ελλάδα τά παραμονές έντάξεώς της στην ΕΟΚ". *Οικ. Ταχ.* 27.5.1976.
- Ρούσσης Ν. (1976). "Μεγάλες θυσίες και κεφάλαια γιά νά σταθεί τό έλληνικό γάλα στον χώρο της Κοινής Άγοράς". *Οικ. Ταχ.* 7.10.76.
- Ρωμανιάς Γ. (1975). *Καθεστώς συνδέσεως Ελλάδος - ΕΟΚ. Περί της έκλύσεως των διαφορών των αναφερομένων εκ της έρμηνείας ή κατά την εφαρμογήν της συμφωνίας συνδέσεως Ελλάδος - ΕΟΚ*. ΕΒΕΑ 1975.
- Σαμαράς Α. (1978). "Η ενημέρωση του Πολίτη σέ ό,τι έχει σχέση με την ΕΟΚ". *Καθημερινή* 8.12.1978.
- Σαμουηλίδης Μ. (1977). "Συνοπτική ποιοτική εκτίμηση των Νέων συνθηκών γιά τό επέγγεμα του μηχανικού από την ένταξη". *Οικ. Ταχ.* 16.6.1977.
- Σαριδής Έμ. (1978). "Νά γιατί δέν θέλουν οι έννέα την ένταξη μας στην Εύρωπαϊκή Κοινότητα". *Οικ. Ταχ.* 10.8.1978.
- Σαρχής Π. (1978). "Η Εύρωπαϊκή ιδέα και οι πολιτικές υποχρεώσεις μας μετά την ένταξη". *Καθημερινή* 18.10.1978.
- ΣΕΒ (Σύνδεσμος Έλλήνων Βιομηχάνων) (1975). *Τό Βιομηχανικό Συνέδριο 1975* (Αθήνα, 1975). (1976). "Η Βιομηχανία μετά την ένταξη. Έκθεση του ΣΕΒ πρós την έπιτροπή της Κοινότητας". *Δελτίον ΣΕΒ*, τευχ. 342-343, 15.10.1976. (1978). "Οι θέσεις του ΣΕΒ γιά τά κίνητρα". *Δελτίον ΣΕΒ* τευχ. 377, Μάρτιος 1978. (1978 α). "Μέ στόχο την ένταξη". *Δελτίον ΣΕΒ*, 31.3.1978. (1978 β), "Κλωστοϋφαντουργία - ΕΟΚ". Έκθεση ΣΕΒ, *Δελτίον ΣΕΒ*, τευχ. 387-8
- Σημίτης Κ., (1977), "Les Partis Politiques Grecs Face à l' Adhésion" στο Institut... (1978). (1978) "Έξόρμηση και μεταφορά τεχνολογίας". *Οικ. Ταχ.* 9.3.1978. (1978 α). "Έξόρμηση και Μεταφορά τεχνολογίας". Γράμμα στον Ο.Τ. *Οικ. Ταχ.* Μάϊος 1978. (1978 β). "Εύρωπαϊκό Κοινοβούλιο: Πρόδος ή μία νέα Παγίδα;". *Έξόρμηση* 3.12.1978. (1978 γ). "Επιπτώσεις της ένταξης της Ελλάδος στην ΕΟΚ - Τεχνολογική πρόδος - Μεταφορά Τεχνολογίας". στο ΤΕΕ (1978)
- Σίμος Ν. (1977). "Άνοικτή πολιτική στο θέμα των μεταφορών θέλει ή ΕΟΚ". *Καθημερινή* 3.2.1977. (1977 α) "Θά δοκιμασθεί ή θά ώφεληθεί από την ένταξη μας στην ΕΟΚ ή έλληνική Ναυτιλία;". *Καθημερινή* 25.3.1977.
- Σιούφας Δ. (1977) "Πολιτικές συνέπειες από την ένταξη στην Κοινή Άγορά". *Έλευθεροτυπία* 27.8.1977.
- Σιώτης Ι., (1977). "La Situation Internationale de la Grèce et la Demande Hellénique d' Adhésion aux Communautés" στο Institut... (1978) *The Policies of relations between Greece and the European Community since 1961*. Πρós δημοσίευση 1978.
- Σκαλιώτης Θ. (1978). "Δυσμενείς οι προοπτικές γιά τά έλληνικά Όπωροκτεπυτικά". *Αύγή* 16.9.1978.
- Σοσιαλιστική Πορεία (1978). *Ελλάδα και Κοινή Άγορά*. στο ΤΕΕ (1978).
- Σπέντζας Γ., (1977), "Le 'Développement Industriel en Grèce dans la Perspective de l' Adhésion" στο Institut... (1978). (1978). "Η Ελλάδα στην ΕΟΚ". *Βήμα* 23.12.1978.
- Σπετσιώτη Μ. (1978). "Η ένταξη και ή Έθνική Γεωργία στο ΚΑΡΠΑΘΙΩΤΗΣ κ.ά (1978) 245-277.
- Σπυριδάκης Ι.Α. (1978). "Η Διαχείριση - Διακίνηση των Λιπασμάτων με την ένταξη μας στην Εύρωπαϊκή Κοινότητα". *Καθημερινή* 2.11.1978.
- Στάγκος Α. (1978). "Νά έρθουν στο Φώς οι Όροι της ένταξης στην ΕΟΚ". *Πρωινή Έλευθεροτυπία* 30.12.1978.
- Σταθάτος Στ. (1977). "Υπάρχει όλοκληρωτική δέσμευση της ΕΟΚ γιά την ένταξη μας". *Καθημερινή* 7.3.1977. (1979) From Association to Full Membership στο *Τσούκαλης* (1979).
- Στάϊκος Θ. (1977). "ΕΓΛΣ-ΕΟΚ και Λογιστές". *Ναυτεμπορική*

- 25.8.1977.
- Σταυρακάκη Μ., Ρουμेलιώτης Π. (1978). "Προβλήματα, προοπτικές και εναλλακτικές λύσεις σχετικά με την ένταξη μας στην ΕΟΚ". *Οικ. Ταχ.* 31.8.1978.
- Στεργίου Δ. (1976). "Η προβληματική του ελληνικού πιστωτικού συστήματος". *Οικ. Ταχ.* 5.10.1976.
- (1977). "Περιφερειακή Ανάπτυξη και Αποκέντρωση". *Οικ. Ταχ.* 8/9, 15/9, 22/9, 29/9, 6/10, 13/10, και 3.11.77.
- Στεφανάκης Γ.Ε. (1978). "Ευρωπαϊστές: Η Πολιτική Ίδεολογία της Διεύρυνσης". *Καθημερινή* 30-3.10.1978.
- Στεφάνου Ν. (1977). "Τά προβλήματα της κτηνοτροφίας και οι δυνατότητες για την ανάπτυξή της". *Αύγη* 17.4.1977.
- Συγκελάκης Α. (1977). "Τό πλέγμα των εμπορικών σχέσεων και συμφωνιών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας με τρίτες χώρες". *Ναυτεμπορική* 5.2.1977
- (1977α) "Τό σύστημα των γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων της ΕΟΚ και οι επιπτώσεις του στην ελληνική οικονομία *Ναυτεμπορική* 9.3.1977.
- Συριανός Μ. (1978). "Απάντηση στην Πολιτική της Άνισότητας Ένταξης". *Αύγη* 9.7.1978.
- (1978 α). "Οι Πολιτικές Δυνάμεις και η συμφωνία σύνδεσης του 1962". *στό ΚΑΡΠΑΘΙΩΤΗΣ* κ.δ. (1978). 59-125.
- Σωτήρης Β. (1979). "Ο κ. Παπανδρέου, η ΕΟΚ και η Έναλλακτική Λύση των Βουλγαρικών Έμπορικών προτάσεων". *Αύγη* 18.9.1977.
- (1978). "Οι οικονομικές σχέσεις της Ελλάδος με τις σοσιαλιστικές χώρες και η ένταξη στην ΕΟΚ". *στό ΚΑΡΠΑΘΙΩΤΗΣ* κ.δ. (1978). 359-406.
- (1978 α). "Κριτική της Μελέτης. Τό εξαγωγικό εμπόριο της Ελλάδος προς τις Ανατολικές χώρες 1970-1976, τού Πανελληνίου Συνδέσμου Έξαγωγών. (Αθήναι, 1977)." *Κομ. Θεωρ. και Πολ.*, τεύχ. 22, Μαρ. Άπρ. 1978.
- Σωτηρίου Ι. (1978). "Η Έργατική και Κοινωνική Πολιτική της ΕΟΚ. Οι Συνέπειες για την Ελλάδα μετά την ένταξη", *στό ΚΑΡΠΑΘΙΩΤΗΣ* κ.δ. (1978), σ. 215-244.
- (1978 α). "Οι θέσεις τη Έπιτροπής της ΕΟΚ στά θέματα Κοινωνικής πολιτικής". *Αύγη* 23.7.1978.
- (1978 β). "Γεωργία και Ξένες τράπεζες". *Αύγη*, 31.10.78.
- (1978 γ). "Κρίσεις και προτάσεις για τό ΣΚΟΠ: Ιστορία ενός ψευδώνυμου συμβουλίου ή πώς η Κυβέρνηση διασύρει τούς θεαμούς της ΕΟΚ". *Σύγχρονα Θέματα* τ. 2., Σεπτ. 1978.
- Ταλιαδοῦρος Άθ. (1978). "Η ελληνική Γεωργία μπροστά στην ΕΟΚ. ΠΑΣΕΓΕΣ, 1978.
- ΤΕΕ (Τεχνικό Έπιμελ. Ελλάδος) (1978). *Η ευρωπαϊκή κοινότητα και οι Έλληνες μηχανικοί. Ανακοινώσεις Συνεδρίου.* Άθηναι, 1978.
- Τερζής Γ. (1976). "Τό κοινοτικό σύστημα των Γενικευμένων προτιμήσεων" *Νέα της ΕΟΚ*, τεύχ. 36/37 1976.
- (1976 α). "Η θέση της Τουρκικής Οικονομίας". *Καθημερινή* 28.7.1976.
- (1976 β). "Η Μεσόγειος στόχος μίας Νέας Πολιτικής της ΕΟΚ". *Καθημερινή* 2.12.1976, 4.12.76.
- (1977). "Οι άπ' εθείας εκλογές της Ευρωπαϊκής Βουλής". *Καθημερινή* 14.7.1977.
- Τζουμάκας Στ. (1978). "Ευρωπαϊστές και Άντι - Ευρωπαϊστές". *Βήμα* 6.9.1978.
- Τζωάννος Γ. (1976). "Η ένταξη θά δημιουργήσει προβλήματα στή Ναυτιλία". *Καθημερινή* 19.11.76.
- (1977). *Έλληνική Έμπορική Ναυτιλία και ΕΟΚ.* ΙΟΒΕ, 1977.
- Τσαλόγλου Κ. (1976). "Στά πλαίσια της ΕΟΚ θά ενισχυθεί ή προστασία από τίς αυθαιρέσεις των διεθνών Μονοπωλίων". *Καθημερινή* 7.3.1976.
- (1978). "Ανταρτικές τοποθετήσεις τού ΣΕΒ για την ένταξη στην ΕΟΚ και για τίς Μεθόδους Άναγκαίας προσαρμογής". *Καθημερινή* 5.4.1978.
- (1978). "Ποιόν θά προστατεύσει τό Ευρωπαϊκό νόμισμα.". *Καθημερινή* 26.27.11.1978.
- Τσαμπάσης Π. (1977). "Ασάφεια, σύγχυση και βραδύτητα στην έναρμόνιση της γεωργικής μας πολιτικής με εκείνη της ΕΟΚ". *Ναυτεμπορική* 17.4.1977.
- (1978) *Audiamur et Altera Pars*... Γράμμα στην Ο.Π. *Οικονομική Πορεία* τεύχ. 7 Ιούλ. 1978.
- Τσάτσος Κ. (1977). "Η Ένωση Ευρώπης και Ελλάδα". *Βήμα* 12.6.1977.
- (1978). "Η πολιτιστική ένότητα άποτελεί ισχυρό θεμέλιο της Ένωμένης Ευρώπης". *Καθημερινή* 25.10.1978.
- Τσιουνης Β. (1976). *Η Ελλάδα στην Ευρώπη* Γεν. Γραμμ. Τύπου & Πληροφοριών, Νοέμβριος 1976.
- Τσοπολίδης Κ. (1977). "Ο όρυκτός πλούτος είναι τό μεγαλύτερο πλεονέκτημα για την ένταξη μας στην ΕΟΚ". *Καθημερινή* 14.8.1977.
- Τσουκάλης Α. (1977). "Η Μεσογειακή Πολιτική της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και ή Έλληνική ένταξη". *Οικ. Ταχ.* 17.3.1977.
- (1977 α). *The politics and Economics of European Monetary Integration.* Allen - Unwin (1977).
- (1977 β). "Η Οικονομική και Νομισματική Ένωση στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Προοπτικές για μία νέα πολιτική". *Οικ. Ταχ.* 23.4.1977.
- (1978). "Η στάση των Έν. Πολιτειών στό θέμα της Διευρύνσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας". *Οικ. Ταχ.* 3.8.1978.
- (editor), (1979), "Greece and the European Community". *Saxon House*, 1979.
- (1979 α), "Second Round of Enlargement and the Mediterranean" *στό ΤΣΟΥΚΑΛΙΣ...* (1979).
- Τσουπαρόπουλος Θ. (1978). "Η ένταξη ακί οι Όροι της". *Αύγη*, 8.12.78.
- Τυπάλδου Μ. (1978). "Προσαρμογή και Άνάπτυξη της Γεωργίας μας στην ΕΟΚ". *Οικον. Πορεία* Ιουν. 1978.
- (1978α). "Συνεταιρισμοί και ΕΟΚ". *Οικον. Πορεία* Άύγ. 1978.
- (1978β). "Η Άγορά Όπωροκηπευτικών". *Οικον. Πορεία* Σεπτ. 1978
- Φακιολάς Τ. (1977). "Η κατάργηση τού κληρικ με τίς Άνατολικές χώρες", *Έξπρες* 26.6.1977.
- (1977α). "Έλλάς+Κοινή Άγορά". *Ναυτεμπορική*, 14, 15.8.1977.
- Φαράκος Γ. (1978). *Θέσεις της Κ.Ε. τού ΚΚΕ για τό 10ο Συνέδριο Σχετικά με την "Μεγάλη Πολιτική" της Ένταξης στην ΕΟΚ*". *στό ΤΕΕ* (1978).
- Φύλιας Β. (1979). "Άς Αναλογισθούμε δλοι οι Έλληνες τίς εϋθύνες μας". *Έλευθεροτυπία* 3.1.1979.
- Φωκά Άν. (1978). "Η ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ και οι Έταλοι Κομμουνιστές". *Αύγη* 26.11.1978.
- Χαλκιιάς Δ. (1977), "Foreign Capital in the Economic Development of Greece" *στό INSTITUTE...* (1978).
- Χανδρής Α. (1978). *Η συμμετοχή τού Έλληνικού έμπορικού στόλου στην ναυτιλία της ΕΟΚ θά ενισχύσει την κοινότητα*". *δμλία*

στή *Ναυτεμπορική* 10.11.1978.

Χαρισσόπουλος Ν. (1978). "Βαδίζουμε πανέτοιμοι προς την ένταξη". *Άκρόπολις* 26.10.1978.

Χασοΐδ Ι. (1977) *Έλλάς και ΕΟΚ. Συγκριτική Μελέτη Βιομηχανικής Διαρθρώσεως*. ΙΟΒΕ, 1977.

(1978), "Έλλάς και ΕΟΚ: Έξαγωγικές Έπιδόσεις Έλληνικών Βιομηχανικών Προϊόντων". *Σπουδαί*, 1978/2, σ. 362-392.

Κατζηαργύρης Κ. (1977). "Τό δīs εξαμαρτείν και ή ένταξη στήν ΕΟΚ". *Ριζοσπάστης* 13.1.1977.

(1977α). "Η ΕΟΚ και ή Γεωργία μας". *Ριζοσπάστης* 24.4.1977

(1977β). "Ο έργατης και ή ΕΟΚ". *Ριζοσπάστης* 30.6.77.

(1977γ). "Η ένταξη και οι Ναυτεργάτες. Όμολογίες τών έφοπλιστών". *Κομ. Έπιθεώρηση* Αύγ. 1977.

(1978). *Σύνθεση, ένταξη και έναλλακτική λύση. Η μαρξιστική - λενινιστική θέση*. στίς ΤΕΕ (1978).

(1979). "Τι σημαίνει για μάς ή ΕΟΚ". *Ριζοσπάστης* 21,23,24,25.1.1979.

Κατζημανώλη Μ. (1978). "Διεθνοποίηση τού κεφαλαίου και ένταξη στήν Εύρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα". *Οίκ. Ταχ.* 21.9.1978.

Χλωρός Α. (1979), "A Contribution and an Agonising Reappraisal" στίς ΤΣΟΥΚΑΛΙΣ (1979).

II. ΞΕΝΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Abad M. (1978), "Les Consequences Budgetaires pour la Communauté et les Pays Candidats", στίς WALLACE-HERREMAN (1978)

AgriMediterranée (1977), "Le Marché Commun des Fruits et Légumes face aux Nouveaux Candidats à l' Adhésion", Bruxelles 1977.

(1978), "Les Accords Méditerranéens de la CEE", Bruxelles 1978.

Άμέντολα Τζ., (1978), *Για τόν εκδημοκρατισμό τής Κοινότητας - Οι Κομμουνιστές και ή Εύρώπη*. Εισήγηση στήν Κ.Ε. τού Ίταλικού Κ.Κ. στήν Αύγή, 8.12.1978.

Baklanoff E.N. (editor) (1976), *Mediterranean Europe and the Common market. Studies of Economic growth and integration*. Univ. of Alabama Press, 1976.

Boyer M. (1978). "La Grèce après seize ans d' association", *Le Monde* 15.9.1978.

Buck K.H. (1978). "Η είσοδος τής Έλλάδος στήν ΕΟΚ δέν άποτελεί πανάκεια". στίς ΝΙΚΟΛΙΝΑΚΟΣ (1978), 257-286.

(1978α) *Griechenland und die Europäische Gemeinschaft*, Bonn: Europa Union Verlag 1978.

Burke R. (1978). *Introductory Address*, Όμιλία στίς Seatrade Seminar μέ θέμα "Towards a shipping Policy for the EEC". 11,12.9.78.

Cavanagh Ch. (1979), "Comment" στίς ΤΣΟΥΚΑΛΙΣ (1979).

Chapino J-Y. (1974). "Les Relations entre la CEE et les Pays du Bassin Méditerranéens". Bruxelles, Informations Méditerranéennes 1974.

Commission des C.E. (of the E.C.) 6λ. Έπιτροπή Ε.Κ.

Cook W.B. (1976). *Foreign Investment in Greece* στίς σεμινάριο Doing Business with Greece 3.4.7.1976.

Νταλτρόπ Ζ. (1976). "Η Έλευθερία τού Άνταγωνίζεσθαι στήν ΕΟΚ". *Οίκ. Ταχ.* 15.1.1976.

Deutsches Institut für Entwicklungspolitik 6λ. German Development Institute, Institut Allemand de Politique du Develop. Hummen.

Durand P., (1978), "Grèce: Le Piège du Marché Commun", *Humanité*, 20,21.11.1978 (και Ριζοσπάστης 25.11.1978).

Europa Archiv (1977), "Süd-Erweiterung der E.G." Europa Archiv, 10.10.1977 (άφιέρωμα).

German Development Institute, 6λ. και Institut... Hummen.

German Development Institute (1978), "Greece and the European Community. Problems and Prospects of the Greek Small and Medium Industry. Results of an Empirical Study". Berlin, 1978, άδημοσίευτη.

Hillenbrand M. (1978). "The American Response to further Enlargement of the European Community towards the Mediterranean". στίς WALLACE-HERRMAN.

Hubert A. (1978), "Adhésion de la Grèce à la CEE: Dix Etats membres pour quelle Europe?". *Revue du Marché Commun*, Oct. 1978.

Hummen W. (1977). *Greek industry in the European Community-Prospects and Problems* Berlin: German Development Institute 1977.

(1978). "Η Έλληνική Βιομηχανία στήν Εύρωπαϊκή Κοινότητα". στίς ΝΙΚΟΛΙΝΑΚΟΣ (1978) 231-256.

(1978). "Η κακή χρηματοδότηση ζημίωσε τήν Βιοτεχνία". συνέντευξη στίς Γ. Παυλίδη. *Έξπρές* 29.1.1978.

Institut Allemand de Politique du Developpement (1977), "Etude sur l' Adhésion à la Communauté Européenne de la Grèce, de l' Espagne et du Portugal", Berlin, Janv. 1977 άδημοσίευτη.

Institut Allemand de Politique du Développement 6λ. και German... Hummen.

Institut d' Etudes Européennes, (1978), "La Grèce et la Communauté", Colloque 5-6.5.1977, Bruxelles, Edition de l'Université de Bruxelles 1978.

Kebschull D., (1976), "The effects of EEC preferences to associated states on trade flows". στίς SCHLAIM-YANNOPOULOS (1976).

Kovar R. (1978). L' impact de l' élargissement sur les Institutions et le Droit des Communautés Européennes" στίς WALLACE - HERREMAN (1978)

Kreinin M.E. (1976). "US trade interests and the EEC Mediterranean Policy" στίς SCHLAIM-YANNOPOULOS (1976). 33-52.

Lohrmann R. (1978). "L' impact de l' élargissement de la Communauté Européenne sur la Libre Circulation des Travailleurs". στίς WALLACE-HERREMAN (1978).

Louis J.V., (1977), "L' Adhésion de la Grèce et les Problèmes Posés par la Mise en Oeuvre du Droit Dérivé" στίς INSTITUT... (1978).

Marsh, J.S.(1976). "The common agriculture policy and the Mediterranean countries". στίς SCHLAIM-YANNOPOULOS (1976), 75-98.

(1978). "The impact of enlargement on the common agriculture policy, στίς WALLACE-HERREMAN (1978)

(1979), "Agriculture" στίς ΤΣΟΥΚΑΛΙΣ (1979).

McQueen M. (1978). "Some measures of the economic effects of Common Market Trade preferences for the Mediterranean countries". στίς SCHLAIM-YANNOPOULOS (1976).13-32.

Μελνίκωφ, Δ. (1978). Σειρά άρθρων για ΕΟΚ. *Αύγή*. 3-7.10.1978.

Mitchelle J., (1979), "Comment" στίς ΤΣΟΥΚΑΛΙΣ (1979)

Montbrial, T. and Bressand A. (1978), "Une communauté a douze et le Tiers - monde", στίς WALLACE-HERREMAN (1978).

Nielsen I. (1978). "A View from Inside" στίς ΤΣΟΥΚΑΛΙΣ (1979).

Organisation Internationale du Travail, (1978), "Rapport au Gouvernement de la Grèce sur les Travaux de la Mission Multidisciplinaire du du Milieu du Travail (10.4. - 13.5.1978) στήν Αύγή, 8.10.78 και μετά σάν "Έκθεση Μπλανσάφ".

Ortoli, F.X., (1977). "Etapas Historiques et Bilan du Processus de rapprochement de la Grèce vers la Communauté Economique Européenne" στίς INSTITUT... (1978).

Papa G.P., Petit-Laurent J. (1976). "Commercial relations between the EEC and the Mediterranean countries. An analysis of recent trends in trade flows". στίς SHLAIM-YANNOPOULOS (1976) 265-304.

Parti Socialiste (Bureau Executif), (1978), *Pour une Autre Europe* στο *Le Monde*, 27.9.1978.

Pfister Th. (1978). "Le parti socialiste fait dépendre son accord sur l'élargissement de la C.E.E. de quatre conditions prealables. *Le Monde* 29.9.1978.

Pisani E., Sordel M. (1977), "Repercussions Agricoles de la Politique Méditerranéenne de la CEE". Sénat, Annexe au Procés-Verbal de la Séance du 21.4.77.

Pizzuti A., (1977), "Politique Méditerranéenne de la Communauté dans le Domaine Agricole: Problèmes Généraux; cas Particulier de la Grèce" στο INSTITUT... (1978).

Ries A., (1977), "Structure de l' Economie Agricole de la Grèce et Politique Agricole Commune" στο INSTITUT... (1978).

Runge, C. (1975, 1978) *Εισαγωγή εις τό Δίκαιον τών Εύρωπαϊκών Κοινοτήτων* Μπαρ. Δ. Τσακανίκα, 'Αθήνα 1978.

Scotto, M. (1977). "Adhesion de la Grèce, du Portugal et de l'Espagne à la C.E.E. l' elargissement Retardé?"

Chlaim A., Yannopoulos G.N. (editors (1976). *The EEC and the Mediterranean countries*. Cambridge Univ. press, 1976.

de la Serre Fr. (1979), "Comment" στο ΤΣΟΥΚΑΛΗΣ (1979).

Silvestri S. (1978). "The Enlargement and the Mediterranean. The Balkans Case". στο WALLACE-HERREMAN (1978).

UNICE (1978), "Avis de l'UNICE sur l' Elargissement de la Communauté". Bruxelles, 12.1.1978 (δημοσίευτη).

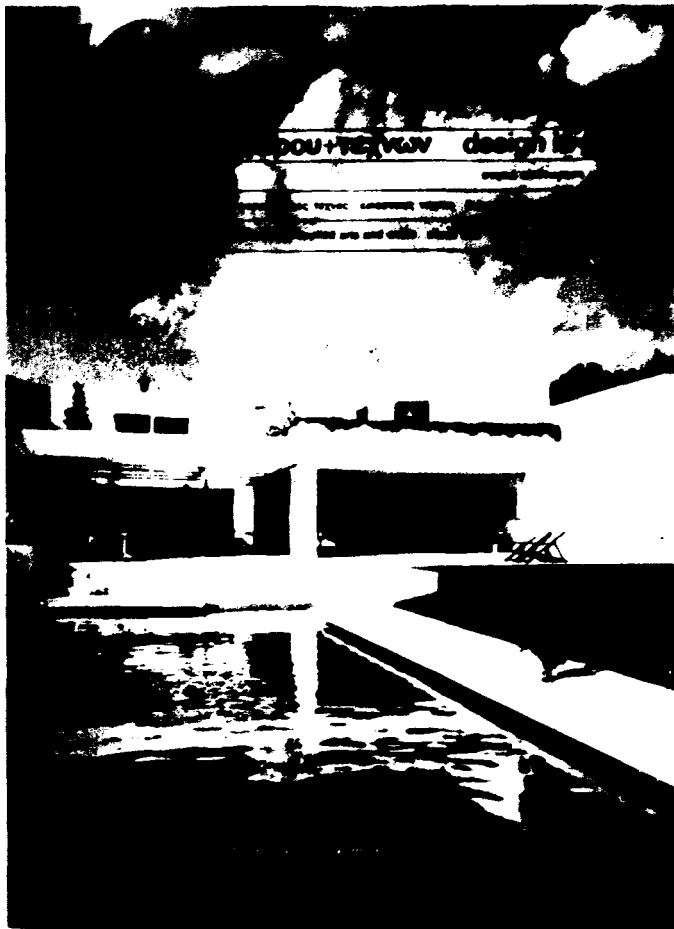
Van den Bempt P, (1978) "L' Elargissement de la Communauté et l' Union Economique et Monétaire", στο WALLACE-HERREMAN (1978).

Wallace W. (1979), "Grand Gestures and Second Thoughts; the Response of Member Countries to Greece's Application" στο ΤΣΟΥΚΑΛΗΣ (1979).

Wallare W., Herreman I., (1978), "A Community of Twelve? The impact of further Enlargement on the European Communities" Bruges. College of Europe, 1978.

Walter M. (1977). "Η Εύρωπαϊκή Σύμβαση για τό καθεστώς τού εργαζομένου Μετανάστη". *Τά Νέα τής ΕΟΚ* τεύχ. 46, 1977.

Γελενί Β., (1979), "Ενιαίο αλλά 'Ασύνδετο τό Νομισματικό Σύστημα τής Κοινότητας", *Πρακτορείο Νόβοσι*, 'Ελευθεροτυπία, 12.1.1979.

Επιχειρηματικά θέματα architecture in greece

IB

1975-1977 3 1978-1979 3 1980-1981 3 1982-1983 3 1984-1985 3 1986-1987 3 1988-1989 3 1990-1991 3 1992-1993 3 1994-1995 3 1996-1997 3 1998-1999 3 2000-2001 3 2002-2003 3 2004-2005 3 2006-2007 3 2008-2009 3 2010-2011 3 2012-2013 3 2014-2015 3 2016-2017 3 2018-2019 3 2020-2021 3 2022-2023 3 2024-2025 3

Εκπαίδευση και σχολικά κτίρια.

Education and School Building.